

81.2 Пол - 923

Л 63

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
„ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА”

О.М. ЛИСЕНКО

**ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ФОНЕТИКИ, ОРФОЕПІЇ ТА ГРАМАТИКИ
СУЧАСНОЇ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ
(для студентів денної та заочної форми навчання)**

Навчально-методичний посібник

м. Івано-Франківськ

2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
„ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА”

О.М. ЛИСЕНКО

**ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ФОНЕТИКИ, ОРФОЕНІІ ТА ГРАМАТИКИ
СУЧАСНОЇ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ**
(для студентів денної та заочної форми навчання)

Навчально-методичний посібник

НБ ПНУС

794077

м. Івано-Франківськ

2013

81.2Пол-923	794077
Л 63	Лисенко О.М.
Основи практичної фонетики, орфоенії та граматики сучасної польської мови 2013	
	15.00

79 40 77 Тур

Навчально-методичний посібник “ Основи практичної фонетики, орфоєпії та граматики сучасної польської мови (для студентів денної та заочної форми навчання)”

Лисенко О.М. Навчально-методичний посібник “Основи практичної фонетики, орфоєпії та граматики сучасної польської мови (для студентів заочної форми навчання)”. – 2013. – 159 с.

Автор-укладач:

Лисенко Олександра Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов і країнознавства Інституту туризму Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Івано-Франківський національний університет
імені Василя Стефаника
код 02125266
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

№ 79 40 77

Рецензенти: к.ф.н., викладач кафедри слов'янських мов **Мицан Д.М.**

к.п.н., доцент кафедри іноземних мов
і країнознавства **Савчук Н.І.**

Друкуються за рішенням Вченої ради Інституту туризму Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Протокол №3 від 6.12.2012 року

1. Grafia polska

Польська графія

1.1. System znaków graficznych języka polskiego, znaki transkrypcji fonetycznej (система графічних знаків польської мови, знаки фонетичної транскрипції)

Alfabet z greckiego αλφάβητος, Άλφα и Βήτα – nazwy pierwszych dwóch liter alfabetu greckiego (алфавіт з грецької 'αλφάβητος, Άλφα і Βήτα назви перших двох літер грецької азбуки).

Synonimem polskim jest wyraz abecadło. A, be, ce to nazwy liter alfabetu polskiego, -dło – sufiks polski (польський синонім – abecadło. A, be, ce – це назви букв польської азбуки, -dło – польський суфікс).

Alfabet (abecadło) to zbiór liter pisma języka, ułożonych według określonej kolejności (алфавіт – збір літер мови, укладений у певному порядку).

Polski alfabet liczy trzydzieści dwie (32) litery. Powstał na podstawie alfabetu łacińskiego (польський алфавіт складається з 32 літер. Він виник на основі латинського алфавіту).

Litera to znak graficzny głoski (літера – це графічний знак звуку).

Głoska to najmniejsza jednostka fonetyczna języka, która jest wymawiana przy określonym stałym układzie narządów mowy (звук – це найменша фонетична одиниця, що вимовляється з допомогою певних органів мовлення).

Transkrypcja fonetyczna to sposób zapisu głosek danego języka za pomocą znaków ustalonego wzorca. Jest oparta na zasadzie ścisłej odpowiedności głosek i znaków: jednej głosce odpowiada zawsze jeden znak, a jednemu znakowi – jedna głoska (фонетична транскрипція – це спосіб запису звуків певної мови з допомогою знаків визначеного взірця. Вона базується на принципі точної відповідності звуків і знаків: одному звуку відповідає один знак, одному знакові – відповідає один звук).

1.2. Alfabet polski i jego zapis fonetyczny (польський алфавіт і його фонетичний запис)

У польській мові вживаються 23 букви латинської абетки, та 9 польських літер:

буква	назва	вимова
A a	а	а
Ą ą	о(носове)	оу, он, оиь, ом, о
B b	бе	б
C c	це	ц
Ć ć	чє	як російське ч

- виступає в основному там, де українське / російське ть
- буде позначене як чь, або з йотованим голосним, чи і

D d	де	д
E e	е	е
Ę ę	еу	еу, ен, ень, ем, е
F f	еф	ф
G g	ге	г (не як г!)
H h	ха	х

- виступає там, де українське г, але не читається як г!
I i	і	і
• між приголосним і голосним тільки пом'якшує приголосний, як йотовані голосні		
• в деяких закінченнях слів між приголосним і голосним діє як м'який знак або апостроф + йотований голосний		

J j	йот	й
K k	ка	к
L l	ель	між л і ль

- буде позначене як ль

Ł ł еў як в у кінці слова / складу
(білоруське ў, англійське w) – нескладове у

- виступає там, де л, а також там, де в у кінці слова / складу
- для спрощення буде позначене як ў тільки у кінці складу, в останніх випадках як л

M m	ем	м
N n	ен	н
Ń ń	ень	нь
O o	о	о
Ó ó	у	замкнете /о (у) з крескою /о (у) кресковане у

- виступає там, де в українській і (vi), а в російській о
- а також там, де в обох мовах о

P p	пе	п
R r	ер	р
S s	ес	с
Ś ś	ещь	як російське щ, але трохи

коротше

- буде позначене як щь, або з йотованим голосним, чи і

T t	те	т
U u	у	у
W w	ву	в
Y y	ігрек	и и
Z z	зет з	
Ż ż	зет	м'якше зь / жь

- буде позначене як зь, або з йотованим голосним, чи і

Ź ź	жет	ж
-----	-----	---

В польських словах не вживаються латинські букви q, v та x, хоча вони також мають польські назви: ку, фаў та ікс та вживаються в іншомовних словах.

Диграфи (вимовляються завжди як один звук):

диграф	назва	вимова
CH ch	ха	х
CZ cz	ча(це зет) т	трохи твердіше ніж ч
DZ dz	дз (де зет)	дз
DŹ dź	дзь (де зет)	м'якше / джь
• буде позначене як дзь, або з йотованим голосним, чи і		
DŻ dż	дж (де жет)	дж
RZ rz	ер зет	ж
• виступає там, де в російській рь, а в українській р / рь		
SZ sz	ш (ес зет)	ш

Одинакові звуки можуть позначатися різними буквами або диграфами: h = ch [x], ż = rz [ж], u = ó [y].

Ć [ць], ń [нь], ś [щь] та ź [зь] перед голосним і пишуться як с, п, s та z, а перед останніми голосними як сі, пі, si та зі. Їх вимова не змінюється – залишається м'якою, напр.:

- cicho [чіхо] – тихо,
- niski [ніскі] – низький,
- siedzieć [щєдзєч] – сидіти,
- zima [зіма] – зима.

У польській мові не існує звук [г] – на місці українського г вимовляється [г] або [х].

Голосні а [a], е [e], і [i], у [u] та у [и] вимовляються чітко (без скорочень чи уподібнень один до другого), як відповідні українські наголошені голосні. Голосний о [o] вимовляється також чітко (без акання), але ближче українського ненаголошеного [o].

Йотованих букв у польській абетці немає. Вони передаються як j + голосний на початку слова і після голосного, напр.:

- jabłko [ябўко, розм. яіко] – яблуко,
- moja [моя] – моя,

та як і + голосний після приголосного, напр.:

- nie [не] – ні.

У польській абетці немає також м'якого знаку та апострофу – звуки, які відповідають їм можуть виступати в закінченнях слів, на межі префікса й кореня та в сполученнях типу dj [дй (д'я, д'є, дйо...)], напр.:

- linia [лінья] – лінія, linii [ліньї] – (чого?) лінії, linie [ліньє] – лінії (множна),
- filozofia [фільозоф'я] – філософія, filozofii [фільозоф'ї] – (чого?) філософії, filozofie [фільозоф'є] – філософії (мн.),
- historia [хістор'я] – історія, historii [хістор'ї] – (чого?) історії, historie [хістор'є] – історії (множна),
- odjechać [од'єхачь] – від'їхати, wjechać [в'єхачь] – в'їхати, podjazd [под'яст] – під'їзд,
- zdjęcie [зд'єньє] – знімок, фотографія, зняття, zdjęć [здйоньч] – зняти.

Сполучення і + голосний у закінченнях слів можуть вимовлятися по різному, напр.:

- lina [ліна] – трос, па linie [на ліне] – на тросі,
- linia [лінья] – лінія, dwie linie [две ліньє] – дві лінії.

Сполучення букв ji у польській мові не існує. Після голосних у польських словах пишеться завжди i, хоча вимовляється [i], напр.:

- moi [móʃ] – мої,
- nadziei [nadzɛʃ] – надії.

Ćwiczenie 1. Przeczytać poprawnie wyrazy i przetłumaczyć (правильно прочитати і перекласти слова)

Gołębi, perłowy, piwny, beżowy, różnokolorowy, pomidorowy, dzinsowy.

Ćwiczenie 2. Przeczytać, przepisać, zapamiętać znaczenie i pisownię (прочитати, переписати, запам'ятати значення і написання):

Podzamcze, nadzwyczajny, podżywić, odżywka, odzew, odziedziczyć, odzież, odznaczyć, odzywać, odżalować, podzielić, podziemie, podziękować, nadzieja, nadzór, rdzawy, nadzërka.

Ćwiczenie 3. Przeczytać, przepisać, zapamiętać znaczenie i pisownię (прочитати, переписати, запам'ятати значення і написання)

rumianek, wrzos, chryzantema, storczyk, krokus, sasanka, szarotka, nasturecja, malwa, irys, fuksja, mak, hortensja, aster.

1.3. Akcent (наголос)

Polski akcent wyrazowy jest stały, nieruchomy, pada na drugą sylabę od końca (akcent paroksytoniczny): d/omek, d/omku, domk/ami, dom/eczek, domeczk/ami.

Наголос у польській мові є сталним, нерухомим, майже завжди падає на передостанній склад - паракснтонічний.

Ćwiczenie 1. Poprawnie przeczytać tekst. Poznać znaczenie wyrazów nieznanymi, zapamiętać. Zaznaczyć akcenty wyrazowe:

Polska

Rzeczpospolita Polska (RP) to duże państwo europejskie, członek Organizacji Narodów Zjednoczonych, Unii Europejskiej i NATO. Godło Polski to biały

orzeł w koronie na czerwonym tle. Barwy narodowe to czerwień i biel, flaga państwa jest biało-czerwona. Stolica Polski to Warszawa, duże i ładne miasto. Warszawa ma swój herb, to Syrena. Na północy Polski jest morze, to Morze Bałtyckie. Główna polska rzeka to Wisła. Na południu jest łańcuch górski (Karpaty i Sudety). Granica wschodnia to rzeka Bug, zachodnia to rzeki Odra i Nysa Łużycka.

Ćwiczenie 2. Poprawnie przeczytać tekst. Poznać znaczenie wyrazów nieznanymi, zapamiętać. Zaznaczyć akcenty wyrazowe, wyrazy atoniczne: Jeżeli...

Każdy cudzoziemiec wie, że język polski jest bardzo trudny. Wiktor ma kłopoty z językiem. Jego koledzy mówią już dosyć dobrze, a on często zapomina nowe słowa i zwroty. Wiktor czasem myśli, że nigdy nie nauczy się języka polskiego.

Pan Tomasz jest bardzo cierpliwy. Często rozmawia z Wiktorem. Mówi, że język polski jest trudny, ale można się go nauczyć. Powtarza też, że Wiktor nauczy się języka polskiego jeżeli:

- będzie chodził systematycznie na lekcje,
- będzie słuchał i powtarzał systematycznie nowe słowa i zwroty,
- będzie dużo czytał po polsku,
- będzie pisał ćwiczenia,
- będzie rozmawiał z Polakami.

Problem tylko, czy Wiktor będzie to wszystko robił.

2. Podstawowe zasady gramatyki i fonetyki i różnice między polskim, ukraińskim i rosyjskim językami

Основні граматичні й фонетичні правила й різниці між польською та українською й російською мовами

2.1. Czasowniki (дієслова):

Більшість дієслів закінчуються на -ć [ць], напр.: być – бути, mieć – мати.

Деякі закінчуються на -с [ц], напр. móс – могти, ріес – пекти, stłuc – розбити, кокнути.

Є три часи: минулий, теперішній, майбутній. Раніше існував також позаминулий час.

Дієслово być (бути) має різні форми теперішнього часу:

однина множина

1. ja [я] <i>jestem</i> [єстем]	1. my [ми] <i>jestemy</i> [єстецьми]
2. ty [ти] <i>jestes</i> [єстець]	2. wy [ви] <i> jesteście</i> [єстецьчє]
3. on, ona, ono [он, она, оно] <i>jest</i> [єст]	3. oni, one [они, она] <i>są</i> [соу]

У множині відрізняються дві категорії (роли): чоловічоособова (oni) й нечоловічоособова (one).

У третій особі немає закінчення -ть. Виняток: jest – але тоді приголосний t [т] твердий.

Частка się (-ся) пишеться окремо і може ставитися перед дієсловом.

Частка by/-by (би) пишеться окремо тільки перед дієсловом, а після дієслова пишеться разом – перед позначенням особи, а після позначення роду, напр.:

- chcielibyśmy [хчєлібнцьми] – ми (чоловіки) хотіли би,
- chciałybyśmy [хчялибнцьми] – ми (жінки) хотіли би.

Закінчення, які позначають особи, прикріплюються до частки by/-by, напр. chciałbym, ja bym chciał a nie chciałem by i т.ін.

2.2. Rzeczowniki (іменники) :

У польській мові існує чергування приголосних при відмінюванні іменників (яке не існує в російській), хоча не в усіх випадках, коли воно існує в українській і не завжди на ці самі звуки, напр.:

ęka рука ucho вухо noga нога

однина

w ręce у руці w uchu у вусі w nodze у нозі

множина

ręce руки uszy вуха nogi ноги

Як в українській, так і в польській мові є 7 відмінків, хоча кличний вживається рідко.

2.3. Fonetyka (фонетика):

Дзвінки приголосні оглушуються у кінці слова й складу, як у російській мові, напр.:

- пол. dąb [домп] – рос. дуб [дун] – укр. дуб [дуб].

W [в] і rz [ж] оглушуються (до [ф] і [ш]) після глухих приголосних (с, ch, cz, ć, k, s, sz, ś, t тощо), напр.:

- chrzan [хшан] – хрон,
- chwila [хфіля] – мить,
- czwarty [чфарті] – четвертий,
- ćwiartka [чьфяртка] – четвертина,
- krzak [кшак] – кущ,
- kwiat [кфят] – квіт,
- przez [пшес] – через,
- swój [сфуй] – свій,
- Szwed [шфет] – швед,
- świat [шьфят] – світ,
- trzeba [тшеба] – треба,
- twój [тфуй] – твій.

W [в] оглушується інколи також після г [р], напр.:

- trwać [трфачь] – тривати,
- але:
- drwał [дрваль] – дроворуб.

Вимова носового голосного залежить від наступного звуку: наступний звук вимова приклади більшість випадків – приголосний, крім нижче перелічених

он ен

bań [бонк] – гедзь,
pęd [пент] – пагін, швидкість
sąd [сонт] – суд
skręcać [скрєнцачь] – повертати

приголосний b [б] або p [п]

ом ем

karać [компачь] – купати
dębowy [дембóви] – дубовий
rąbać [рómбачь] – рубати
sęp [семп] – гриф

приголосний l [ль] або ł [ў] (закінч. дієслів – минулий час)

о е

minął [міноў] – пройшов, минув
minęła [мініэла] – пройшла, минула
zginął [згіноў] – пропав, загинув, згинув
zginęli [згінєлі] – пропали, загинули, згинули

м'який приголосний – ć (сі) [чь], dź (dzi) [дзь] тощо

онь ень

przyjąć [пшіййоньчь] – прийняти
kręcić [крєньчичь] – крутити, знімати (фільм)
bać [боньчь] – будь, або będzie [бєньдзє] – буде

– (кінець слова) ou eu / e

jada [ядóу] – їдуть
robię [рóбеу / рóбе] – роблю
moją [мойóу] – мою
się [шеу / ше] – -ся

3. Sposoby oznaczania miękkości spółgłosek

(способи позначення помякшення приголосних звуків)

W języku polskim są dwa sposoby oznaczania miękkości spółgłosek (у польській мові існують два способи помякшення приголосних звуків):

3.1. Miękkość spółgłosek przed samogłoskami [a, o, u, y, ę, ą]

oznaczamy za pomocą litery i, której nie należy wymawiać (мякість приголосних перед голосними [a, o, u, y, ę, ą] позначаємо за допомогою літери i, яку при цьому не вимовляємо): biały [b''auy], ciemny [ć''emny], zabarwiony [zabarv''ony].

Uwaga! Spółgłoska [l] należy do grupy spółgłosek stwardniałych (inaczej historycznie miękkich lub funkcjonalnie miękkich), dlatego w połączeniu [l] + [a, o, u, y, ę, ą] litery i nie piszemy (приголосний звук [l] належить до групи стверділих приголосних (або історично мяких чи функціонально мяких), тому у групі [l] + [a, o, u, y, ę, ą] літеру i ми не пишємо): błądy [bl''ady], stalowy [stal''ovy];

Ćwiczenie 1. Przeczytać wyrazy zawierające głoskę [l], przetłumaczyć прочитати слова, що містять приголосну л ь і перекласти: kolorowy, seledynowy czekoladowy, ceglasty, metalowy, mleczny, zielony.

Ćwiczenie 2. Przeczytać poprawnie wyrazy, zapamiętać ich znaczenie :

l [l]

· las, lekarz, ludzie, Lublin, lot, lek, lód, lampa, lotnik, lubić, lody,

· pole, balet, palec, kula, Polska, Polak, Polka, polski, plama, mleko, bluza, lekarz,
lampa, kolor, tlen, topola, telefon, jadalnia, klasa, Julia, ulewa, nauczycielka, wesele, palma, psalm, plama, dekolt, kotlet, palto, palec, Kielce, ból, sól, stal, metal, cel, styl, model, rubel, szpital;

l [u]

· ławka, ładny, łatwy, Łaba, łusy, łyk, łuł, łuł, łuł, łuł,
· kładka, mały, biały, długi, ołówek, pomału, północ, południe, tłum, półka, bułka, pułk, wołowina, błoto, czoło, kłamca, kłopot, ogłoszenie, wesoło, głuchy, głód, mydło, szydło, pałka, Wisła, Płock, był, mył, żył, pisał, chciał, łamał, kochał, tył, tytuł, stół, dół;

li [l']

· list, lipa, liceum, list, plik, litr, byli, bliski, Halinka, ślimak, Lublin, ulica, tulipan, tablica, byli, mówili, stolica, królik, klimat, polityk, policja, szalik;

[m]

· mak, maj, mur, metr, msza, mowa, mucha, moneta, mydło, młyn, mrok, mgła, mrówka,
· dama, humor, numer, pomoc, remont, temat, Roman, zamen, brama, jamnik, pomnik, ogromny, chmura, dmuchać, zmowa, dom, dym, krem, nam, rytm, tam, tom, romantyzm;

[m']

· mieć, miara, myły, miska, mizerny, minuta, mina, masło, mikrofon, mielony, mięso, Michał, Mirosław, Maria, imię, kamień, śmiech, kminek, karmić, imieniny, śmiały, żmija, śmietana, szminka, śmiech;

[n]

· noc, nic, narty, nazwa, notes, nowy, nuda, nuta, naczynie, notatnik, numer, cena, kono, rana, rano, siano, pakunek, polano, kolano, ramiona, bagno, drobny,

okno, głodny, wyżny, koncert, panna, sanki, młyn, sen, ton, basen, kaftan, komin, kuzyn, piorun, wazon;

[n']

· nie, nikt, nic, niania, nieść, niski, niebo, nizina, niemiecki, niebieski, koniec, sanie, pustynia, ochotnik, zdanie, opowiadanie, słońce, rzeczownik, czasownik, dziennik, gniazdo, suknia, pomnik, uczelnia, koń, cień, peśń, kamień;

[i]

· jama, Justyna, jest, jeść, Jan, ja, jak, jaki, jutro, jasny, jeden, jedenaście,
· ojciec, ojczym, pacjent, major, rosyjski, bajka, pracujemy, najlepiej, najbardziej, najtaniej, wjechać, zjechać, podjechać, racja, stacja, kolacja, sesja, pasja, poezja, erozja, herezja, kraj, gaj, kij, klej, maj, raj, mój, hej, dalej, gorzej, rodzaj, pokój, zwyczaj, tutaj, wczoraj, dzisiaj;

[r]

· rak, rok, ruch, rejs, radość, rodzaj, ropa, rower, rozum, ryba, ręka, rękaw, robota, rodzina, rysunek, recepta, cera, kara, góra, kura, rura, serek, teraz, worek, korona, litera, urywek, barwa, perła, torba, warga, czerwony, Warszawa, czar, der, mur, tor, bazar, cukier, sznur, ser, kaptur, rower, kawaler.

Ćwiczenie 3. Przeczytać wyrazy, poprawnie wymawiając głoski :

[u] – [l]

łaska – laska, poła – pola, łuki – luki, kółka – kulka, atlas – atłas, łup – lub, łąta – lata;

[m] – [m']

mecz – miecz, mara – miara, marka – miarka, myła – miła;

[m'] – [n']

miska – niska, komin – Konin, mina – Nina, śmiech – śnieg;

[m] – [n]

moc – noc, tom – ton, czym – czyn, może – noże, mowa – nowa, Marta – narty.

3.2. Miękkosc spólglosek [ś, ź, ć, ń, dź]

(м'якість приголосних [ś, ź, ć, ń, dź])

na końcu wyrazu lub przed inną spółgłoską miękką oznaczamy za pomocą liter ze znakiem diakrytycznym ś, ź, ć, dź, ń (мякість приголосних [ś, ź, ć, ń, dź] у кінці слова чи перед наступним м'яким приголосним звуком ми позначасмо за допомогою букв з діакретичним знаком ś, ź, ć, dź, ń):

dziesięć [d"eseńć], szarość [š"arość].

Ćwiczenie 4. Przeczytać poprawnie wyrazy, zapamiętać ich znaczenie :

[z]

· zamek, zorza, zupa, zero, zeszyt, Zygmunt, zabawa, zadanie, Zuzanna, zebranie, zegarek, złość, znak, zbrodnia, zdanie, znaczek, złoto, znajomy, zmartwienie, bazar, koza, kuzyn, kuzynka, proza, wazon, izba, nazwa, rozbić, rozlać, rozmowa, wzrok, benzyna;

[s]

· sad, sok, sos, sól, sen, ser, syn, sąd, sosna, sekret, syrop, solniczka, suszarka, sekunda, sypialnia, smak, skarżyć, słaby, sprawa, smalec, sroka, stopa, niski, bliski, osa, pasek, piesek, pisarz, włosy, piosenka, pisanie, rysować, wesele, masło, ospa, usta, wyspa, gospodarz, nos, pies, włos, hałas, kaktus, napis, wygłos, keks, sens, konkurs, kosmos;

[ż]

· żona, żakiet, żubr, żonaty, żmija, żaba, rzeka, rzadko, Rzym, Rzeszów, dużo, każdy, koleżanka, leży, może, abażur, pożar, róża, Bożena, ważny, pożar, wieźba, drużyna, burza, dobrze, morze, grzyb, dworzec, orzech, Andrzej, brzeg, orzech;

[ś]

· szafa, szyba, szum, szachy, szkoła, sztuka, szeroki, sześć, szósty, szafa, szary, szybko, kasza, koszty, Warszawa, kształt, pisze, zeszyt, wszystko, mieszkać, koszmar, poszwa, szyszka, mysz, nasz, wasz, zamsz, dorsz, farsz;

[ź]

· zima, ziemia, ziarno, ziolo, Ziuta, zielony, ziewać, zimno, ziemniaki, zimować, źle, źrebak, źródło, żrenica, buzia, kozioł, późno, jezioro, łązić, wozić, guzik, poziomka, bliźniutko, groźba, przyjaźń, Kazimierz, terazniejszy, późno;

[ś]

· śledzie, ślimak, śmietana, środa, śliwka, śniadanie, siano, siostra, siedem, siódmy, siodło, Sienkiewicz, siła, silny, środa, środek, środkowy, posiłek, sito, osiem, osioł, jesień, prosiak, maślak, głośno, książka, mamusia, tatuś, toś, ktoś, coś, Jaś, jesteś, wieś;

[x]

· chór, chata, cham, chuligan, chudy, chytry, chmura, choroba, chustka, hak, huk, humor, herb, herbata, horoskop, hymn, mucha, ucho, kochać, rachunek, bochen, ochrona, oddychać, schab, marczewka, schody, tchawica, niech, fach, dach, gmach, grzech, strych, ruch, puch, druh;

[x']

· chirurg, chimera, Himalaje, hipoteza, Hindus, hipoteka, hiperbola, machina, nihilizm, machinacja, rachityczny.

3.3. Funkcje litery i w języku polskim

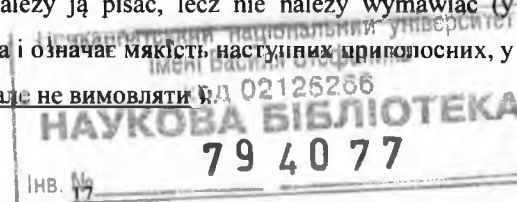
(функції літери і у польській мові)

W języku polskim litera i może pełnić trzy funkcje (у польській мові літера i може виконувати три функції):

1) litera i oznacza ustną głoskę [i], zmiękcza poprzedzającą spółgłoskę (літера i oznacza неносовий звук [i], при цьому помякшує наступний приголосний звук):

rubinowy [rub'in'ovy];

2) w pozycji przed samogłoskami litera i oznacza miękkosc poprzedzających spółglosek; w tym wypadku należy ją pisać, lecz nie należy wymawiać (у позиції перед голосними літера i означає м'якість наступних приголосних, у цьому випадку її слід писати, але не вимовляти):

piaskowy [p'ask'ovy];

3) w wyrazach zapożyczonych litera i po spółgłoskach twardych, oprócz twardych [c, z, s], zapisuje głoskę [j] (у словах іншомовного походження літера і після твердих приголосних, крім твердих [c, z, s], означає звук [j]):

□olet [fi'olet].

Ćwiczenie 1. Przeczytać wyrazy, wyjaśnić pisownię spółgłosek miękkich (прочитати слова, пояснити правопис м'яких приголосних):

brzozkwiniowy, bladeść, herbaciany, piaskowy, popielaty, słomiany, ziemisty, czerni, niebieski, rubinowy.

Ćwiczenie 2. Przeczytać, zapamiętać znaczenie. Zapisać spółgłoski miękkie w wyrazach (прочитати, запам'ятати значення. Записати м'які приголосні у словах):

pier[w']osnek, [n']ezapo[m']inajka, dmucha[w']ec, za[w']ilec, [p']iwo[n']a, kacze[n']ec, słonecz[n']ik.

2. CZĘŚCI MOWY

PODZIAŁ WYRAZÓW NA CZĘŚCI MOWY

W każdej rzeczy możemy wskazać jeszcze mniejsze rzeczy, które nazywają się częściami. Na przykład nasz organizm składa się z organów, czyli części ciała: mózgu, serca, płuc, wątroby, jelit itd. Tak samo nasza mowa. I ona ma swoje części: rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki, spójniki itd.

W języku polskim mamy 10 części mowy: 5 odmiennej i 5 nieodmiennej.

Wbij to sobie do głowy: jest dziesięć części mowy.

Zapamiętać ilość części mowy to żadne męki:

Odmiennej jest tyle, ile palców u prawej,

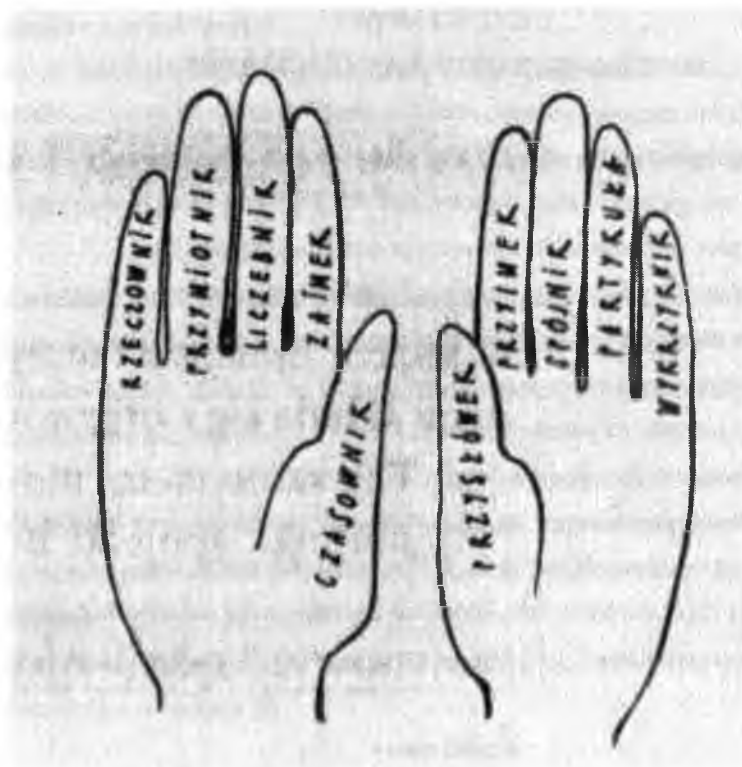
zaś nieodmiennej - ile palców u lewej ręki.

Odmienna część mowy to taka, która może zmieniać swe końcówki, czyli przez coś się odmienia, np. przez liczby, przypadki, osoby, czasy.

Nieodmienna część mowy to taka, która nie zmienia swego zakończenia, czyli przez nic się nie odmienia.

Części mowy

odmienne	nieodmienne
reczownik	przysłówek
przymiotnik	przyimek
liczebnik	spójnik
zaimek	partykuła
czasownik	wykrzyknik

Uwaga: Czasownik, mimo że jest bardzo ważną odmienną częścią mowy, został wymieniony na końcu jedynie ze względu na to, że się nie odmienia przez przypadki, ale przez osoby, czasy, strony, tryby i niekiedy rodzaje (w przeciwieństwie do czterech pozostałych).

3. FLEKSJA

3.1. WIADOMOŚCI OGÓLNE

Fleksja jest to nauka o odmianie wyrazów. Odmiana wyrazów nazywa się deklinacją lub koniugacją.

Probleмами fleksyjnymi zajmowaliśmy się już częściowo w poprzednim rozdziale.

Nazwa **fleksja** pochodzi od łacińskiego *flexio*, co oznacza dosłownie 'zginanie, zmienianie' (tu: zmiana końcówek wyrazów).

Deklinacja jest to odmiana przez przypadki i liczby. Obejmuje ona cztery części mowy zwane *imionami*: rzeczownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek.

Przypadki języka polskiego i ich pytania:

Mianownik	(M.) - kto? co?
Dopełniacz	(D.) - kogo? czego?
Celownik	(C.) - komu? czemu?
Biernik	(B.) - kogo? co?
Narzędnik	(N.) - kim? czym?
Miejscownik	(Ms.) - o kim? o czym?
Wołacz	(W.) (brak pytań)

Jak zapamiętać kolejność tych przypadków? Można zapamiętać, na przykład, pierwsze litery tej oto rymowanki:

Małeńki Domek Czerwonych Biedronek Nadepnał Małżonek Wilczycy.

Koniugacja jest to odmiana przez osoby, liczby, czasy, tryby, strony i niekiedy rodzaje.

Koniugacja dotyczy tylko czasownika.

3.2. TEMAT I KOŃCÓWKA

Tematem (tematem wyrazu) nazywamy tę część odmiennego wyrazu, która pozostaje po oddzieleniu końcówek. Jest on główną częścią wyrazu zawierającą jego znaczenie.

Natomiast **końcówka** to wymieniająca się przy odmianie część wyrazu.

Przykład: *szkol* (T) + *a* (K), *uczeń* (T) + *o* (K)

T — temat

K — końcówka

0 — tu: brak końcówki

Każda mądra główka pamięta ten schemat: przy odmianie zmienia się końcówka, ale nie temat.

Temat może występować w wersji podstawowej (D. *Ip*) i wtedy nazywa się **tematem podstawowym** bądź też w innej wersji i wtedy nazywa się **tematem obocznym**.

Przykład tematu podstawowego: /D./ *szkol-[y]*, *las-[u]* Przykłady tematów obocznych: np. /Ms./ *szkol-[e]*, *lesi-[e]*

Temat, proszę waszności, może mieć oboczności.

Oboczności tematowe, czyli wymiana głosek w temacie, w języku polskim mogą być następujące:

1) **spółgłoskowe** (wymiana spółgłoski na inną, zazwyczaj twardej na miękką),

2) **samogłoskowe**

a) **jakościowe** (wymiana samogłoski na inną samogłoskę),

b) **ilościowe** (zanik samogłoski w temacie obocznym).

4. CZASOWNIK

Czasownik jest to odmienna część mowy, która oznacza czynności, stany lub zjawiska.

Wiedza o tym owieczki, wiedzą też barany, że czasownik oznacza czynności, zjawiska lub stany.

Nazwa **czasownik** pochodzi od słowa *czas*. Czasowniki w swej osobowej formie wskazują, kiedy odbywa się czynność, a więc — w przeciwieństwie do pozostałych części mowy — są powiązane z czasem.

Czasowniki odpowiadają na pytania:

- 1) o czynności: *co robi?* (*co robil?*, *co zrobil?*, *co będzie robil?*, *co robi* itd.);
- 2) o stany: *co się z kimś /albo: z czymś/ dzieje?* (*co się z kimś działo?*, *co się z kimś będzie działo?* itd.);
- 3) o zjawiska: *co się dzieje?* (*co się działo?*, *co się będzie działo?*).

ДІЄСЛОВО

Грамаіічні катєгорії дієслова:

Рід (rodzaj gramatyczny): męski, żeński i nijaki (w liczbie pojedynczej) oraz męskoosobowy i niemęskoosobowy (w liczbie mnogiej).

Число (liczba): pojedyncza - однина, mnoga - множина.

Особа (osoba): pierwsza, druga i trzecia - перша, друга і третя.

Дієвідміна (konjugacja): I, II, III i IV

Час (czas): teraźniejszy, przeszły i przyszły-теперішній, минулий і майбутній

Спосіб (tryb): oznajmujący, rozkazujący i przypuszczający (warunkowy)

- розповідний, наказовий і умовний.

Вид (aspekt): dokonany i niedokonany - dokonаний і недоконаний.

Стан (strona): czynna, bierna i zwrotna - активний, пасивний і зворотній.

Категорія виду

Поняттєва категорія виду дії у багатьох індо-європейських мовах виражається за допомогою флексійних засобів, тобто за допомогою різниць у закінченнях **доконаних і недоконаних** часів (перфективних і імперфективних). У польській мові, подібно як у багатьох слов'янських мовах, поняттєва категорія виду дії дієслова знаходить своє відображення у морфологічних засобах, але не флексійних, лише у словотвірних.

Доконані дієслова польської мови відрізняються від недоконаних словотвірною будовою. Викладниками значеннєвих різниць доконаності і недоконаності в польській мові можуть бути: а) префікси:

недоконані дієслова	доконані дієслова
robić	zrobić/przerobić
czytać	przeczytać/odczytać
pisać	napisać/dopisać
szuć	uszyć/przeszyć
jechać	pojechać/wyjechać

б) суфікси:

недоконані дієслова	доконані дієслова
wciskać	wcisnąć
mijać	minąć
strzelać	strzelić
sprawiać	sprawić

в) різниці в корені:

недоконані дієслова	доконані дієслова
pazywać	nazwać

oddychać odetchnąć

wyjmować wyjąć

Категорія виду у польській словозміні має велике значення. Перед усім вона позначається на виборі дієвідміни, часових форм, а отже на правильному відмінюванні дієслова. Непоодинокі випадки приналежності видових пар дієслів до різних дієвідмін:

strzelać - III дієвідміна strzelić - I дієвідміна

Як і в українській, російській та інших слов'янських мовах, у польській мові доконані дієслова не утворюють форм теперішнього часу, складного майбутнього, дієприслівника теперішнього часу.

ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС

Серед форм теперішнього (і простого майбутнього) часу виокремлюються чотири дієвідміни з огляду на особові закінчення 1 і 2 особи однини:

Закінчення 1. особи

Закінчення 2. особи

I дієвідміна (koniugacja)	- ę	- esz
II дієвідміна (koniugacja)	- e	- isz/ysz
III дієвідміна (koniugacja)	- am	- asz
IV дієвідміна (koniugacja)	- em	- esz

Дієвідміна I (koniugacja I)

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

1. os. niosę płaczę biorę	niesiemy płaczemy bierzemy
2. os. niesiesz płaczesz bierzesz	niesiecie płaczecie bierzecie
3. os. niesie płacze bierze	niosą płaczą biorą

В основах, які закінчуються м'якою (piję) або стверділою (skaczę) приголосною, чергування не відбуваються, тоді як в твердих основах є чергування твердої приголосної з м'якою (płynie/ płyniesz). Можуть також бути і черіування голосних: niosę/niesie.

Увага! До цієї дієвідміни належать усі дієслова з суфіксом **-owa-**: budować, wybudować, kupować, rysować, narysować, dyskutować, а також із формантом неозначеної форми - **ąć**: płynąć, przepłynąć, skaknąć, sięgnąć, dać.

Дієвідміна II (koniugacja II)

Liczba pojedyncza

1. śpię mówię robię leżę siedzę myślę krzyczę
2. śpisz mówisz robisz leżysz siedzisz myślisz krzyczysz
3. śpi mówi robi leży siedzi myśli krzyczy

Liczba mnoga

1. śpimy mówimy robimy leżymy siedzimy myślimy krzyczymy
2. śpicie mówicie robicie leżycie siedzicie myślicie krzyczycie
3. śpią mówią robią leżą siedzą myślą krzyczą

У II дієвідміні в дієсловах з основами на м'який приголосний не відбуваються чергування цих приголосних, натомість стверділі приголосні **c, dz, sz, ż, dź** чергуються, як правило, з фонетично м'якими **ć, dź, ś, ź, dz**, або ж залишаються без змін: **ruszą - ruszysz, położyć - położysz, miażdżę - miażdżysz**. В основах на приголосний **-cz-** чергування відсутні. Без змін залишається і приголосний [Ż], який на письмі позначається двознаком **rz**: **wierzę- wierzysz**. Після стверділих приголосних **cz, szcz, sz, ż(rz), źdź** в закінченнях дієслів пишеться голосний **-y**.

Liczba pojedyncza

1. chodzę noszę płacę
2. chodzisz nosisz płacisz
3. chodzi nosi płaci

Liczba mnoga

1. chodzimy nosimy płacimy
2. chodzicie nosicie płacicie
3. chodzą noszą płacą

Дієвідміна III (koniugacja III)

Liczba pojedyncza

1. czytam mam kocham
2. czytasz masz kochasz

Liczba mnoga

1. czytamy mamy kochamy
2. czytacie macie kochacie

3. czyta ma kocha czytają mają kochają

У цій дієвідміні приголосні в основах дієслів не підлягають чергуванням.

Увага! Дієслово **dać** у 3.ос. мн. має форму: **dadzą**.

Дієвідміна IV (koniugacja IV)

Liczba pojedyncza

1. umiem jem wiem
2. umiesz jesz wiesz
3. umie je wie

Liczba mnoga

1. umiemy jemy wiemy
2. umiecie jecie wiecie
3. umieją jedzą wiedza.

Всього до IV дієвідміни відносимо наступні дієслова:

Umieć

Rozumieć

Wiedzieć

Jeść

Być

У IV дієвідміні дієслова **umiem, rozumiem** мають у 3. ос. множини форми **umięją, rozumieją**, а дієслова **wiem, jem - wiedzą, jedzą**.

*Слід зауважити, що форми дієслів 2.ос. однини та множини в польській мові вживаються з певними обмеженнями. Форми **chodzisz, mówisz**, а також займенник **ty**, можуть використовуватися лише в розмовах з дітьми, членами сім'ї, близькими і приятелями, до котрих ми звертаємося по імені. По відношенню до дорослих осіб, з котрими нас не поєднують сердечна дружба, вживається ввічлива форма **pan idzie, pani mówi**. Натомість у множині замість займенника **wy** вживаються форми **panowie mówią, panie słuchają, państwo czekają**.*

Представлені вище типи відмінювання у теперішньому часі активного стану стосуються педоконаних дієслів. Доконані дієслова також мають такі ж типи відмінювання (4 дієвідміни), але вже в майбутньому часі, у т.зв. «простому майбутньому».

Відмінювання допоміжного дієслова *być*

Теперішній час

Liczba pojedyncza Liczba mnoga

1. jestem	jesteśmy
2. jesteś	jesteście
3. jest	są

Минулий час

Liczba pojedyncza Liczba mnoga

1. byłem, byłam	byliśmy, byliśmy
2. byłeś, byłaś	byliście, byliście
3. był, była, było	byli, były

Майбутній час

Liczba pojedyncza Liczba mnoga

1. będę	będziemy
2. będziesz	będziecie
3. będzie	będą

ćwiczenia

1. Провідміняти дієслова у теперішньому часі:

1. ja jestem mam piszę robię leżę jem idę jadę muszę mogę
Ty on my wy oni.

2. Утворити правильні форми теперішнього часу дієслів у дужках:

1. Dokąd (iść, my)? 2. (jechać, ja) na wakacje. 3. (jechać, my) w góry! 4. Nad morze (jechać, oni) pociągiem. 5. Wszyscy (iść, oni) na plażę. 7. (Iść, ty) czy nie? 8. Ten kierowca (jechać) tak szybko! 9. (iść, wy) z nami do kina? 10. Do pracy (jechać, ty) autobusem czy samochodem?

3. Утворити правильні форми теперішнього часу дієслів у дужках:

1. (być, ja) Ukraińcem. 2. Czy one (być) Czeszkami? 3. Na dworcu (być) niebezpiecznie. 4. Nie (mieć, ja) kluczy do mieszkania. 5. Oni (mieć) syna i córkę. 6. Ile (mieć, ty) egzaminów? 7. Ile ona (mieć) lat? 8. (być, wy) zdenerwowani. 9. Gdzie (być, ty)? 10. (mieć, wy) ładny dom.

4. Утворити правильні форми теперішнього часу дієслів у дужках:

1. Nie (móc, ja) otworzyć tego słoika. 2. Czy (chcieć, wy) już iść do domu? 3. (móc, my) pojechać tam razem. 4. (móc, ona) robić to, co chce. 5. Czy (chcieć, ty) wody? 6. (chcieć, ja) tylko twojego dobra. 7. Czy (móc, ty) zamknąć drzwi? 8. Oni nie (móc, oni) iść teraz do sklepu. 9. Nie (chcieć, my) robić kłopotu. 10. Dlaczego nie (móc wy) zatelefonować później?

5. Утворити правильні форми теперішнього часу дієслів у дужках:

1. Gdzie (stać) szklanki? 2. Fotel (stać) pod oknem. 3. Na kanapie (leżeć) kot. 4. Dokoła stołu (siedzieć) goście. 5. Ilu ludzi (stać) w kolejce? 6. Za kim (stać, ty)? 6. Gdzie (siedzieć, my)? 7. Książki (leżeć) na półce. 8. Dlaczego (stać, wy)? 9. Czy oni (musieć) tak dużo mówić? 10. Kiedy (musieć, my) napisać ten referat? 11. (musieć, ja) posprzątać. 12. (musieć, ty) się tu podpisać.

6. Утворити правильні форми теперішнього часу дієслів у дужках:

1. Nie (wiedzieć, ja), kto to jest. 2. Czy (rozumieć, ty), co on mówi? 3. Czy oni (umieć) mówić po francusku. 4. Co (jeść, wy) na kolację? 5. Czy (wiedzieć, wy), jak odmienić ten czasownik. 6. Ona nie (wiedzieć), co znaczy to słowo. 7. On nie (rozumieć), co ona mówi. 8. Oni (wiedzieć), gdzie jest poczta. 9. one (rozumieć) każde zdanie. 10. Dlaczego oni nic nie (jeść)?

7. Утворити правильні форми теперішнього часу дієслів у дужках:

1. Czy pan (być) lekarzem? 2. Czy pani (znać) tego pana? 3. Gdzie pan (mieszkać)? 4. Czy panie (lubić) muzykę klasyczną? 5. Czy panowie (móc) mi pomóc? 6. Czy pani (chcieć) skorzystać z telefonu? 7. Czy pani (mieć)

długopis? 8. Czy pan (móc) chwilę zaczekać? 9. Państwo nie (lubić) hałasu. 10. Panowie (być) w ogrodzie.

8. *Утворити правильні форми теперішнього часу дієслів у дужках:*

Monika (wstawać) codziennie o godzinie 7.00. Jej brat jeszcze (spać). (Myć się), (ubierać się) i (robić) śniadanie dla siebie i dla taty. Mama rano tylko (pić) kawę. O 8.00. Monika (iść) na uniwersytet. Tam ma zajęcia do 14.30. Obiad (jeść) w domu z całą rodziną. Bardzo (lubić) wspólne posiłki. Potem (mieć) trochę wolnego czasu. Wtedy (czytać) prasę, (rozmawiać) przez telefon. Czasem (spotykać się) z przyjaciółmi w centrum. Czasem (pracować) w bibliotece, (pisać) referat. Czasem (sprzątać) dom, (odkurzać), (wynosić) śmieci. Po kolacji (oglądać) telewizję. Przed snem (słuchać) muzyki. (Iść) spać koło 22.30.

МАЙБУТНІЙ ЧАС (Czas przyszły)

a) *Майбутній простий*

Майбутній простий час утворюється від дієслів доконаного виду. *Порівняйте:* форми недоконаного дієслова **dawać** мають значення теперішнього часу, тоді як форми доконаного дієслова **dać** - значення майбутнього часу:

Теперішній час дієслова

Майбутній простий час дієслова

dawać:

1. daję dajemy

2. dajesz dajecie

3. daje dają

dać:

dam damy

dasz dacie

da dadzą

b) *Майбутній складний*

Від недоконаних дієслів майбутній час утворюється через поєднання особових форм допоміжного дієслова *być* у майбутньому часі і форм інфінітиву:

1. będę dawać będziemy dawać

2. będziesz dawać będziecie dawać

3. będzie dawać będą dawać

Описові форми майбутнього складного часу з інфінітивом не вказують на різницю в статі осіб - учасників діалогу або на граматичний рід іменників-суб'єктів дії дієслова. У сучасній польській мові частішими є форми майбутнього складного з дієслівними формами минулого часу, закінчення яких вказує на рід: чоловічий, жіночий і середній - в однині та чоловічо-особовий і нечоловічо-особовий-у множині:

Liczba pojedyncza:

Liczba mnoga:

1. będę robiła, robił

będziemy robiły, robili

2. będziesz robiła, robił

będziecie robiły, robili

3. będzie robiła, robił, robiło

będą robiły, robili

Описові форми майбутнього складного часу відрізняються і

порядком вживання елементів: порядок слів у формах з інфінітивом може бути змінений (**będę pracować** або **pracować będę**), тоді як у іншій формі порядок слів має бути постійним: **będę pracował**. Заперечна частка **nie** вживається перед формами допоміжного дієслова: **nie będę pracować lub pracować nie będę, nie będę pracował**.

ćwiczenia

1. *Закінчити речення, вживаючи форм простого майбутнього часу:*

Наприклад: Jeżeli będę mieć czas, to pójdę do kina.

Jeżeli w niedzielę będzie pogoda, to _____

Jeżeli wygramy million na loterii, to _____

Jeżeli zdam egzaminy, to _____

Jeżeli spotkam w lesie niedźwiedzia, to _____

Jeżeli zjesz wszystkie cukierki, to _____

2. *Замінити теперішній час дієслів на складений майбутній:*

1. Słucham muzyki. 2. Robisz zdjęcia. 3. Gotuję obiad. 4. On się uczy. 5. Pomagamy bratu. 6. Jem śniadanie. 7. Gdzie mieszkacie? 8. Czy babcia jest w domu? 9. Czy kupujesz chleb? 10. Co oni robią? 11. Co studiujesz?

3. *Вставити форми простого або складеного майбутнього часу:*

1. Co (robić, ty, m) wieczorem? 2. Kiedy (pojechać, ty) na wakacje? 3. Kto (przeczytać) ten wiersz? 4. Gdzie (zaparkować, my) samochód? 5. Jutro (zwiedzać, wy, m) 6. Pewnie jak zwykle (rozmawiać, oni, f) cały wieczór. 7. Ile razy dziennie (brać, ty) te tabletki? 8. Kiedy (pójść, my) do kina? 9. Jak (znaleźć, ty) numer telefonu, to zadzwoń do lekarza. 10. Jak (mieć, ty) ładne oceny, to (dostać, ty) nagrodę.

МИНУЛИЙ ЧАС (Czas przeszły)

Форми минулого часу однакові для доконаних і для недоконаних дієслів. Їх структура виникла з форм давнього дієприкметника із суфіксом -І-, тому вони мають родові особові закінчення.

Утворюються ці форми, як правило, від основи інфінітиву: **grać**

- **grałem, grałeś, grał; ciągnąć - ciągnąłem, ciągnąłeś, ciągnął; rzucać**

- **rzucałem, rzucałeś, rzucał; liczyć - liczyłem, liczyłeś, liczył.** До основи

інфінітиву додається суфікс -ł- /l і особові закінчення:

Liczba pojedyncza:

1. robiłam, robiłem

2. robiłaś, robiłeś

3. robiła, robił, robiło

Liczba mnoga:

robiłyśmy, robiliśmy

robiłyście, robiliście

robiły, robili

Проте інколи основа минулого часу відрізняється від основи інфінітиву. Це характерно для дієслів, що закінчуються формантом -с:

Bezokolicznik

3. os. lp.:

3. os. Im.

rodzaju męskiego

rodzaju męskoosobowego

piec

piekł

piekli

tluc

tlukł

tlukli

biec

biegł

biegli

strzec

strzegł

strzegli

strzyc

strzygł

strzygli

móc

mógł

mogli

Відмінності в основах помітні і у дієслів, які перед формантом -ć мають приголосний:

Bezokolicznik

3. os. Ip.

3. os. Im.

3. os. Im.

rodzaju

rodzaju

rodzaju

męskiego

niemęskoosobowego

męskoosobowego

trząść

trząstł

trzęsły

trzęśli

nieść

niósł

niosły

nieśli

wieźć

wiózł

wiozły

wieźli

znaleźć

znalazł

znalazły

znaleźli

pleść

plótł

plotły

pletli

gnieść

gniótł

gniotły

gnietli

wieść

wiódł

wiodły

wiedli

В особових формах минулого часу відбуваються чергування голосних: *a // e, q // q, o // ó, o // ó // e*. Чергування голосних *a//e* регулярно відбувається в дієсловах, інфінітив яких закінчується на -eć: **chcieć, musieć, powiedzieć, mieć.**

Liczba pojedyncza Rodzaj męski

Rodzaj żeński

Rodzaj nijaki

1. miałem

miałam

2. miałeś

miałaś

3. miał

miała

miało

Liczba mnoga

Rodzaj męskoosobowy

Rodzaj niemęskoosobowy

1. mieliśmy

miałyśmy

2. mieliście mieliście

3. mieli mieli

Голосний -e- в основі з'являється лише в чоловічо-особових формах множини: **chciał // chcieli, powiedział // powiedzieli, musiał // musieli.**

Чергування a/e характерне також для чоловічо-особових форм множини дієслів типу **jeść, znaleźć, usiąść.**

Liczba pojedyncza

Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki
1. znalazłem	znalazłam	-
2. znalazłeś	znalazłaś	-
3. znalazł	znalazła	znalazło

Liczba mnoga Rodzaj męskoosobowy Rodzaj niemęskoosobowy

1. znaleźliśmy	znalezłyśmy
2. znaleźliście	znalezłyście
3. znaleźli	znalezły Чергування голосних

a/ę є у формах минулого часу, утворених від інфінітиву на -ąć:

Liczba pojedyncza

Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki
1. zacząłem	zaczęłam	-
2. zacząłeś	zaczęłaś	-
3. zaczął	zaczęła	zaczęło

Liczba mnoga

Rodzaj męskoosobowy	Rodzaj niemęskoosobowy
1. zaczęliśmy	zaczęłyśmy
2. zaczęliście	zaczęłyście
3. zaczęli	zaczęły

Дієслова із формантом -ść у інфінітиві утворюють форми минулого часу від змінених основ: krasć - kradłem, kradli; kłaść - kładłem, kładli; wpaść - wpadłem, wpadli; jeść - jadłem, jedli; usiąść - usiadłem, usiedli.

Окремої уваги заслуговують форми минулого часу дієслова **iść**:

Liczba pojedyncza Liczba mnoga

1. szedłem, szłam	szliśmy, szliście
2. szedłeś, szłaś	szłyście, szliście
3. szedł, szła, szło	szły, szli

Деякі дієслова, що закінчуються на -eć також мають відмінності між основою інфінітиву і формами минулого часу: trzeć- tarł, tarli; drzeć- darł, darli; umrzeć- umarł, umarli; przeć- oparł, oparli; mleć- męłł, męłli.

Чергування голосних o//ó наявне у дієсловах móc, pomóc (єдина форма з -o- з'являється у третій особі однини чоловічого роду: mógł, pomógł; в інших формах однини і множини є голосний -o: mogli, pomogli).

Таке ж чергування відбувається і у дієсловах типу pleść, nieść, wieść, wieźć, mieść:

Liczba pojedyncza

Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki
1. niosłem	niosłam	-
2. nioseś	niosłaś	-
3. niósł	niosła	niosło

Liczba mnoga

Rodzaj męskoosobowy Rodzaj niemęskoosobowy

1. nieśliśmy	niosłyśmy
2. nieśliście	niosłyście
3. nieśli	niosły

Увага!

Особові закінчення форм минулого часу (-em, -am, -eś, -aś, -m, -śmy, -ście) є рухомими, тобто можуть відділятися від дієслова і приєднуватися до

першого слова в реченні; таке явище вважається ознакою поточного або фамільярного стилю:

Gdzie byłeś? - Gdzieś był?

Czemu tam pojechaliście? - Czemuście tam pojechali?

Nie siedzieliśmy w domu - W domuśmy nie siedzieli.

ćwiczenia

1. Провідміняти дієслова у минулому часі:

być, czytać, mieć, studiować, nieść, jeść, jechać, iść, siedzieć.

2. Вставити правильну форму минулого часу:

1. Kto (śpiewać) tę piosenkę? 2. Magda wczoraj (telefonować) do Ciebie. 3. nie (być, ja, dziewczyna) w Hiszpanii. 4. (czekać, my, chłopcy) na ciebie pół godziny. 5. Czy (czytać, wy, dziewczyny) tę książkę? 6. Koledzy, (oglądać) mecz? 7. Mateusz (wyjechać) do Włoch. 8. Aniu, co (studiować, ty)? 10. Cały dzień (zwiedzać, my, dziewczyny).

3. Вставити правильну форму минулого часу:

1. Nigdy nie (słyszeć, my) o tym aktorze. 2. Czy pan (mieć) już egzamin? 3. Czy państwo (widzieć) tego człowieka? 4. Czy panie (widzieć) gdzieś mój parasol? 5. (musieć, ja) już wyjść. 6. Nie (zrobić, ja) nic złego. 7. Czy (jeść, wy) już obiad? 8. Nie (wiedzieć, oni), gdzie przemocować. 9. Nie (mieć, my) już czasu. 10. Olu, (mieć, ty) trochę szczęścia.

4. Вставити правильну форму минулого часу:

1. (jechać, my) samochodem i (jeść, my) lody. 2. (iść, ona) ulicą i (jeść) ciastko. 3. nie (mocja) ci pomóc. 2. Janek nie (móc) zaparkować samochodu. 3. Ola i Magda (pójść) na koncert. 4. Mateusz i Robert (pójść) na mecz. 5. Dlaczego nie (pojechać, wy) na zakupy? 6. Ania i Robert (musieć) zostać w bibliotece. 7.

Mariusz (pójść) do kolegi. 8. Ania (pójść) na ślub. 9. Co (musieć, ty) zrobić? 10. (móc, ty) zapytać.

5. Вставити правильну форму минулого часу дієслів, що в рамці:

czytać/ przeczytać robić/zrobić kupować/kupić malować/ pomalować

1. Marek _____ tę książkę w dwa dni. 2. Ola i Mateusz _____ ten dom rok temu za 100 tysięcy. 3. Dziś rano, kiedy _____ (ja, dziewczyna) śniadanie, zadzwonił telefon. 4. W dzieciństwie Daria _____ dużo książek. 5. Gdy Ania i Magda _____ prezent dla Michała, spotkały jego siostrę. 6. W sobotę Janek _____ cały płot. 7. Rozlane mleko! Kto to _____? 8. Czy _____ (ty, chłopiec) kiedyś mieszkanie?

6. Вставити правильну форму минулого часу дієслів chodzić/ iść/ pójść:

1. Te dziewczynka przez dwa lata nie _____ do szkoły. 2. Gdzie mama? _____ na zakupy. 3. W sobotę rano, kiedy _____ na rynek, spotkałam kolegę ze szkoły. 4. W piątki Ania zwykle _____ na basen, ale dziś _____ na plażę. 5. Wczoraj Maciek _____ na uniwersytet pół godziny, bo strajkowali kierowcy autobusów.

7. Вибрати відповідну форму дієслова:

Наприклад: Czy pan (mówisz - mówi - mówicie) po polsku?

1. Czy pan (znasz - znacie - zna) tę piosenkę?
2. Gdzie pani (mieszka - mieszkacie - mieszkać)?
3. Czy panie (wiedzą- wiecie - wiesz), kim on jest?
4. Czy państwo (pijacie - piją- pijesz) kawę z mlekiem?
5. Czy panowie (widzieli - widziały- widzieliście) ten film?
6. Czy pan (zamówił - zamówiłeś - zamówiłaś) herbatę?
7. Czy pani (byłaś - byłeś - była) w Warszawie?

8. Czy panowie (widzieliście - widzieli - widziały) ten mecz?

9. Czy panie (zdali - zdały - zdałyście) egzamin?

10. Czy państwo (kupiliście - kupili - kupiły) ten dom?

5. RZECZOWNIK

Rzeczownik jest to odmienna część mowy, która oznacza osoby i nieosoby, czyli zwierzęta, rośliny, przedmioty, pojęcia itd. Nieosoby możemy nazwać umownie rzeczami.

Wiedzą o tym dorośli, wiedzą też dzieci:

rzeczownik oznacza osoby oraz rzeczy.

Nazwa rzeczownik pochodzi od słowa *rzecz* rozumianego bardzo szeroko, jako każdy obiekt (przedmiot).

Rzeczowniki odpowiadają na pytania: *kto? co? (kogo? czego? — komu? czemu? — kogo? co? — kim? czym? — o kim? o czym?)*

Zapamiętaj!

osobę pytamy: *kto?, kogo?, komu?, kim?, o kim?*

rzecz pytamy: *co?, czego?, czemu?, czym?, o czym?*

ІМЕННИК

Граматичні категорії іменника:

Рід (rodzaj): - męski - чоловічий

- męskoosobowy - чоловічо-особовий

- męskożywotny - чоловічо-тваринний

- męskonieżywotny - чоловічо-предметний (речовий)

- żeński - жіночий

- nijaki - середній. **Число (liczba):** pojedyncza - одина, mnoga - множина. **Відмінок (przypadek):**

Mianownik (M.) Kto? Co?

Dopełniacz (D.) Kogo? Czego?

Celownik (C.) Komu? Czemu?

Biernik (B.) Kogo? Co?

Narzędnik (N.) Kim? Czym?

Miejscownik (Ms.) Kim? Czym? (o, na, w)

Wołacz (W.) -----

Майже кожен іменник має певний граматичний рід (виияток -іменники т.зв. подвійного роду: sierota, kaleka, burczymucha, gaduła тощо).

Іменники чоловічого роду закінчуються на:

- приголосний (твердий, м'який або стверділий): dom, rower, pan, Polak, koń, pokój, liść, maź, klucz, bagaż, król, sekretarz;

-o: tatusio, Stasio, Fredro, Franko, Szewczenko;

-a: artysta, poeta, sędzia, hrabia, kierowca, wojewoda;

-i, -y, -e: Antoni, Batory, Linde.

Іменники жіночого роду закінчуються на:

-a (тверда, м'яка або стверділа основа): kobieta, gazeta, książka, róża, ulica, fala, praca, Kasia, ziemia;

-i (м'яка основа): pani, gospodyni, krawczyni, bogini, sprzedawczyni;

- приголосний (м'який або стверділий): nos, radość, pieśń, kolej, wieś, dłoń, młodzież.

Іменники середнього роду закінчуються на:

-o (тверда основа): okno, ucho, mydło, ciało, jabłko, jezioro, dziecko;

-e (м'яка або стверділа основа): pole, serce, zboże, danie, morze;

-ę (м'яка або стверділа основа): dziewczę, imię, cielę, kurczę, prosię;

-um: plenum, audytorium, muzeum, seminarium, liceum, stypendium.

Увага! Деякі запозичені іменники в польській мові мають інший граматичний рід, ніж в українській (російській) мові.

Наприклад: afisz (ч.р.) - афіша (ж. р.), atak (ч.р.) - атака (ж. р.), detal (ч. р.)

- деталь (ж. р.), kotlet (ч.р.) - котлета (ж. р.), medal (ч. р.) - медаль (ж. р.),

telegram (ч.р.) - телеграма (ж. р.), program (ч.р.) - програма (ж. р.), serdelek

(ч.р.) - сарделька (ж. р.), awangarda (ж. р.) - авангард (ч. р.), grupa (ж. р.) -

грип (ч. р.), metoda (ж. р.) - метод (ч. р.), plaża (ж. р.) - пляж (ч. р.); Bałtyk

(ч.р.) - Балтика (ж. р.), Bruksela (ж. р.) - Брюсель (ч. р.), Jerozolima (ж. р.) -

Срусалим (ч. р.), Norymberga (ж. р.) - Нюриберг (ч. р.), Kubań (ч. р.) - Кубань (ж. р.), Poznań (ж. р.) - Познань (ж. р.).

Категорія числа іменників

Категорія числа іменників у польській мові принципово не відрізняється від аналогічної категорії в українській (російській) мові. **БІЛЬШІСТЬ** іменників мають як форми однини, так і форми множини: matka-matki, kot-koty, zeszyt-zeszyty, lekarz-lekarze, człowiek

- ludzie, dziecko - dzieci.

Аналогічно до інших слов'янських мов у польській мові є іменники, які мають лише форму множини (т.зв. **pluralia tantum**). *Наприклад:*

iii/yc/ki, okiіігу, иіпокіє ^ОІНОКЛЬ^, spounic, szorty, niąteczki, usta, wrota,

mnіe, widły, skrzypce (скрипка), rodzice, brednie, wczasy, imieniny, urodziny,

dożynki, wakacje, ferie, juwenalia, bakalie, realie, Tatry, Bałkany, Węgrы,

Karpaty, Kielce, Katowice, а також іменники, які мають лише форму однини

(т.зв. **singularia tantum**).

Наприклад:

życie, piękno, uroda, braterstwo, szczęście, gniew, żelazo, miedz, złoto,

makaron (макарони), kozactwo, rodzeństwo (рідні брати і сестри), chłopstwo,

рlactwo, pieczywo (хлібобулочні виробн), brzezina (березовий гай), sośnina

(сосновий ліс), dębina (дубовий ліс), hołota, biedota, ludzkość.

Відміна іменників (deklinacje)

Традиційно поділ на відмини іменників у польській мові здійснюється за родами: відміна іменників чоловічого роду (**deklinacja męska**), відміна іменників жіночого роду (**deklinacja żeńska**) і відміна іменників середнього роду (**deklinacja nijaka**). Окремо стоїть так звана «мішана відміна» (**deklinacja mieszana**).

Уся польська система відмінювання у порівнянні з українською (російською) мовою має менший ступінь узагальнення, тобто має більшу

кількість відмінкових форм в рамках одного типу відмінювання. У чоловічій, жіночій і середній відмінах значну роль грає м'який різновид іменників (основа закінчується на м'який або стверділий приголосний), відмінкові форми якого відрізняються від іменників твердого різновиду. Велике значення має також і чергування голосних і приголосних у відмінкових формах іменників.

Увага! До стверділих (або історично м'яких) приголосних відносяться такі приголосні: sz, cz, rz, ź, dz, dź, c, l.

ВІДМІНА ІМЕННИКІВ СЕРЕДНЬОГО РОДУ

(Deklinacja nijaka)

У відміні іменників середнього роду виділено **чотири типи**:

- 1) іменники, які закінчуються на -o (твердої основи): okno, mydło, krzesło, konto, drzewo, miasto, mięso, zero;
- 2) на -e (м'якої та стверділої основи): pole, morze, śniadanie, podwórze, marzenie, zdanie, zboże;
- 3) на -ę (м'якої та стверділої основи): imię, cielę, kurczę, plemię, ramię, źrebię, prosię;
- 4) на -um: liceum, muzeum, plenum, akwarium, sanktuarium.

1) Іменники із закінченням -o

Liczba pojedyncza

M.B.	drzewo	gniazdo	mięso	bloto	okno	miasto
D.	drzewa	gniazda	mięsa	blota	okna	miasta
C.	drzewu	gniazdu	mięsu	blotu	oknu	miastu
N.	drzewem	gniazdem	mięsem	blotem	oknem	miastem
Ms.	drzewie	gnieździe	mięsie	blocie	oknie	mieście

Liczba mnoga

M.B.	drzewa	gniazda	mięsa	blota	okna	miasta
------	--------	---------	-------	-------	------	--------

D.	drzew	gniazd	mięś	blot	okien	miast
C.	drzewom	gniazdom	mięsom	blotom	oknom	miastom
N.	drzewami	gniazdami	mięsami	blotami	oknami	miastami
Ms.	drzewach	gniazdach	mięsach	blotach	oknach	miastach

В середній відміні знахідний відмінок однини і множини завжди має форму називного відмінка. Кінцеві приголосні твердої основи чергуються у місцевому відмінку однини: drzewo - na drzewie, koło - na kole, okno - w oknie, błoto - w błocie.

Іменники середнього роду з основами на приголосні k, g, ch

мають в місцевому відмінку однини закінчення -u, перед яким не відбувається чергувань приголосних¹. Закінчення -u мають також

¹ Чергування приголосних в основах іменників чоловічого роду твердої друни:

d:	- sąsiad : sąsiedzi, ogród : w ogrodzie	t:	c - student: studenci, kot: o kocie
ch:	ś - Czech : Czesi		
k:	c - robotnik : robotnicy, chłopak : chłopcy		
g:	dz - biolog : biolodzy, filolog : filolodzy		
r:	rz - doktor : doktorzy, rektor : rektorzy, dolar : o dolarze		
l:	l - stol : na stole		
ś:	ś - pies : o psie		
m:	m/ w : w', b : b / p : p / f : f - atom : o atomie, lew : o lwie, ząb : w zębie,		

Крім чергування кінцевих приголосних в основах іменників часто зустрічається і чергування голосних:

e :	0 (фонетичний нуль) - pies : psa, dzień : dnia,
ó :	o - stół : stołu, nóż : noża, wół : wołu, pokój : pokojem;
ij :	ę - maż : męża, zając : zający, widnokrąg : widnokreği, dąb : dębem, ząb : zęby.

деякі іменники м'якої основи із закінченням -о (**jajo, radio, studio**).

В орудному відмінку однини перед закінченням -ет приголосний основи пом'якшується, напр. jabłko -jabłkiem.

В основах іменників середнього роду присутні такі ж чергування голосних, як і в іменниках чоловічого роду: miasto — w mieście, gniazdo — w gnieździe, okno — okien, jabłko -jabłek.

Liczba pojedyncza

M.B.	koło	ciało	wiadro	echo	jabłko
D.	koła	ciała	wiadra	echa	jabłka
C.	kołu	ciału	wiadru	echu	jabłku
N.	kołem	ciałem	wiadrem	echem	jabłkiem
Ms.	kole	ciele	wiadrze	echu	jabłku

Liczba mnoga

M.B.	koła	ciała	wiadra	echa	jabłka
D.	kół	ciał	wiader	ech	jabłek
C.	kołom	ciałom	wiadrom	echom	jabłkom
N.	kołami	ciałami	wiadrami	echami	jabłkami
Ms.	kołach	ciałach	wiadrach	echach	jabłkach

2) Іменники із закінченням -с Liczba pojedyncza

M.B.	pole	serce	zboże	zdjęcie	danie
D.	poła	serca	zboża	zdjęcia	dania
C.	polu	sercu	zbożu	zdjęciu	daniu
N.	polem	sercem	zbożem	zdjęciem	daniem
Ms.	polu	sercu	zbożu	zdjęciu	daniu
W.	pole	serce	zboże	zdjęcie	danie

Liczba mnoga

M.B,W,	poła	serca	zboża	zdjęcia	dania
D.	pól	serc	zboż	zdjęć	dań

C.	polom	sercom	zbożom	zdjęciom	damom
N.	polami	sercami	zbożami	zdjęciami	daniami
Ms.	polach	sercach	zbożach	zdjęciach	daniach

3) Іменники із закінченням -с

Іменники середнього роду із закінченням -ę мають у відмінках розширену основу і відмінюються за такими зразками:

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

M.B.W.	imię	ramię	M.B.	imiona	ramiona
D.	imienia	ramienia	D.	imion	ramion
C.	imieniu	ramieniu	C.	imionom	ramionom
N.	imieniem	ramieniem	N.	imionami	ramionami
Ms.	imieniu	ramieniu	Ms.	imionach	ramionach

За зразком 1 відмінюються іменники типу: znamię, ciemię, brzemię, plemię, strzemię, siemię.

Зразок 2: Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

M.B.W.	cielę	szczenię	M.B.W.	cielęta	szczenięta
D.	cielęcica	szczenięcia	D.	cieląt	szczeniąt
C.	cielęciu	szczenięciu	C.	cielętom	szczeniętom
N.	cielęciem	szczenięciem	N.	cielętami	szczeniętami
Ms.	cielęciu	szczenięciu	Ms.	cielętach	szczeniętach

За зразком 2 відмінюються іменники типу: zwierzę, bydłę, dziewczę, kurczę, źrebię, jagnię, kozłę та ін.

4) Іменники із закінченням -um

Іменники такого типу в однині не відмінюються. У родовому відмінку множини вони мають закінчення - ów, характерне для іменників чоловічого роду.

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

M.B.	muzeum	stypendium	muzea	stypendia
D.	muzeum	stypendium	muzeów	stypendiów

C.	muzeum stypendium	muzeom stypendiom
N.	muzeum stypendium	muzeami stypendiami
Ms.	muzeum stypendium	muzeach stypendiach

Коментар до відмінкових форм середньої відміни

Міанownik liczby pojedynczej має закінчення -o в твердих основах, -e в основах, які закінчуються м'якою або стверділою приголосною та -ę.

Dopelniacz liczby pojedynczej має для усіх іменників середнього роду закінчення -a.

Celownik liczby pojedynczej - завжди закінчення -u.

Biernik w obu liczbach має форму називного відмінка, незалежно від семантичної категорії: «особа», «жива істота» чи «предмет»:

Narzędnik liczby pojedynczej - завжди закінчення -em.

Miejscownik liczby pojedynczej має два закінчення: -e (для твердої основи) та -u (для м'якої або стверділої основи). Лише перед закінченням -e відбуваються чергування кінцевої приголосної основи, можливі також чергування голосних в основі слова: *ciało* — *w ciele*, *miasto* — *w mieście*, *lato* - *w lecie*.

Міанownik liczby mnogiej - завжди закінчення -a.

Dopelniacz liczby mnogiej має, як правило, форму з нульовим закінченням (*pole* - *pól*, *serce* - *serc*, *danie* - *dań*). Лише в деяких іменниках м'якої основи може з'являтися закінчення -i (*narzędzie* — *narzędzi*) або -y (*podwórze* — *podwórze*). В цьому відмінку частими є і чергування голосних основи: *e // o* (*jabłko* - *jabłek*, *okno* - *okien*); *o // ó* (*pole* - *pól*, *koło* - *kół*, *zboże* - *zbóż*); *ę // ą* (*święto* - *święt*, *jagnię* - *jagniąt*).

Celownik liczby mnogiej - завжди закінчення -om.

Narzędnik liczby mnogiej - завжди закінчення -ami (рідко -mi).

Miejscownik liczby mnogiej - завжди закінчення -ach.

Нерегулярна відміна іменників середнього роду.

1) oko, ucho, dziecko

Лiczba pojedyncza

M.B.W.	oko	ucho	dziecko
D.	oka	ucha	dziecka
C.	oku	uchu	dziecku
N.	okiem	uchem	dzieckiem
Ms.	oku	uchu	dziecku

Лiczba mnoga

M.B.W.	oczy	uszy	dzieci
D.	oczuz	uszu	dzieci
C.	oczom	uszom	dzieciom
N.	oczami	uszami	dziećmi
lub oczyma Ms.	oczach	uszach	dzieciach

2) książę

Лiczba pojedyncza Liczba mnoga

M.W.	książę	książęta
D.	księcia	książąt
C.	księciu	książętom
B.	księcia	książąt
N.	księciem	książętami
Ms.	księciu	książętach

3) radio, studio

Лiczba pojedyncza

Лiczba mnoga

M.B.	radio	studio	radia	studia
D.	radia	studia	-----	studiów
C.	radiu	studiu	radiom	studiom
N.	radiem	studiem	radiami	studiami
Ms.	radiu	studiu	radiach	studiach

В місцевому відмінку однини є також невідмінювана форма: *w radiu* або *w radio*, *w studiu* або *w studio*.

Увага! Форма родового іменника множини іменника *radio* не вживається.

1. Провідміняти за відмінками в одинині і множині:

drzewo, podwórko, jabłko, morze, narzędzie, zadanie, kurczę, imię, akwarium, muzeum.

2. Утворити форму місцевого відмінка однини:

auto, życie, bogactwo, dno, miejsce, miasto, fiasko, ryzyko, dyktando, sumienie, piwo, rolnictwo, żyto, biuro, biurko, echo, uczucie, metro, lato, żebro, tętno, stado, żelazo, jajko, obuwie, szczęście, kino, badanie, gniazdo, mydło, siano, ciastko, ciasto, pojęcie, pianino, województwo, masło, pudło, pudełko, nazwisko, pokolenie, mango, wesele, konto, dobro, ziarno, futro, palto, serce, łóżko, mleko.

3. Утворити форму називного і родового відмінка множини:

święto, pole, jabłko, brawo, koło, porzekadło, słówko, uczucie, jezioro, prawo, liceum, dziewczę, prawidło, kociątko, kolano, płuco, oskrzele, bezdroże, miasto, dobro, niemowlę.

4. Розкрити дужки, вживаючи іменники в місцевому відмінку однини:

Miasteczko leży na (ubocze) od linii kolejowych. Dziecko spokojnie śpi w (łóżeczko). Mama ugotowała kaszę na (mleko). Na tym (zdjęcie) nie jesteś do siebie podobny. Po krótkim (szkolenie) prowadzono zajęcia praktyczne. Powiedz, co ci leży na (serce). Coś wisi w (powietrze)! Przyłapano go na (kłamstwo). Mój ojciec pracuje jako kierowca w (pogotowie ratunkowe). Jaki piękny ten rysunek na (szkło)! Cieszę się, że jesteś w dobrym (zdrowie).

5. В тексті підкреслити іменники середнього роду:

Chandra to jeszcze nie depresja, chociaż ma wiele wspólnego: smutek duszy, poczucie beznadziejności, pragnienie, żeby tak chciało się chcieć. Chandra jest dokuczliwym stanem naszego nastroju, który zaczyna się tak wjesienny wieczory, jak i wtedy, kiedy za oknami zaczyna się wiosna. Ona może być sygnałem dużego przemęczenia.

ВІДМІНА ІМЕННИКІВ ЖІНОЧОГО РОДУ (Deklinacja żeńska)

До жіночої відміни належать іменники, які закінчуються на:

- 1) голосний -а (твердої основи): matka, barwa, siostra, klasa, torba;
- 2) голосний -а (м'якої або стверділої основи): ziemia, ulica, praca, koszula, lekcja;
- 3) голосний -і (м'якої основи): pani, gospodyni, bogini, wykładowczyni;
- 4) приголосний (стверділий або м'який): rzecz, pieśń, brew.

1) Іменники жіночого роду на -а (твердої основи):

Liczba pojedyncza

- M. barwa głowa taśma baza klasa iza
D. barwy głowy taśmy bazy klasy ızı
C. barwie głowie taśmie bazie klasie ızie
B. barwę głowę taśmę bazę klasę ızę
N. barwą głową taśmą bazą klasą ızą
Ms. barwie głowie taśmie bazie klasie ızie
W. barwo! głowo! taśmo! bazo! klaso! ızo!

Liczba mnoga M.W. barwy głowy taśmy bazy klasy ızı

- D. barw głów taśm baz klas ız
C. barwom głowom taśmom bazom klasom ızom
B. barwy głowy taśmy bazy klasy ızı
N. barwami głowami taśmami bazami klasami ızami
Ms. barwach głowach taśmach bazach klasach ızach

Liczba pojedyncza

- M. apteka noga mucha siostra matka koleżanka
 D. apteki nogi muchy siostry matki koleżanki
 C. aptece nodze musze siostrze matce koleżance
 B. aptekę nogę muchę siostrę matkę koleżankę
 N. apteką nogą muchą siostrą matką koleżanką
 Ms. aptece nodze musze siostrze matce koleżance
 W. apteko! nogo! mucho! siostro! matko! koleżanko!

Liczba mnoga

- M.B.W. apteki nogi muchy siostry matki koleżanki
 D. aptek nóg much sióstr matek koleżanek
 C. aptekom nogom muchom siostrom matkom koleżankom
 N. aptekami nogami muchami siostrami matkami koleżankami
 Ms. (o) aptekach nogach muchach siostrach matkach koleżankach

При відмінюванні жіночих іменників твердої основи наявні такі чергування кінцевих приголосних основи в давальному і місцевому відмінках однини: **m /m, n/ń, s/ś, z/ź, w/w', t/ć, d/dź, l/l, r/rz, k/ c, g/dz, ch /sz**

(taśma — taśmie, zmiana — zmianie, klasa — klasie, baza — bazie, głowa — głowie, kobieta — kobiecie, bieda — biedzie, pszczola — pszczole, kołdra — kołdrze, apteka — aptece, noga — nodze, mucha — musze).

В основах також можуть ставатися чергування голосних:

o/ó (głowa - głów, noga - nóg, pszczola - pszczół), e / 0 (łzy - łez, kołdry - kołder).

Іменники з основою на задньоязикові **k, g** мають в давальному однини та в називному і знахідному множини закінчення **-i**, перед яким відбувається пом'якшення цих приголосних: **k/k', g/g'** (apteka - apteki, noga - nogi).

2) Іменники жіночого роду на **-a** (стверділої або м'якої основи):

Liczba pojedyncza

- M. ulica tęcza cisza wieża fala
 D. ulicy tęczy ciszy wieży fali
 C. ulicy tęczy ciszy wieży fali
 B. ulicę tęczę ciszę wieżę falę
 N. ulicą tęczę ciszą wieżą falą
 Ms. ulicy tęczy ciszy wieży fali
 W. ulico! tęczo! ciszo! ---- ----

Liczba mnoga

- M.B.W. ulice tęcze - wieże fale
 D. ulic tęcz - wież fal
 C. ulicom tęczom - wieżom falom
 N. ulicami tęczami - wieżami falami
 Ms. ulicach tęczach - wieżach falach

Liczba pojedyncza

- M. ziemia armia lekcja szyja ciocia pralnia
 D. ziemi armii lekcji szyi cioci pralni
 C. ziemi armii lekcji szyi cioci pralni
 B. ziemię armię lekcję szyję ciocię pralnię
 N. ziemią armią lekcją szyją ciocią pralnią
 Ms. ziemi armii lekcji szyi cioci pralni

W. ziemio! armio! lekcjo! szyjo! ciociu! pralnio!

Liczba mnoga

- M.B.W. ziemi armie lekcje szyje ciocie pralnie
 D. ziem armii lekcji szyj cioc pralni
 C. ziemiom armiom lekcjom szyjom ciociom pralniom

- N. ziemiami armiami lekcjami szyjami ciociami pralniaми
 Ms. ziemiach armiach lekcjach szyjach ciociach pralniach

При відмінюванні іменників м'якої основи чергування приголосних не відбуваються.

У родовому, давальному і місцевому відмінках однини закінчення -у додається після приголосних **s, cz, sz, ź(rz)**, лише в основах на приголосний -l та після м'яких фонетично приголосних з'являється закінчення -i (chwila - chwili, cebula - cebuli, fala - fali, ziemia - ziemi, ciocia - ciocie). Ця різниця має радше орфографічний характер, ніж морфологічний. Закінчення -i в основах, які закінчуються на -j після голосних, зливається з цим -j: szyja — szyi, aleja — alei.

Аналогічно відмінюються іменники іншомовного походження типу **idea** (D. idej), **statua** (D. statui або statuy).

Якщо приголосний **j** в кінці основи стоїть після приголосних **s, c, z** в словах іншомовного походження, то зберігається написання з літерою **j** у всіх відмінках: lekcja - lekcji, sesja - sesji, poezja - poezji.

Після усіх інших приголосних «j» пишеться як **i**: armia - armii, Arabia - Arabii, Dania - Danii, historia - historii, Cepelia- Cepelii (Cepelia - скорочення від CPLiA - Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego).

3) Іменники жіночого роду на -i (м'якої основи):

	Liczba pojedyncza		Liczba mnoga	
M.	gospodyni	pani	gospodynie	panie
D.	gospodyni	pani	gospodyń	pań
C.	gospodyni	pani	gospodyniom	paniom
B.	gospodynię	panią	gospodynie	panie
N.	gospodynią	panią	gospodyniami	paniami
Ms.	gospodyni	pani	gospodyniach	paniach
W.	gospodyni!	pani!	gospodynie!	panie!

Іменник **pani** має в знахідному відмінку однини виняткове закінчення -a.

4) Іменники жіночого роду на приголосний (стверділий або м'який) а) із стверділою основою:

Liczba pojedyncza

- M. poręcz młodzież noc sól
 D. poręczy młodzieży nocy soli
 C. poręczy młodzieży nocy soli
 B. poręcz młodzież noc sól
 N. poręczą młodzieżą nocą solą
 Ms. poręczy młodzieży nocy soli
 W. ----- młodzieży! nocy! —

Liczba mnoga

- M.B.W. poręcze noce sole
 D. poręczy nocy soli
 C. poręczom nocom solom
 N. poręczami nocami solami
 Ms. poręczach nocach solach

б) із м'якою основою:

Liczba pojedyncza

- M.W. kolej dłoń gałąź nic odpowiedź wieś
 D. kolei dłoni gałęzi nici odpowiedzi wsi
 C. kolei dłoni gałęzi nici odpowiedzi wsi
 B. kolej dłoń gałąź nic odpowiedź wieś
 N. koleją dłonią gałęzią nicią odpowiedzią wsią
 Ms. kolei dłoni gałęzi nici odpowiedzi wsi

Liczba mnoga

- M.B.W. koleje dłonie gałęzie nici odpowiedzi wsie
 D. kolei dłoni gałęzi nici odpowiedzi wsi
 C. kolejom dłoniom gałęziom niciom odpowiedziom wsiom

N. kolejami dłońmi gałęziami nićmi odpowiedziami wsiami

Ms. kolejach dłoniach gałęziach niciach odpowiedziach wsiach

Коментар до відмінкових форм жіночої відміни

Міанownik liczby pojedynczej має закінчення на голосний: -a, -i. Закінчення -a мають як іменники з твердою, так і з м'якою (стверділою) основами (głowa, studentka, praca, lekcja, ziemia).

Крім цього іменники жіночого роду можуть мати чисту основу на приголосний (м'який або стверділий), з т.зв. «нульовим» закінченням (dłoń, pieśń, krew, cerkiew, noc, rzecz, wież).

Dopelniacz liczby pojedynczej має закінчення -у в основах на твердий і стверділий приголосний (głowy, pracy, rzeczy), і закінчення -і в основах на м'який приголосний (ziemi, cioci) або на l, k, g (fali, ręki, nogi).

Celownik liczby pojedynczej має для твердих основ закінчення -e, яке спричиняє зміни кінцевих приголосних основи (чергування): kobieta - kobiecie, szosa - szosie, noga - nodze. Іменники м'якої основи мають таке ж закінчення, як і в родовому відмінку: -i після м'яких приголосних (cioci, gospodyni, kości), -у після стверділих приголосних (tęczy, posy).

Biernik liczby pojedynczej має для усіх іменників жіночого роду, які закінчуються на голосний (-a або -i) одне закінчення -ę (rękę, szkołę, ziemię, poezję, gospodynię). У іменників з нульовим закінченням форма знахідного дорівнює формі називного відмінка (noc, rzecz, wieś).

Narzędnik liczby pojedynczej - одне для усіх іменників жіночого роду закінчення — a.

Miejscownik liczby pojedynczej має форму давального відмінка (-e для твердих основ, -i після м'яких приголосних, -у після стверділих).

Wołacz liczby pojedynczej має закінчення -o для іменників із закінченням -a з твердою основою (matko! żono! dziewczyno!), стверділою (duszo!) і деяких м'яких основ (ziemio!). Іменники з м'якою основою,

зокрема здрібнілі іменники, дуже часто мають закінчення -u (ciociu!, mamusiu!, Krysiu!, Kasiu!, Joasiu!, Marysiu!). Іменники, які закінчуються голосним -i, мають форму називного відмінка (pani!, gospodyni!). Іменники на приголосний мають закінчення -i (wsi!) або -у (młodzieży!, posy!).

Mianownik liczby mnogiej іменників твердої основи має закінчення -у (głowy, siostry), м'якої (стверділої) -e (prace, ziemia, gospodynie). Іменники, основа яких закінчується на k, g мають закінчення -i (apteki, koleżanki, drogi). У іменників на приголосний можуть бути закінчення -e (dłoń - dłonie, łódź - łodzie, wieś - wsie)

або -у (rzecz - rzeczy, mysz - myszy) та -i (nić - nici, brew - brwi). Деякі з них характеризуються варіативністю у виборі закінчення: postać: postaci / postacię.

Dopelniacz liczby, mnogiej у іменників на голосний, як правило, має нульове закінчення (чисту основу), при цьому можуть відбуватися чергування голосних: głowa ~ głów, noga - póg, ręka - rąk, łza - łez, teczka - teczek, kreska - kresek. Закінчення -i або -у мають іменники, які закінчуються на приголосний. Закінчення -i може також з'явитися і у іменників м'якої основи: pralnia — pralni, cukiermia — cukierni, або ж у іменників іншомовного походження типу: lekcj a — lekcj i, historia — historii.

Celownik liczby mnogiej - завжди закінчення -om, спільне для усіх іменників, що відмінюються.

Biernik liczby mnogiej має завжди форму називного відмінка.

Narzędnik liczby mnogiej має у більшості іменників жіночого роду закінчення -ami. І лише деякі іменники мають закінчення -ті (kość - kośćmi, nić - nićmi).

Miejscownik liczby mnogiej - одне закінчення -ach.

Wołacz liczby mnogiej завжди відповідає формі називного відмінка.

Особливу парадигму відмінювання має іменник **ręka**:

Liczba pojedyncza		Liczba mnoga
M.	ręka	ręce
D.	ręki	rąk
C.	ręce	rękom
B.	rękę	ręce
N.	ręka	rękami lub rękoma
Ms.	ręce	rękach
W.	ręko!	ręce!

ВПРАВИ

1. Провідміяти за відмінками в однині і множині: studentka, kobieta, mamusia, lista, książka, Olga, pogoda, pani, wykładowczyni, grupa, Polska, Ukraina, szansa, rzecz, noc, praca.

2. Утворити форму давального та місцевого відмінка однини: matka, żona, praca, pieśń, mąka, ciocia, zima, studentka, turystka, Turcja, siostra, kartka, ziemia, pamięć, ojczyzna, straż, Anglia, ręka, tramwaj, miłość, gęś, gospodyni, bogini, jodła, ławka, Ukraina, pogoda, uroda, Białoruś, żaba, róża, Monika, grupa, plaża, twarz, Małgośka, kuzynka.

3. Утворити форму називного і родового відмінка множини: matka, żona, praca, pieśń, mąka, ciocia, zima, studentka, turystka, siostra, kartka, ziemia, pamięć, ojczyzna, straż, ręka, tramwaj, miłość, gęś, gospodyni, bogini, jodła, ławka, pogoda, uroda, żaba, róża, badaczka, grupa, plaża, twarz, cioteczka, kuzynka.

4. Розкрити дужки, вживаючи іменники у відповідному відмінку однини та множини:

Moja (rodzina) doprowadziła mnie do (rozpacz). Mam dla ciebie dobre (wiadomość). Aresztowano go za napad z (broń). Stare mury były pokryte (pleśń). W (Rosja) mieszkaj ej brat. Dwie moje (koleżanka) wyjechały do

(Polska). Studiuję (turystyka). Moja (ciocia) pracuje w (przychodnia). Za (pomocą) tej (maszyna) produkujemy (nić) do szycia. W tej (książka) opowiada się o (historia) naszej (ojczyzna). Potrzebuję nowej (parasolka). W (torebka) leżały niepotrzebne (rzecz). Do (praca) wychodzę o ósmej (godzina) z (pani Agnieszka).

5. Перекласти польською мовою:

1. Моя бабуся живе в селі. 2. Я походжу з села. 3. У мене є подруга в Білорусі. 4. Вона попросила допомоги. 5. Дівчинка йде до сповіді. 6. Мені подобаються модні речі. 7. У тебе такі гарні брови! 8. Я люблю подорожі. 9. Поговоримо про погоду. 10. У мене немає подруг. 11. Я не люблю овочевих супів.

ВІДМІНА ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ

(Deklinacja męska)

При відмінюванні іменників цієї відміни враховується лексико-граматична категорія «істота - неістота» (в однині), «особа — неособа» (у множині), а також твердість чи м'якість (стверділість) кінцевих приголосних основи.

Іменники на позначення неістот мають у знахідному відмінку (Bierniku) однини форми називного відмінка, а іменники на позначення істот- форми родового відмінка (Dopełniacza).

У множині іменники на позначення «неосіб» мають у знахідному відмінку (Bierniku) форми називного відмінка (Mianownika), а іменники на позначення осіб - форми родового відмінка (Dopełniacza).

До чоловічої відміни належать такі іменники:

1) назви осіб твердої групи: pan, student, prezydent, profesor, doktor, rektor, pracownik, chłop, chłopak, facet, filolog, brat, syn,

2) назви істот твердої групи: pies, kot, ptak, lew, słowik, paw,

3) назви предметів твердої групи: zeszyt, ołówek, długopis, stół, dom, ogród, las, komputer, komitet, sejm, pociąg, samochód, gram, słownik, młotek, wtorek;

4) назви осіб м'якої групи: mąż, chłopiec, zięć, nauczyciel, przyjaciel, wuj, stryj, drań, król, lekarz, gospodarz, ksiądz, gość, bogacz, tłumacz, uczeń, mędrzec;

5) назви істот м'якої групи: wąż, koń, słoń, krokodyl, zając, wróbel, struś;

6) назви предметів м'якої групи: piec, dzień, miesiąc, talerz, pokój, kraj, nóż, deszcz, płaszcz, maj, lipiec;

7) іменники на -o: Jasio, Kazio, Tazio, dziadunio, wujcio, tatusio.

ТВЕРДА ГРУПА («неособи»)

L.p.	L.m.	L.p.	L.m.
M.	atom	atomy	kot koty
D.	atoma	atomów	kota kotów
C.	atomowi	atomom	kotu/owi kotom
B.	atom	atomy	kota koty
N.	atomem	atomami	kotem kotami
Ms.	(o) atomie	(w) atomach	(o) kocie (o) kotach
W.	atomie!	atomy!	kocie! koty!

ТВЕРДА ГРУПА («особи»)

L.p.	L.m.	L.p.	L.m.
M.	student	studenci	robotnik robotnicy
D.	studenta	studentów	robotnika robotników
C.	studentowi	studentom	robotnikowi robotnikom
B.	studenta	studentów	robotnika robotników
N.	studentem	studentami	robotnikiem robotnikami
Ms.	(o) studencie	studentach	(o) robotniku robotnikach
W.	studencie!	studenci!	robotniku! robotnicy!

При відмінюванні іменників твердої групи у множині слід враховувати їх лексико-граматичну класифікацію за родами: чи це є чоловічо-особовий чи чоловічо-неособовий. До першого відносяться іменники, які називають осіб (людей), до другого -усі інші (назви тварин, предметів, явищ тощо).

Чергування приголосних в основах іменників твердої групи:

d : dź - sąsiad : sąsiedzi, ogród: w ogrodzie t: c - student: studenci, kot: o kocie
ch : ś - Czech : Czesi

k: c - robotnik: robotnicy, chłopiec: chłopcy g: dz - biolog: biolodzy, filolog: filolodzy r: rz - doktor: doktorzy, rektor: rektorzy, dolar: o dolarze ł: l - stół: na stole, s : ś - pies : o psie

m : m', w : w', b : b', p : p', f : f' - atom : o atomie, lew: o lwie, ząb : w zębie, snop : o snopie.

Чергування голосних в основах іменників

Крім чергування кінцевих приголосних в основах іменників часто зустрічається і чергування голосних:

ε : 0 (фонетичний нуль) - pies : psa, dzień : dnia, dworzec:dworca, ó : o-stół: stołu, nóż: noża, ale: ból:bólu, a : ę - mąż : męża, zając : zajęcy.

М'ЯКА ГРУПА

До цієї групи зараховуємо іменники, основи яких закінчуються на м'який (ś, ź, ć, dź, ń, j) і стверділий (sz, cz, rz (ż), c, dz, dź, l) приголосний, а також із закінченням -o.

ОДННА

M.	koń	lekarz	kraj	wujcio
D.	konia	lekarza	kraju	wujcia
C.	koniowi	lekarzowi	krajowi	wujciowi
B.	konia	lekarza	kraj	wujcia
N.	koniem	lekarzem	krajem	wujciem
Ms.	(o) koniu	lekarzu	kraju	wujciu
W.	koniu!	lekarzu!	kraju!	wujciu!

МНОЖНА

M.W.	konie	lekarze	kraje	wujciowie
D.	koni	lekarzów	krajów	wujciów

C.	koniom	lekarzom	krajom	wujciom
B.	konie	lekarzów	kraje	wujciów
N.	koniami	lekarzami	krajami	wujciami
Ms.	okoniach	o lekarzach	o krajach	o wujciach

Огляд деяких відмінкових закінчень іменників чоловічої відміни:

Dopełniacz liczby pojedynczej має два закінчення: **-a i -u**.

Закінчення -a мають усі іменники, що є назвами осіб і істот (sąsiad - sąsiada, student - studenta, lekarz - lekarza, kot - kota, koń - konia, termity - termita, pies - psa). У цій категорії лише іменники **wól** і **bawól** мають закінчення **-u** (wołu, bawołu).

Серед іменників-назв неістот закінчення **-a** мають:

- назви знарядь праці, посуду: młotek - młotka, telewizor - telewizora, komputer - komputera, ołówek - ołówka, chlew - chlewa, noż - noża;
- назви місяців: marzec - marca, grudzień - grudnia, maj - maja, listopad - listopada; (за винятком іменника *lutu*, який має прикметникову відміну: luty - lutego);
- назви мір і ваги: hektar - hektara, litr - litra, metr - metra, kilogram - kilograma;
- назви танців, валюти: walc - walca, krakowiak - krakowiaka, rock - rocka, dolar - dolara, rubel - rubla, funt - funta;
- здрібнілі іменники та іменники з суфіксом **-ik**: słownik - słownika, kurnik - kurnika, stolik - stolika, śmietnik - śmietnika, rzutnik - rzutnika;
- більшість назв польських міст, інших міст і річок: Gdańsk - Gdańska, Toruń - Torunia, Poznań - Poznań, Kraków - Krakowa, Szczecin - Szczecina, Wrocław - Wrocławia, Radom - Radomia (але: Białystok - Białegostoku, Krasnystaw - Krasnegostawu), Paryż - Paryża, Kijów - Kijowa, Dunajec - Dunajca, Niemen - Niemna.

Закінчення -u мають іменники, що є назвами неістот (zeszyt - zeszytu, dom - domu, deszcz - deszczu, samochód - samochodu). А також іменники **wól** і **bawól** (wołu, bawołu).

Серед іменників - назв неістот **закінчення -u** також мають:

- назви 4 днів тижня: poniedziałek - poniedziałku, wtorek - wtorku, czwartek - czwartku, piątek - piątku;
 - більшість запозичених назв предметів: tekst - tekstu, teatr - teatru, semestr - semestru, sezon - sezonu, komitet - komitetu, atrament - atramentu, kapitalizm - kapitalizmu, chlor - chloru, sztandar - sztandaru;
 - назви абстрактних понять: rozum - rozumu, żal - żalu, ból - bólu, czas - czasu, spokój - spokoju, gniew - gniewu; але: świat - świata,
 - назви збірних іменників: las - lasu, ogród - ogrodu, sad - sadu, tłum - tłumy, śnieg - śniegu, sejm - sejmu, oddział - oddziału, naród - narodu, lud - ludu;
 - безсуфіксальні віддієслівні деривати: pokój - pokoju, napój - napoju, dźwig - dźwigu, zbiór - zbioru, postój - postoju;
 - назви деяких міст і річок: San - Sanu, Dniepr - Dniepru, Don - Donu, Ren - Renu, Rzym - Rzymu, Londyn - Londynu, Belgrad - Belgradu;
 - назви деяких країн, провінцій: Iran - Iranu, Tybet - Tybetu, Wietnam - Wietnamu, Egipt - Egiptu, Крим - Криму (але: Izrael - Izraela);
 - назви деяких матеріальних предметів із значенням частковості: miód - miodu, sok - soku, lód - lodu, cukier - cukru, ale chleb - chleba.
- Celownik liczby pojedynczej** має два закінчення: **-owi i -u**.
- Закінчення -owi** мають майже усі польські іменники:
- sąsiad - sąsiadowi, student - studentowi, lekarz - lekarzowi, koń - koniowi, termity - termitowi, dolar - dolarowi, rubel - rublowi, stolik - stolikowi, śmietnik - śmietnikowi, semestr - semestrowi, sezon - sezonowi.
- У цій категорії лише деякі односкладові іменники мають **закінчення -u**: Bóg ~ Bogu, świat - światu, kat - katu, chłop - chłopu, pan - panu, pies - psu, kot

- kotu, ksiądz - księdzu, brat - bratu, lew - lwu (але: syn- synowi), а також деякі двоскладові іменники: chłopiec - chłopcu, diabeł- diabłu, ojciec - ojcu.

Biernik liczby pojedynczej має два закінчення:

- як у називному відмінку (що?): zeszyt, język, samochód, kraj, semestr;

- як у родовому відмінку (кого?): pana, studenta, lekarza, kota, psa.

Narzędnik liczby pojedynczej має закінчення **-em**: stołem, sąsiadem, studentem, samochodem, gniewem; перед цим закінченням пом'якшуються кінцеві приголосні основ, які закінчуються на k, g: progiem, rokiem, filologiem.

Miejscownik liczby pojedynczej має два закінчення: -e і -u.

Закінчення -e мають іменники, основа яких закінчується на твердий приголосний (за винятком k, g, ch), при цьому відбуваються чергування цих твердих приголосних: kot - o kocie, lew - o lwie, student - o studencie, profesor - o profesorze, orzeł - o orle, świat - o świecie;

Закінчення -u мають іменники, основа яких закінчується на м'який або стверділий приголосний (+ k, g, ch), при цьому чергування не відбуваються: pokój - w pokoju, liść - o liściu, koń - na koniu, mąż - o mężu, lekarz - o lekarzu; rok - o roku, dach - na dachu, próg - o progu;

+ три іменники: dom - o domu, syn - o synu, pan - o panu.

Wołacz liczby pojedynczej має такі самі закінчення, як у попередньому відмінку, за винятком кількох слів: pan - panie!, Bóg Boże!, chłopiec - chłopcze!, ojciec - ojcze!, głupiec - głupcze!

Mianownik (і Wołacz) liczby mnogiej характерний наявністю аж 5 закінчень: **-i, -y, -e, -owie, -a**. **Закінчення -y** мають:

- неособові іменники твердої основи (за винятком основ на k, g, які отримують закінчення **-i**): kot - koty, dąb - dęby, stół - stoły, dom

- domy, zeszyt- zeszyty (але: konik- koniki, pociąg - pociągi);

- особові іменники з основою на k, g, де відбуваються чергування приголосних та іменники із суфіксом **-ec**: Polak - Polacy, Norweg -

Norwedzy, filolog- filolodzy, Ukrainiec - Ukraińcy, Niemiec - Niemcy, chłopiec - chłopcy, głupiec - głupcy;

- особові іменники з основою на -g, яка чергується з -rz: aktor -aktorzy, doktor - doktorzy, dyrektor - dyrektorzy.

Закінчення -i мають особові іменники твердої основи, у якій теж відбуваються чергування приголосних: chłop - chłopci, student - studenci, anioł- anieli, Włoch - Włosi, sąsiad - sąsiedzi;

Закінчення -e характерно для іменників м'якої або стверділої основи (без семантичного поділу на особові і неособові): pokój - pokoje, lekarz- lekarze, nauczyciel - nauczyciele, miesiąc- miesiące, zając - zające, pieniądz - pieniądze, liść - liście, koń - konie, płaszcz - płaszcze, deszcz - deszcze;

Закінчення -owie характерно лише для особових іменників певного значення, а саме:

- назви ступенів рідства: syn — synowie, ojciec - ojcowie, wuj - wujowie, dziadek - dziadkowie (за винятком: brat - bracia, brataniec

- bratańcy, siostrzeniec - siostrzeńcy);

- прізвища: Nowak - Nowakowie, Tomczak - Tomczakowie, Sienkiewicz- Sienkiewiczowie, Brun - Brunowie;

- імена: Tadeusz - Tadeuszowie, Roman - Romanowie, Jan - Janowie;

- назви деяких народностей: Arab - Arabowie, Serb - Serbowie, Belg - Belgowie;

- назви посадових осіб, титулів, професій: minister- ministrowie, profesor - profesorowie, król - królowie, pan - panowie, generał - generałowie (+ uczeń - uczniowie, więzień - więźniowie, świadek - świadkowie).

Закінчення -a мають лише кілька іменників: brat - bracia, ksiądz - księża, akt - akta.

Dopelniacz liczby mnogiej має кілька закінчень: **-ów, -i, -y**.

Закінчення -ów мають усі іменники твердої основи, деякі іменники стверділої основи, а також може виступати і у деяких іменників м'якої

основи: las - lasów, dom - domów, student - studentów, król - królów, ołówek - ołówków; chłopiec - chłopców, palec - palców; uczeń - uczniów, wuj - wujów, kraj - krajów;

Закінчення -i характерно лише для іменників м'якої основи: liść - liści, koń - koni, dzień - dni, gość - gości;

Закінчення -у характерно для більшості іменників стверділої основи: lekarz - lekarzy, klucz - kluczy, miesiąc - miesięcy, pieniądze - pieniędzy, zając - zający (але: palec - palców, widelec - widelców).

Селownik liczby mnogiej має для усіх польських іменників (незалежно від роду, основи чи значення) лише одне закінчення -om: rapom, studentom, domom, zającom, lekarzom, liściom, chłopcom, stołom.

Biernik liczby mnogiej має два закінчення:

— як у називному відмінку - для неособових іменників: zeszyty, języki, samochody, kraje, semestry, liście, koty, psy, węże, palce, zające, konie, płaszcz;

- як у родовому відмінку - для особових іменників: rapów, studentów, lekarzów, gościów, dziadków, sąsiadów.

Narzednik liczby mnogiej має, як правило, одне закінчення для усіх граматичних родів -ami, і лише у деяких іменників м'якої основи може бути закінчення -mi: stołami, studentami, kotami, płaszczami, але: końmi, liśćmi, gośćmi, pieniędzmi.

Мієсцовник liczby mnogiej має одне закінчення для усіх граматичних родів -ach: o psach, koniach, studentach, gościach, zającach, domach, lasach, і лише у назвах деяких країн виступає закінчення -ech: Węgry - na Węgrzech, Wiochy - we Włoszech, Niemcy - w Niemczech (але: Czechy - w Czechach).

Нерегулярна відміна чоловічих іменників

Деякі іменники чоловічого роду мають значні різниці між основою називного відмінку однини та основою інших відмінків. До таких іменників можна зарахувати зокрема лексеми: ojciec, orzeł, kwiecień.

Liczba pojedyncza

M.	ojciec	orzeł,	kwiecień
D.	ojca	orła	kwietnia
C.	ojcu	orłowi	kwietniowi
B.	ojca	orła	kwiecień
N.	ojcem	orłem	kwietniem
Ms.	ojcu	orle	kwietniu
W.	ojcze!	orle!	kwietniu!

Liczba mnoga

M.W.	ojcowie	orły	kwietnie
D.	ojców	orłów	kwietniów
C.	ojcom	orłom	kwietniom
B.	ojców	orły	kwietnie
N.	ojcami	orłami	kwietniami
Ms.	ojcach	orłach	kwietniach

Нерегулярні форми множини мають іменники: **brat, ksiądz:**

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

M.	brat	ksiądz	bracia	księża
D.	brata	księdza	braci	księży
C.	bratu	księdzu	braciom	księżom
B.	brata	księdza	braci	księży
N.	bratem	księdzem	braćmi	księżmi
Ms, bracie		księdzu	braciach	księżach.
W.	bracie!	księżu!	bracia!	księża!

Відмінності в основах демонструють також іменники: przyjaciel (nieprzyjaciel) na tydzień (dzień).

Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
M. przyjaciel	przyjaciele
D. przyjaciela	przyjaciół
C. przyjacielowi	przyjaciółom
B. przyjaciela	przyjaciół
N. przyjacielem	przyjaciółmi
Ms. przyjacielu	przyjaciółach
W. przyjacielu!	przyjaciele!

Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
M.W. tydzień	tygodnie
D. tygodnia	tygodni
C. tygodniowi	tygodniom
B. tydzień	tygodnie
N. tygodniem	tygodniami
Ms. tygodniu	tygodniach

Różnice między formami liczby pojedynczej i mnogiej mają i imenniki, które kończą się sufiksem -anin:

Liczba pojedyncza

M. chrześcijanin	Amerikanin
D. chrześcijanina	Amerikanina
C. chrześcijaninowi	Amerikaninowi
B. chrześcijanina	Amerikanina
N. chrześcijaninem	Amerikaninem
Ms.W. chrześcijaninie	Amerikaninie

Liczba mnoga

M.W. chrześcijanie	Amerkanie
D. chrześcijan	Amerkanów
C. chrześcijanom	Amerkanom
B. chrześcijan	Amerkanów

N. chrześcijanami Amerikanami

Ms. chrześcijanach Amerikanach

Деякі іменники-назви народностей, що закінчуються суфіксом -an, мають у множині таку ж парадигму, як і іменник Amerikanin, напр.: Rosjanin-Rosjanie, Hiszpan-Hiszpanie, Cygan - Cyganie.

Іменники rok і człowiek утворюють форми множини від іншого кореня:

Liczba pojedyncza	Liczba mnoga
M. rok człowiek	M.W. lata ludzie
D. roku człowieka	D. lat ludzi
C. rokowi człowiekowi	C. latom ludziom
B. rok człowieka	B. lata ludzi
N. rokiem człowiekiem	N. latami ludźmi
Ms.W. roku człowieku	Ms. latach ludziach

ВПРАВИ

1. Вписати правильні форми поданих іменників:

Mip. D.lp Ms.lp M.lm. D.lm. B.lm.

Polak

badacz

inżynier

wykład

Ukrainiec

aktor

ptak

śnieg

obraz

portfel

2. Утворити правильну форму однини:

Pojedziesz do domu (pociąg).....? Adam i Piotr są

(aktor)..... Mój kuzyn jest (lekarz).....

Mamy w domu (ptak)..... Oni malują (obraz)
Na obrazie są (koń).....Muszę sobie kupić
 (pies).....Podobają ci się (talerz)?
 (Cudzoziemiec) dobrze znają język polski.
 W tym filmie (aktor).....grają młodych ludzi. Nad nami
 mieszkają (sąsiedzi) Boimy się (pies)..... Będę
 w Warszawie od (poniedziałek)Proszę lody bez
 (alkohol) Mój mąż ma dużo (krawat)
Ona ciągle myśli o (brat).....Zaparkuj
 samochód na (plac).....Chcielibyśmy zatrzymać się w (hotel)
 Na wczorajszym (wykład)
 profesor dał nam pytania do egzaminu. Oddali nam pieniądze po
 (tydzień).....

3. Провідміняти в однині і множині подані іменники: tygrys, kuzyn, pies, krem, język, hrabia, tancerz, Polak, Amerykanin, Grześ, samochód, dzień, Franko, starosta, sędzia, kościół.

МІШАНА ВІДМІНА ІМЕННИКІВ

(Deklinacja mieszana)

До мішаної відміни належать такі іменники:

1) іменники чоловічого роду із закінченням на голосний -а та чоловічі прізвища на -о: poeta, mężczyzna, internauta, starosta, Kościuszko, Szewczenko, Franko;

Такі іменники в однині відмінюються за типами відмінювання жіночої відміни, у множині - згідно чоловічої відміни:

Liczba pojedyncza

M. mężczyzna poeta Kościuszko Franko
 D. mężczyzny poety Kościuszki Franki
 C. mężczyźnie poecie Kościuszcze France

B. mężczyznę poetę Kościuszkę Frankę
 N. mężczyzną poetą Kościuszką Franką
 Ms. mężczyźnie poecie Kościuszcze France
 W. mężczyźno! poeto! Kościuszeko! Franko!

Liczba mnoga

M.W. mężczyźni poeci Kościuszkowie Frankowie
 D. mężczyźni poetów Kościuszków Franków
 C. mężczyznom poetom Kościuszkom Frankom
 B. mężczyźni poetów Kościuszków Franków
 N. mężczyźni poetami Kościuszkami Frankami
 Ms. mężczyźniach poetach Kościuszkach Frankach

2) іменники чоловічого роду (імена та прізвища) із закінченням на голосний -i -y -e: Antoni, Batory, Jerzy, Linde.

Такі іменники відмінюються як прикметники, лише у називному множині мають закінчення іменників чоловічого-особового роду -owie: Antonowie, Batorowie, Jerzowie, Lindowie.

3) іменники **sędzia**, **hrabia**, які у своїй парадигмі мають форми прикметникової, жіночої і чоловічої відміни:

Liczba pojedyncza

Liczba mnoga

M.	sędzia	hrabia	sędziowie	hrabowie
D.	sędziego	hrabiego	sędziów	hrabiów
C.	sędziemu	hrabiemu	sędziom	hrabiom
B.	sędzię	hrabię	sędziów	hrabiów
N.	sędzią	hrabią	sędziami	hrabiami
Ms.	sędzi	hrabi	sędziach	hrabiach
W.	sędzio!	hrabio!	sędziowie!	hrabowie!

4) іншомовні прізвища, форма яких відрізняється від польської граматичної системи, не відмінюються: Delacroix, Dumas, Giraudoux. Так

само не відмінюються численні іншомовні місцеві назви: Баку, Bonn, Honolulu, Tokio, Yerdun, Oslo.

Відмінювання іменників, які мають лише форму множини

Іменники, які вживаються лише у множині (**pluralia tantum**), відмінюються за такими зразками:

M.B. usta sanie drzwi skrzypce wczasy okulary

D. ust sań drzwi skrzypiec wczasów okularów

C. ustom saniom drzwiom skrzypcom wczasom okularom

N. ustami samami drzwiami skrzypcami wczasami okularami

Ms. ustach saniach drzwiach skrzypcach wczasach okularach

Іменники pluralia tantum характеризуються різницями у закінченнях родового відмінка: -ów (wczasy - wczasów), - i (drzwi - drzwi) або ж мають форму з нульовим закінченням: usta - ust, nożyce - nożyc, skrzypce - skrzypiec.

ПЕРЕВІРОЧНА РОБОТА ПО ТЕМІ: «ІМЕННИК»

1. Вжити родовий відмінок іменників у дужках:

Mój mąż ta dużo (krawaty).....W tej firmie pracuje

kilka (tłumaczki)..... Zrobili państwo sporo

(błędy).....Zjadłeś za dużo (owoce)

Proszę pół kilo (szynka)....., kostkę (masło)

....., torebkę (sól)..... i 25 dag (cukierki)

..... W tym sklepie jest zamało (sukienki)

..... Zgubił 100 (dolary)Daj

mi trochę (kawa)W Krakowie jest niemało

(kościół).....Na parkingu stało kilkanaście (auta)

..... W czasie wakacji przeczytałem siedem (powieść)

.....Та pani ma pięć (kot).....

2. Вжити знахідний відмінок іменників у дужках:

Wczoraj zwiedziliśmy dużo zabytków: (katedra, kościół, muzeum i Stare Miasto).....

Potem usiedliśmy w parku i pisaliśmy (widokówki i listy).....

Piliśmy (pepsi-cola)....., Janek palił (fajka).....,

Justyna (papierosy)....., a Edward żuł (guma).....

Rozmawialiśmy o naszych rodzicach i okazało się, że ojciec Edwarda, podobnie jak mój, zbiera (znaczki)....., mama Janka bardzo

lubi (opera)....., mama Edwarda kocha (balet).....,

a moja i Justyny uwielbia (muzyka).....Kiedy odpoczęliśmy,

poszliśmy na zakupy. Kupiłam sobie (spódnica).....

i (sweter)....., a mojej siostrze (broszka),.....

i (płyta) zespołu QQ. Nagle zobaczyliśmy (reżyser)

.....i zrobiliśmy sobie z nim (zdjęcia).....Zrobiło

się późno, więc postanowiliśmy wrócić do hotelu i tam zjeść (kolacja)

3. Вжити орудний відмінок іменників у дужках:

a) Julia jest (nauczycielka).....b) Ewa i Krzystyna są

(studentka)..... c) Henio jest (dzłicko).....d) Mój

kuzyn jest (lekarz)..... e) Adam i Piotr są

(aktor).....h) Polski jest trudnym (język).....g) Oni

są (Chińczyk)....., a one (Szwedka).....i) Jego

sąsiad jest (profesor).....j) Pan Szymiański jest ich

(trener)..... k) Jesteśmy (Ukrainiec).....

b) W ubiegłą niedzielę moi rodzice pojechali (ford).....

na wycieczkę za miasto z (babcia i dziadek).....

Pogoda była śliczna, więc po godzinie jazdy zatrzymali się przed

(lasek)..... Samochód zaparkowali między (drzewa)

....., a sami usiedli na polance. Zaczęli jeść śniadanie:

bułeczki z (masłem)....., (wędlina)..... i

(ser)....., sałatę z (sos włoski)..... z

(rzodkiewka)....., posypaną (szczypiorek)
....., pomidory i ogórki. Babcia piła herbatę z
(cukier)....., mama i dziadzio sok z (woda mineralna)
....., a tato tonik z (lód).....Potem
poszli na spacer, zachwycali się (las).....Po powrocie na polankę
zjedli ciasto z (owoce) i ciasteczka z (krem)
..... i wypili kawę ze (śmietanka)

6. PRZYMIOTNIK

Przymiotnik jest to odmienna część mowy, która wskazuje na cechy lub przynależność osób i rzeczy.

Przymiotnik, proszę waszmości, oznacza cechy, czyli właściwości.

Nazwa **przymiotnik** pochodzi od słowa *przymiot* znaczącego te samo, co synonimiczne wyrazy *cecha, właściwość*.

Przymiotniki odpowiadają na pytania: (jaki?
(jaka?, jakie?, jacy?) np. *dobry, piękny*; 2) **czyj?**
(czyja?, czyje?, czyi?) np. *matczyny, ojcowski*; 3)
który? (która?, które?, którzy?) np. *pomorski,*
krakowski.

Podstawowa funkcja przymiotnika to określanie (**Jaki jest, czyj jest**). Najczęściej jest on określeniem rzeczownika (np. *dobre dziecko, Szopenowski fortepian, województwo gdańskie*). Formy przymiotnika zawsze zgadzają się co do liczby, rodzaju i przypadku (czyli pozostają w *związku zgody*) z określanym rzeczownikiem (np. *dobre dziecko, dobrego dziecka, dobremu dziecku, dobre dzieci*).

Przymiotnik odmienia się przez:

1) **liczby** (pojedyncza — lp, mnoga — lm) np.

lp: *mądr-y (mąż)* *dobr-a (żona)*

lm: *mądrz-y (mężowie)* *dobr-e (żony)*

2) **rodzaje**, np.

liczba pojedyncza (męski, żeński, nijaki) *mądr-y /m./ mądr-a /ż./ mądr-e /n./*

liczba mnoga (męskoosobowy, niemęskoosobowy) *mądrz-y /m.-os./ mądr-e /nm.-os./*

3) **przypadki**, np.

M.	<i>mądr-a,</i>	<i>mądr-y</i>
D.	<i>mądr-ej,</i>	<i>mądr-ego</i>
C.	<i>mądr-ej,</i>	<i>mądr-emu</i>
B.	<i>mądr-q,</i>	<i>mądr-ego</i> (z rzeczownikiem żywotnym)
		<i>mądr-y</i> (z rzeczownikiem nieżywotnym)
N.	<i>mądr-q,</i>	<i>mądr-ym</i>
Ms.	<i>mądr-ej,</i>	<i>mądr-ym</i>
W.	<i>mądr-a,</i>	<i>mądr-y</i>

Ponadto większość przymiotników stopniuje się, czyli może wystąpić w stopniu:

a)	równym,	np. <i>słodki</i>	<i>dobry</i>
b)	wyższym,	np. <i>słodszy</i>	<i>lepszy</i>
c)	najwyższym,	np. <i>najsłodszy</i>	<i>najlepszy</i>

Stopień wyższy

Stopień wyższy wskazuje na cechę bardziej rozwiniętą (np. *lepszy, dłuższy, ciekawszy*). Ale nie zawsze. Czasami bywa akurat odwrotnie: stopień wyższy oznacza **cechę mniej rozwiniętą**, np. *Janek jest już zdrowszy* (tzn. Janek czuje się lepiej, ale jeszcze nie jest całkiem zdrowy). — *Pogoda jest już nieco lepsza* (tzn. jeszcze nie całkiem jest dobra).

W języku polskim mamy **trzy różne sposoby stopniowania**:

1) **regularne** — dodajemy przyrostek w stopniu wyższym a ponadto przedrostek w stopniu najwyższym

- w st. wyższym: **-szy** (lub: **-ejszy**)
- w st. najwyższym: **naj-** stopień wyższy,
- np. *krótki* *ładny*
- krótszy* *ładni-ejszy*
- nai-krótszy* *nai-ładniejszy*

2) **nieregularne** — stopnie wyższy i najwyższy tworzymy od innego wyrazu niż stopień równy (takie zjawisko nazywamy *supletyviz-mem* albo zmianą jednostki leksykalnej), np.

<i>dobry</i>	<i>zły</i>	<i>duży</i>	<i>mały</i>
<i>lepszy</i>	<i>gorszy</i>	<i>większy</i>	<i>mniejszy</i>
<i>najlepszy</i>	<i>najgorszy</i>	<i>największy</i>	<i>najmniejszy</i>

Uwaga: W sposób nieregularny stopniują się tylko podane wyżej przymiotniki.

Przymiotniki opisowe — dodajemy wyraz w

st. wyższym:	bardziej
w st. najwyższym:	najbardziej

przykładowo:

<i>stanowczy</i>	<i>płaski</i>
<i>bardziej stanowczy</i>	<i>bardziej płaski</i>
<i>najbardziej stanowczy</i>	<i>najbardziej płaski</i>

Uwaga: W ten sposób stopniują się również przymiotniki odimiesłowowe, np. *opalony, ubity, interesujący, pouczający, wypróbowany, doświadczony* (wyjątek: *ukochany*, np. *najukochańsza mama*).

Zapamiętaj (jeśli chcesz uniknąć głupiej wpadki):

przymiotnik odmienia się przez liczbę, rodzaj i przypadki.

Ponadto (każdy to wie, kto gramatyką się interesuje):

przymiotnik regularnie, nieregularnie lub opisowo się stopniuje.

Stopniowanie nieregularne

Przymiotniki *dobry, zły, duży, mały* stopniują się nieregularnie także w wielu innych językach (m.in. w angielskim, niemieckim, francuskim) łącznie z językami klasycznymi (łacina i greka).

Nazywają one najbardziej elementarne cechy, dlatego często bywają używane i dlatego też tak bardzo są zróżnicowane.

Oprócz stopniowania „w górę” (wszystkie powyższe) można też czasami stopniować „w dół”, by wskazać zmniejszanie się danej cechy. Takie **stopniowanie redukcyjne** ma trzy stopnie:

1) **równy**

2) **niższy** (tworzony za pomocą wyrazu **mniej**)

3) **najniższy** (tworzony za pomocą wyrazu **najmniej**) przykładowo:

ruchliwy pracowity

mniej ruchliwy mniej pracowity najmniej ruchliwy najmniej pracowity.

Kilka przymiotników w M. *Ip* r. męskim ma dwie oboczne formy: *wesoły* —

wesół łaskawy — łaskaw

zdrowy — zdrów pewny — pewien

ciekawý — ciekaw godny — godzien

Pierwsza z tych form może być przydawką lub orzecznikiem (np. *zdrowy chłopiec, on jest zdrowy*), druga natomiast — **tylko** orzecznikiem (np. *on jest zdrów*).

Jedynie w drugiej (krótszej) formie występują przymiotniki: *rad (jestem rad), wart (nic nie wart)*.

Ciekawostka

W językach naszych sąsiadów, w rosyjskim i niemieckim niektóre przymiotniki również mają dwie formy: dłuższą i krótszą. I tam tak samo jak w polskim forma krótsza może być tylko orzecznikiem (por. rosyjskie *Etot dom krasiw*, ale *krasiwyj dom*, oraz niemieckie *Das Haus ist schön*, ale *ein schönes Haus*).

Niektóre przymiotniki „awansowały” do roli rzeczownika, np.

/kto?/ niewidomy /kto?/ Zamojski (= pan z Zamościa)

/kto?/ garbaty /kto?/ Tarnowski (= pan z Tarnowa)

/kto?/ leśniczy /co?/ Krakowskie (= region krakowski)

/kto?/ zwrotniczy /co?/ Poznańskie (= region poznański)

ODMIANA PRZYMIOTNIKÓW

Odmiana przymiotnika jest dość prosta. Każdy rodzaj ma swoją własną odmianę, przy czym D., C, N., Ms. są jednakowe (1) dla rodzajów męskiego i nijakiego oraz (2) dla rodzajów męskoosobowego i niemęskoosobowego.

liczba pojedyncza

r. męski

r. żeński

r. nijaki

M.	<i>dobr-y</i>	<i>dobr-a</i>	<i>dobr-e</i>
D.	<i>dobr-ego</i>	<i>dobr-ej</i>	<i>dobr-ego</i>
C.	<i>dobr-emu</i>	<i>dobr-ej</i>	<i>dobr-emu</i>
B.	(żyw.) <i>dobr-ego</i>	<i>dobr-ą</i>	<i>dobr-e</i>
	(nieżyw.) <i>dobr-y</i>	<i>dobr-ą</i>	<i>dobr-e</i>
N.	<i>dobr-ym</i>	<i>dobr-ą</i>	<i>dobr-ym</i>
Ms.	(o) <i>dobr-ym</i>	(o) <i>dobr-ej</i>	(o) <i>dobr-ym</i>
W.	<i>dobr-y!</i>	<i>dobr-a!</i>	<i>dobr-e!</i>

liczba mnoga

r. męskoosobowy

r. niemęskoosobowy

M.	<i>dobrz-y</i>	<i>dobr-e</i>
D.	<i>dobrz-ych</i>	<i>dobr-y ch</i>
C.	<i>dobr-ym</i>	<i>dobr-ym</i>
B.	<i>dobrz-ych</i>	<i>dobr-e</i>
N.	<i>dobr-y mi</i>	<i>dobr-y mi</i>
Ms.	(o) <i>dobrz-ych</i>	(o) <i>dobrz-ych</i>
W.	<i>dobrz-y!</i>	<i>dobr-e!</i>

Według deklinacji przymiotnikowej odmieniają się również

A. rzeczowniki rodzaju męskiego

- nazwiska zakończone na *ski, -cki, -dzki* (*Krasiński, Słowacki, Zawadzki*),
 - nazwiska obcego pochodzenia zakończone na *-i, -y, -e* w liczbie pojedynczej (*Botticelli, Horacy, Batory, Linde*),
 - imiona zakończone na *-i, -y* w liczbie pojedynczej (*Antoni, Gerwazy, Ignacy*),
 - rzeczowniki odprzymiotnikowego lub imiesłowowego pochodzenia zakończone na *-i, -y* (*gajowy, księgowy, służący*);
- #### B. rzeczowniki rodzaju żeńskiego
- nazwiska kobiet zakończone na *-ska, -cka, -dzka, -owa* (*Dąbrowska, Konopnicka, Zawadzka, Orzeszkowa*),

— **nazwy pospolite lub własne zakończone na -owa** (*teściowa, synowa, krawcowa, Janowa, Adamowa*);

C. rzeczowniki rodzaju nijakiego

— **nazwy niektórych miejscowości zakończonych na -e** (*Zakopane, Wysokie*), Uwaga: w narzędniku i miejscowniku *Ip* mają jednak końcówkę archaiczną *-em* (*w Zakopanem, w Wysokiem*)

— **nazwy różnych opłat zakończone na -e** (*czesne, komorne, wpisowe, drogowe*);

D.liczebniki porządkowe

(*pierwszy, drugi*), **mnożne** (*podwójny, potrójny*) oraz **wieloraki** (*dwojaki, trojaki*);

E. imiesłowcy przymiotnikowe (*kochający, kochany, zakochany*);

F.zaimki przymiotne (*jaki, który, czyj, taki, mój, twój*).

ПРИКМЕТНИК

Граматичні категорії прикметника: рід (rodzaj), число (liczba), відмінок (przypadek), ступінь порівняння (stopień porównania). При відмінюванні прикметників слід звертати увагу і на форму його основи (м'яка чи тверда).

Прикметники (і дієприкметники) твердої основи: dobry, stary, młody, zły, bogaty, mądry, duży, śmiały, grzeczny, zmęczony, świeży, czerwony, mąry, leniwy, zdrowy, pogodny, spokojny, czerwony, zielony, biały, domowy, gliniany, państwowy, słoneczny, ciekawy, pierwszy, opalony, zmęczony, pobity, zapłakany, opracowany, napisany, przeczytany тощо.

Прикметники м'якої основи: letni, gładki, ziemski, drugi, trzeci, głupi, bohaterski, ubogi, pański, daleki, zachodni, wschodni, dziki, ośmioletni, gładki, wielki, lisi, psi, królewski, lwowski, krakowski, niemiecki, angielski, francuski, włoski, arabski тощо.

Liczba pojedyncza Rodzaj męski

M. młody zdrowy duży wysoki drogi tani

D. młodego zdrowego dużego wysokiego drogiego taniego

C. młodemu zdrowemu dużemu wysokiemu drogiemu taniemu

B. = M. lub D.

N. młodym zdrowym dużym wysokim drogim tanim

Ms, młodym zdrowym dużym wysokim drogim tanim

Прикметник чоловічого роду у знахідному відмінку однини мають форму, яка залежить від позначуваного ним іменника: при іменниках на позначення неістот- форму називного відмінка, при іменниках на позначення істот - родового відмінка. У кличному відмінку прикметники мають завжди форму називного відмінка.

Rodzaj nijaki

M.B. młode zdrowe duże wysokie drogie tanie

D. młodego zdrowego dużego wysokiego drogiego taniego

C. młodemu zdrowemu dużemu wysokiemu drogiemu taniemu

N. młodym zdrowym dużym wysokim drogim tanim

Ms. młodym zdrowym dużym wysokim drogim tanim

Rodzaj żeński

M. młoda zdrowa duża wysoka droga tania

D. młodej zdrowej dużej wysokiej drogiej taniej

C. młodej zdrowej dużej wysokiej drogiej taniej

B. młodą zdrową dużą wysoką drogą tanią

N. młodą zdrową dużą wysoką drogą tanią

Ms. młodej zdrowej dużej wysokiej drogiej taniej

Liczba mnoga

Forma meskoosobowa

M. młodzi zdrowi duzi wysocy drodzy tani

D. młodych zdrowych dużych wysokich drogich tanich

C. młodym zdrowym dużym wysokim drogim tanim

B.= D. młodych zdrowych dużych wysokich drogich tanich

N. młodymi zdrowymi dużymi wysokimi drogimi tanimi
Ms. młodych zdrowych dużych wysokich drogich tanich

Forma niemęskoosobową

M. młode zdrowe duże wysokie drogie tanie
D. młodych zdrowych dużych wysokich drogich tanich
C. młodym zdrowym dużym wysokim drogim tanim
B. =M.

N. młodymi zdrowymi dużymi wysokimi drogimi tanimi
Ms. młodych zdrowych dużych wysokich drogich tanich

Огляд деяких відмінкових закінчень прикметникової підміни:

За зразками прикметникової парадигми відмінюються також дієприкметники (pobity, czytający), порядкові числівники (pierwszy, drugi, setny), деякі займенники (twój, nasz, każdy, jaki, czyj, jakakolwiek і т.п.).

Прикметники в однині мають три родові форми: чоловічу, жіночу і середню (dobry, dobra, dobre), а у множині - дві форми: чоловічо-особову і нечоловічо-особову (dobrzy, dobre); остання форма прикметника поєднується з іменниками жіночого, середнього родів та чоловічого роду на позначення неосіб (живих істот, предметів).

Наприклад: dobre owoce, dzieci, psy, samochody, kobiety, але: dobrzy chłopcy, studenci, kierowcy, poeci.

У множині прикметники чоловічо-особової форми, як правило, підлягають чергуванням приголосних в основі.

M. l.mn. (rodzaj męskoosobowy):

a) Dobry-dobrzy, stary-starzy, młody-młodzi, zły-źli, bogaty-bogaci, mądry-mądrzy, duży-duzi, śmiały-śmiali, grzeczny-grzeczni, zmęczony-zmęczeni, świeży-świezi, czerstwy-czerstwi, mały-mali, leniwy-leniwi, zdrowy-zdrowi, pogodny-pogodni, spokojny-spokojni, czerwony-czerwoni, zielony-zieloni, biały-biali, domowy-domowi, państwowy-państwowi, ciekawy-ciekawi,

pierwszy-pierwsi, opalony-opaleni, zmęczony-zmęczeni, pobity-pobici, zapłakany-zapłakani;

b) letni-letni, gładki-gładcy, ziemski-ziemscy, drugi-drudzy, trzeci-trzeci, głupi-głupi, bohaterski-bohaterscy, ubogi-ubodzy, pański-pańscy, daleki-dalecy, zachodni-zachodni, wschodni-wschodni, dziki-dzicy, ośmioletni-ośmioletni, gładki-gładcy, wielki-wielcy, lisi-lisi, psi-psi, królewski-królewscy, lwowski-lwowsy, krakowski-krakowsy, niemiecki-ntemieccy, angielski-angielscy, francuski-francuscy, włoski-włoscy, arabski-arabsy.

Кілька прикметників можуть мати і **короткі (енклітичні) форми**: zdrowy - zdrów, gotowy - gotów, ciekawy - ciekaw, łaskawy - łaskaw, pełny - pełen. Повні форми прикметників виконують як атрибутивні (означувальні) функції: zdrowy człowiek, так і функції предикативні (як частина складного іменного присудка): jestem zdrowy. Короткі ж форми прикметників виконують лише Другу функцію і лише в однині для чоловічого роду: jestem zdrów, byłeś wesół, bądź łaskaw, on był gotów, Paryż wart mszy.

Короткі форми прикметників: wesóły-wesół, zdrowy-zdrów; gotowy-gotów, powinny-powinien, winny-winien, ciekawy-ciekaw, łaskawy-łaskaw, wart i rad.

Ступені порівняння прикметників

Якісні прикметники (і деякі відносні - рідше) можуть утворювати форми вищого і найвищого ступенів за допомогою суфіксів: ejsz-, -SZ-, які приєднуються до основ прикметника. При цьому, як правило, відбуваються чергування приголосних основи.

Stopień równy: ładny, mądry, młody, stary, spokojny, leniwy, zdrowy, czerwony, bogaty, ubogi, piękny, wąski

Stopień wyższy: ładniejszy, mądrzejszy, młodszy, starszy, spokojniejszy, leniwszy, zdrowszy, czerwonejszy, bogatszy, uboższy, piękniejszy, węższy

Увага! Як і в українській (російській) мові, при утворенні вищого ступеня порівняння суфікси основи -к, -ек зникають: daleki-dalszy, bliski-bliższy, słodki-słodszy, krótki-krótszy, szybki-szybszy.

Увага! Польська мова також (як інші слов'янські мови) має кілька прикметників, які утворюють вищий ступінь порівняння від іншої основи: mały-mniejszy, wielki, duży-większy, zły-gorszy, dobry-lepszy.

Stopień najwyższy утворюється додаванням до форми вищого ступеня префікса naj-: najładniejszy, najmądrzejszy; najmłodszy, najstarszy, najspokojniejszy, najleniwszy, najzdrowszy, najczerwoniejszy, najbogatszy, najuboższy, najpiękniejszy, najmniejszy, największy, najgorszy, najlepszy etc.

Крім цього ступені порівняння можуть мати і складену форму: bardziej ładny, najbardziej ładny, mniej ładny, najmniej ładny.

ВПРАВИ

1. Підібрати прикметники до шенників і провідняти утворені словосполучення: wiatr, człowiek, miasto, pani, prezydent, mąż, matka.

2. Утворити форми множини поданих словосполучень:

bogaty kupiec, bogaty skarb, stary chłop, stary dom, śmiały pilot, śmiały plan, mądry profesor, mądra kobieta, dobry uczeń, dobre ciastko, duży chłopiec, duże jabłko.

3. Утворити вищий і найвищий ступені порівняння таких прикметників: silny, mocny, odważny, duży, mały, słodki, długi, miły, upalny, ciepły, częsty, brzydki, łatwy, wąski.

4. Виписати з будь-якого польського тексту прикметники і визначити їх граматичні категорії: рід, число, відмінок, ступінь порівняння.

5. Утворити правильні речення за зразком: Ten chłopiec jest (wysoki) wyższy, a tamten (niski) niższy.

1. Ta torba jest (tania), a tamta (droga). 2. Ten film jest (nowy), a tamten (stary).

3. Ta encyklopedia jest (gruba), a tamta (cienka).

4. Ten dom jest (mały), a ten (duży). 5. Ten pasek jest (długi), a ten (krótki).

6. Утворити правильні речення за зразком: Marek jest (silny) silniejszy niż Adam.

1. Czekolada jest (dobra) niż landrynki. 2. Żelazo jest (twarde) niż miedź. 3. Ania jest (zdolna) niż Ewa. 4. Mozart jest (znany) niż Salieri.

5. Podróż pociągiem jest (bezpieczna) niż autostopem. 6. Sok pomarańczowy jest (zdrowy) od coli. 7. Rock jest (popularny) niż jazz. 8. Agata jest (wesoła) od Janka. 9. Noce sierpniowe są (chłodne) niż lipcowe. 10. Lato jest (ciepłe) niż wiosna.

7. LICZEBNIK

Liczebnik jest to odmienna część mowy, która wskazuje na liczbę, kolejność lub wielokrotność przedmiotów.

Jeżeli nie jesteś patentowanym leniem, zapamiętaj, że liczebnik wiąże się z liczeniem.

Nazwa **liczebnik** pochodzi od słowa *liczba*, gdyż jest on albo nazwą liczby, albo nazwą cechy pozostającej w związku z liczeniem.

Liczebniki odpowiadają na pytania:

1) <i>ile?</i> (<i>ilu?</i>)	np. <i>cztery, ćwierć, czworo,</i>
2) <i>który</i> (<i>która, które</i>) <i>z kolei?</i>	np. <i>czwarty</i> oraz <i>rzadziej</i>
3) <i>jaki?</i> (<i>jaka? jakie?</i>)	np. <i>poczwórny, czworaki.</i>

Wiedzą o tym słonie, wiedzą też motyle, że liczebnik odpowiada na pytania: który?, jaki? a przede wszystkim ile?

Podział liczebników

A. Liczebniki nazywające (odpowiadają na pytanie *ile*):

1) **główne** (*jeden, dwa, trzy, sto, tysiąc, milion*);

Co liczbą naturalną nazywają matematycy, to liczebnikiem głównym zwie się w gramatyce.

2) **ułamkowe** (*pół, półtora, dwie trzecie, pięć setnych*);

3) **zbiorowe** (*dwoje, troje, czworo, dwadzieścioro*).

B) Liczebniki określające (odpowiadają na pytania *który z kolei, jaki*)

1) **porządkowe** (*pierwszy, drugi, trzeci, setny, tysięczny*);

Tylko bardzo, bardzo małe dzieci, no, i te nie całkiem na umyśle zdrowe nie wiedzą, że pierwszy, drugi, trzeci to liczebniki porządkowe.

2) **mnożne** (*pojedynczy, podwójny, potrójny, stokrotny*);

3) **wielorakie** (*dwojaki, trojaki, czworaki*).

Odmiana liczebników

1) **Liczebniki nazywające**^{6*} — podobnie jak rzeczowniki — odmieniają się przez przypadki, np.

M. <i>dwa</i>	<i>dwie trzecie</i>
D. <i>dwóch</i>	<i>dwóch trzecich</i>
C. <i>dwóm (dwu)</i>	<i>dwóm trzecim</i>
B. <i>dwa</i>	<i>dwie trzecie</i>
N. <i>dwoma (dwu)</i>	<i>dwoma trzecimi</i>
Ms. <i>dwóch (dwu)</i>	<i>dwóch trzecich</i>

Uwaga: Ze zrozumiałych względów liczebniki nazywające nie odmieniają się przez liczby.

2) **Liczebniki określające** — podobnie jak przymiotniki — odmieniają się przez:

a) **liczby, np.**

pierwszy (człowiek) /lp/ — *pierwsi (ludzie) /Im/*
drugi (budynek) /lp/ — *drugie (budynki) /Im/*
trzeci (rząd) /lp/ — *trzecie (rządy) /Im/;*

b) **rodzaje, np.**

liczba pojedyncza: *drugi ft. męski/ druga /r. żeński/ drugie /r. nijaki/*

liczba mnoga: *drudzy /r. męskoosobowy/ drugie /r. niemęskoosobowy/;*

c) **przypadki, np.**

M.	<i>drug-i</i>	<i>drudz-y</i>
D.	<i>drug/ij-ego</i>	<i>drug-ich</i>
C.	<i>dru/ij-emu</i>	<i>drug-im</i>
B.	<i>drug/ij-ego</i>	<i>drug-ich</i>
N.	<i>drug-im</i>	<i>drug-imi</i>
Ms.	<i>drug-im</i>	<i>drug-ich</i>

Wyrazy takie jak *jedynka, dwójka, trójka, czwórka, setka, ćwiartka, połówka* odpowiadają na pytanie *co?*, a więc nie są liczebnikami, lecz rzeczownikami.

6.1. ODMIANA LICZEBNIKÓW

Liczebnik jeden odmienia się jak przymiotnik (M. *jeden, pełen*, D. *jednego, pełnego* itd.).

Liczebnik dwa ma bodajże najbardziej skomplikowaną odmianę ze wszystkich liczebników. Nieco inaczej odmienia się w rodzaju męskim osobowym (m-os.), inaczej w męskim nieosobowym (m-nieos.) i nijakim (n.), a jeszcze inaczej w żeńskim (ż.).

M.	(m-os.) <i>dwaj</i> , (m-nieos., n.) <i>dwa</i> , (ż.) <i>dwie</i>
D.	(dla wszystkich) <i>dwóch</i> albo rzadziej <i>dwu</i>
C.	(dla wszystkich) <i>dwom</i> albo <i>dwu</i>
B.	(m-os.) <i>dwóch</i> , (m-nieos., n.) <i>dwa</i> , (ż.) <i>dwie</i>

N. (m. n.) *dwoma* albo *dwu*, (ż.) *dwoma* albo *dwie*

Ms. (dla wszystkich) (o) *dwóch* albo (o) *dwu*

D w a j chłopcy, dwie dziewczyny, a na nogach? -dwa mokasynty!

Liczebniki trzy, cztery odmieniają się tak samo:

formy męskoosobowe	pozostałe formy
M. <i>trzej, czterej</i>	<i>trzy, cztery</i>
D. <i>trzech, czterech</i>	<i>trzech, czterech</i>
C. <i>trzem, czterem</i>	<i>trzem, czterem</i>
B. <i>trzech, czterech</i>	<i>trzy, cztery</i>
N. <i>trzema, czterema</i>	<i>trzema, czterema</i>
Ms. (o) <i>trzech, czterech</i>	(o) <i>trzech, czterech</i>

T r z e j muszkieterowie i t r z y gracie wyjechali razem na wakacje.

Liczebniki główne od pięciu do dziesięciu również odmieniają się w jednakowy sposób:

formy męskoosobowe	pozostałe formy
M. <i>pięciu, sześciu...</i>	<i>pięć, sześć...</i>
D- <i>pięciu, sześciu...</i>	<i>pięciu, sześciu...</i>
C. <i>pięciu, sześciu...</i>	<i>pięciu, sześciu...</i>
B. <i>pięciu, sześciu...</i>	<i>pięć, sześć...</i>
N. <i>pięciu, sześciu...</i>	<i>pięciu, sześciu...</i>
albo <i>pięcioma, sześcioma...</i>	<i>pięcioma, sześcioma...</i>
Ms. (o) <i>pięciu, sześciu...</i>	(o) <i>pięciu, sześciu...</i>

P i ę c i u królów i p i ę ć królowych wyruszyło o świcie na łowy.

Liczebniki tysiąc, milion, miliard odmieniają się jak rzeczowniki (np. *miesiąc, balon, Bernard*).

Liczebniki zbiorowe dwoje, troje, czworo itd. odmieniają się w następujący sposób:

M.	<i>dwoj-e</i>	<i>troj-e</i>	<i>czwor-o</i>
D.	<i>dwojg-a</i>	<i>trojg-a</i>	<i>czworg-a</i>

C.	<i>dwojg-u</i>	<i>trojg-u</i>	<i>czworg-u</i>
B.	<i>dwoj-e</i>	<i>troj-e</i>	<i>czwor-o</i> N.
	<i>dwojgi-em</i>	<i>trojgi-em</i>	<i>czworgi-em</i> Ms. (o) <i>dwojg-u</i>
	(o) <i>trojg-u</i>	(o) <i>czworg-u</i>	

Личебники уламковe типу *póltora* nie odmieniają się (*póltora roku, przed póltora rokiem*).

Uwaga: *Póltora* — w rodzajach męskim i nijakim, ale *póltorej* — w rodzaju żeńskim (*póltorej godziny*).

Класифікація числівників:

1. Кількісні (główne): 1 - jeden (jedna, jedno), 2 - dwa (dwaj, dwóch, dwie), 3 - trzy (trzej, trzech), 4 - cztery (czterej, czterech), 5 - pięć (чоловічо-особова форма - pięciu), 6 - sześć (чоловічо-особова форма - sześciu)....., 11 - jedenaście (чоловічо-особова форма - jedenastu), 15 - piętnaście (чоловічо-особова форма - piętnastu), 20 - dwadzieścia (чоловічо-особова форма - dwudziestu), 50 - pięćdziesiąt (чоловічо-особова форма - pięćdziesięciu), 100 - sto (чоловічо-особова форма - stu), 300 - trzysta (чоловічо-особова форма - trzystu), 500 - pięćset (чоловічо-особова форма - pięciuset), 800 - osiemset (чоловічо-особова форма - ośmiuset), **tysiąc, milion, miliard** (відмінюються як іменники чоловічого роду).

2. **Порядкові (porządkowe):** pierwszy, -a, -e (чоловічо-особова форма множини - pierwsi, інші роди - pierwsze); drugi, -a, -e (чоловічо-особова форма множини - drudzy, інші роди - drugie); czwarty, -a, -e; dziesiąty, -a, -e; setny, -a, -e; tysięczny, -a, -e; milionowy, -a, -e.

3. **Збірні (zbiorowe):** dwoje, oboje, troje, czworo, pięcioro, sześcioro, dziesięcioro, jedenaścioro...

4. **Дробові (ułamkowe):** jedna druga, dwie trzecie, pięć dziesiątych (odmienne), pół, pokora (r.m i r.n.), półtorej (r.ż.)

5. **Неозначені (nieokreślone):** kilka, parę, kilkanaście, kilkadziesiąt, kilkaset, paręset.

При називанні років змінюються лише два останні числівника: urodziłem się w tysiąc dziewięćset siedemdziesiątym trzecim roku, nastąpił dwa tysiące dziewięćset rok.

ВПРАВИ

1. *Запиши словами такі числа:*

12-19-

24

3i -

45-

161 -

1000 -

1317-

5985-

1 000 234 -

2. *Запиши словами такі дати:*

1.1.07.2006 2. 12.05.1987 3.16.11.1978 4. 24.12.1999. 5. 17.03.2001. 6.24.08.1878.

3. *Запиши словами такі години:*

1. 07.30. 2. 12.45. 3. 13.00 4. 13.20. 5. 16.45 6. 20.10. 7. 21.15. 8.

5. *Опиши свій звичайний день, використовуючи числівники та дієслова в різних часах (теперішньому, минулому, майбутньому) за таким зразком: Ja zawsze wstaję o 7.00. Wczoraj wstałam o w pół do ósmej. Jutro wstanę 15 po szóstej.*

	zawsze	wczora	jutro
		j	
Wstawać	7.00.	7.30.	6.15.

Myć się	7.05.	7.35.	6.20.
Ubierać się	7.30.	8.00.	6.45.
Jeść śniadanie	7.45.	8.30.	7.00.
Iść na uniwersytet	8.15.	10.00	7.30.
Mieć zajęcia	8.30.	10.20.	8.00.
Jeść obiad z przyjaciółmi	14.00	15.00.	12.30.
Pracować w bibliotece	15.00.	16.00.	14.00.
Wracać do domu	16.30.	17.30.	15.00.
Robić zakupy	—		15.15.
Odпочywać	16.45.	17.45.	16.15.
Oglądać telewizję	18.00.	—	17.15.
Jeść kolację	19.00.	18.15.	18.00.
Wyrzucać śmieci	19.30.	18,30,	18.40.
Spacerować z psem	19.45.	18.45.	18.50.
Czytać	20.30.	19.00.	20.00.
Iść spać	22.30.	23.00.	22.15.

7. ZAIMEK

Zaimek jest to część mowy, która zastępuje rzeczownik, przymiotnik, liczebnik lub przysłówek.

Niech zapamięta każda mądra główka, że zaimek jest zastępcą rzeczownika, przymiotnika, liczebnika lub przysłówka.

Nazwa zaimek pochodzi od słowa *imię* (za imię, czyli zamiast imienia). *Imieniem* nazywa się w gramatyce każdy wyraz odmieniający się przez przypadki (rzeczownik, przymiotnik, liczebnik i właśnie zaimek).

Zaimek odpowiada na te same pytania, co część mowy, którą zastępuje, np.

- zaimek rzeczowny na pytania: *kto? co?* (jak rzeczownik),
- zaimek przymiotny na pytania: *jaki? czyj? który?* (jak przymiotnik).

Odmienia się przez to samo, co część mowy, którą zastępuje, np.

- zaimek rzeczowny przez liczby i przypadki (jak rzeczownik),
- zaimek przymiotny przez liczby, rodzaje i przypadki (jak przymiotnik),
- zaimek przysłowny nie odmienia się (jak przysłówek).

Podziały zaimków

I. Ze względu na zastępowaną część mowy:

- 1) **rzeczowne**, np. *kto, co, nikt, nic, ja, ty, oni*;
- 2) **przymiotne**, np. *jaki, czyj, ten, taki, mój, swój, ich; 1)*
- 3) **liczebne**, np. *ile, tyle, wiele, kilka, kilkanaście*;
- 4) **przystawne**, np. *jak, gdzie, tak, tam, wszędzie, nigdzie*.

II. Ze względu na pełnioną funkcję:

- 1) **pytające**: *kto?, co?, jaki?, który?, czyj?, ile?, kiedy?, gdzie?, dokąd?, skąd?, jak?, dlaczego?* itp.;
- 2) **względne**: *kto, co, jaki, który, czyj* itp., czyli te same, co pytające użyte nie w celu utworzenia pytania;

3) **nieokreślone:** *ktoś, ktokolwiek, coś, cokolwiek, jakiś, jakikolwiek, któryś, którykolwiek, czyjś, czyjkolwiek, jakoś, jakkolwiek* itp.;

4) wskazujące: *ten, tamten, ów, ta, tamta, owa, to, tamto, taki, owaki, tu, tam, dotąd, tędy* itp.;

5) **wszechogarniające:** *każdy, wszyscy, wszystko, wszelki, zawsze, wszędzie, zewsząd* itp.;

6) **przeczące:** *żaden, nikt, nic, niczyj, nigdy, nigdzie, donikąd, nijak* itp.;

7) **osobowe:** *ja, ty, on, ona, ono, my, wy, oni, one;*

8) **zwrotne:** *się, siebie, sobie, sobą;*

9) **dzierżawcze:** *mój, twój, jego, jej, nasz, wasz, ich, a) zwrotno-dzierżawczy: swój.*

Ja, ty, on, ona, ono to zaimków osobowych grono.

A czy wiesz, koleżanko, i ty, kolego, że zaimki dzierżawcze to mój, twój, jej, jego?

Класифікація займенників за значенням:

1. Zaimki osobowe: *ja, ty, on, ona, ono, my, wy, oni, one.*
2. Zaimek zwrotny: *się.*
3. Zaimki dzierżawcze: *mój (moja, moje, moi, moje), twój, nasz (nasi, nasze), wasz, jego, jej i swój (swoi, swoje).*
4. Zaimki wskazujące: *ten, ta, to (ci, te), tamten (tamci, tamte), ów (owi, owe).*
5. Zaimki pytające i względne: *kto, co, jaki (jaka, jakie, jacy, jakie), który, czyj.*
6. Zaimki określające: *taki (taka, takie, tacy, takie), każdy (każda, każde - bez liczby mnogiej), wszystek (wszyscy, wszystkie), sam (sama, samo, sami, same), ten sam, taki sam, inny (inni, inne).*
7. Zaimki przeczące: *nikt, nic, niczyj, żaden (żadna, żadne).*

8. Zaimki nieokreślone: *pewien (pewna, pewne, pewni, pewne), niektórzy, niektóre (tylko l.mn.), ktoś, ktokolwiek, któryś, jakiś (jakaś, jakieś, jacyś, jakieś).*

9. Zaimki liczebne: *tylko, ile, wiele, kilka.*

Відмінювання особових займенників:

M	ja	ty	on	ono	ona	my	wy	oni	one
D	mie/mie	ciebie/cię	jego/go	jego	jej	nas	was	ich/nich	
C.	mnie/mi	tobie/ci	jemu/mu	jemu	jej	nam	wam	im/nim	
B.	mnie/mię	ciebie/cię	jego/go	je	ją	nas	was	ich	je
N.	mną	toą	nim	nim	nią	nami	wami	nimi	
Msc.	o mnie	o tobie	o nim	o nim	o niej	o nas	o was	o nich	

Відмінювання займенників прикметникового типу:

Liczba pojedyncza:

M.	ten	ta	to	mój	moja	moje
D.	tego	tej	tego	mojego (mego)	mojej (mej)	mojego (mego)
C.	temu	tej	temu	mojemu (memu)	mojej	mojemu
B.	tego/ten	tę	to	mojego/mój	moją	moje
N.	tym	tą	tym	moim (mym)	moją	moim
Msc.	o tym	o tej	tym	moim (mym)	mojej	moim

Liczba mnoga:

M.	ci/te	moi / moje
D.	tych	moich
C.	tym	moim
B.	tych/te	moich/moje
N.	tymi	moimi
Msc.	o tych	o moich

Чоловічо-особові форми (у множині) деяких займенників:

Ten - ci, tamten - tamci, ów - owi, mój - moi, twój - twoi, nasz - nasi, wasz - wasi, swój - swoi, czyj - czyj i, taki - tacy, inny - inni, j aki - jacy, który - którzy,

ile - ilu, tyle - tylu, wszystek - wszyscy, sam - sami, ten sam - ci sami, taki sam - tacy sami, pewien - pewni, jakiś -jacyś.

Крім форм з повною основою є також і форми енклітичні (короткі): mi, mię, ci, cię, się, go, mu, twego, twym, **twoj**, mego, mej, mym.

Відмінювання займенників іменнішкового типу:

M.	ktoś	coś	nikt	nic
D.	kogoś	czegoś	nikogo	niczego
C.	komuś	czemuś	nikomu	niczemu
B.	kogoś	coś	nikogo	nic
N.	kimś	czymś	nikim	niczym
Msc.	o kimś	o czymś	o nikim	o niczym

Відмінювання числівникових займенників tyle, ile, wiele, kilka:

M.	ile/ilu	tyle/tylu	wiele/wielu (kilka/kilku)
D.	ilu	tylu	wielu
C.	łu	tylu	wielu
B.	ile/ilu	tyle/tylu	wiele/wielu
N.	ilu/iloma	tylu/tyloma	wielu/wieloma
Msc.	ilu	tylu	wielu

Якщо ці займенники відносяться до іменників чоловічо-особової роду, то у називному і знахідному відмінках вони мають форми: ilu, tylu, wielu, kilku (ilu chłopców przyszło, widzę tylu mężczyzn).

Відмінювання зворотнього займенника się:

M.	-----
D.	siebie
C.	sobie
B.	siebie/się
N.	sobą
Msc.	o sobie

Вказівні займенники **ten**, **ta**, **to** вказують на ближчий предмет, тоді як займенники **tamten**, **tamta**, **tamtę** та **ów**, **owa**, **owo** - на дальший у просторі або часі.

Увага! В польській мові, як правило, особові займенники: ja, ty, on, ona, ono, mu, wu не вживаються тоді, коли з особових форм дієслова видно, про кого йдеться в реченні або якщо на них не падає логічний наголос: tam brata. Але якщо вживається логічний наголос або при протиставленні, то в реченні слід використовувати форми особових займенників: to ja tam brata, a nie ty.

ВІПРАВИ

1. Займенники в дужках поставити в правильній формі:

1. Poczekaj na (ja, ona, on).
2. Widziałeś (ona, on) dzisiaj?
3. Myślę często o (ty, on, ona).
4. Bardzo źle (ty) słyszę.
5. Nie rozmawiałem z (ty) już dwa tygodnie!
6. Dlaczego nie możesz iść ze (ja) do kina?
7. Daj (ja, on, ona) ten list.
8. Chciałabym (ty) odwiedzić.
9. Robert siedzi za (ona).
10. Czy ten prezent jest dla (ja).
11. Bez (on, ty)niczego nie załatwię.
12. Skąd (ona, on) znasz?

2. Займенники в дужках поставити в правильній формі:

1. Czekamy już na (wy) pół godziny!
2. Czy pójdziecie z (my, oni, one) na koncert?
3. Mówili o (my, wy, oni, one) w telewizji.
4. Co (oni, one) podarujesz na imieniny?
5. Powiedziano (my, wy, oni, one) o tym wcześniej.
6. Jestem (oni) zafascynowana.
7. Nie pójdę tam bez (oni).
8. Nie poznałam (wy)!
9. Nie miałam od (one) żadnych wiadomości.
10. Byliśmy tam z (wy) w zeszłym roku.
11. To dzięki (my) policja złapała złodzieja!

3. Займенник który поставити в правильній формі:

1. Mam hobby, o _____ nikt nie słyszał.
2. Książką _____ czytasz, jest moją ulubioną lekturą.
3. Dziewczyna, o _____ Ci opowiadałem, będzie jutro na przyjęciu.
4. Słyszałem to od koleżanki,

_____ znajomy pracuje w szpitalu. 5. To są sprawy, o _____ trzeba rozmawiać. 6. Panowie, _____ nie dostali biletów, odeszli zrezygnowani od kasy. 7. Baterie, _____ nie działają należy reklamować. 8. W _____ szufladzie leży otwieracz do konserw? 8. Z _____ peronu odjeżdża pociąg. 9. O _____ godzinie ląduje samolot? 10. W _____ sali mamy egzamin? 11. Z _____ profesorem mamy wykład?

4. *Займенники* nikt, nic *поставити в правильній формі*:

1. Oni z (nikt) nie rozmawiali. 2. Po tym pisarzu nie spodziewam się (nic) dobrego. 3. O (nic) nas nie poinformowano. 4. Nigdy (nikt)-nie pożyczam pieniędzy. 5. Ona na (nic) się nie zna. 6. (nikt) tu nie znam. 7. O (nikt) taki nie słyszałem. 8. (nikt) jeszcze o tym nie mówiliśmy. 9. (nic) mu nie proponowałam. 10. Nad (nic) wcześniej nie zastanawiał się tak długo. 11. Z (nikt) jeszcze się tak dobrze nie bawiłam!

5. *Займенники* ktoś, coś, jakiś *поставити в правильній формі*: 1. Czy _____ z was mówi po włosku? 2. Czy _____ ci mówiłam o swoich planach? 3. Czy spotkałeś _____ znajomego? 4. Czy o _____ nie zapomnieliśmy? 5. _____ zapomniałam. 6. O _____ takim już słyszałam. 7. Przypominasz mi _____ znajomego. 8. Czy masz _____ długopis. 9. Rozmawiali o _____ filmie. 10. Z _____ powodu nie zadzwonił i nie przyszedł.

6. *Займенник* swój *поставити в правильній формі*:

1. Pamiętaj o _____ serniku w lodówce. 2. Dlaczego zostawiłeś _____ psa w samochodzie? 3. Nie rozrzucaj wszędzie _____ rzeczy! 4. Nie odpowiadasz za _____ rodzeństwo. 5. Proszę pilnować _____ dzieci! 6. Proszę zabrać _____ dokumenty. 7. Umówiła się ze _____ kolegami. 8. Nie wziął _____ parasola.

8. PRZYSŁÓWEK

Przysłówek jest to nieodmienna część mowy, która wskazuje na sposób, miejsce, czas lub niekiedy stopień nateżenia cechy.

Przysłówek, proszę was, oznacza sposób, miejsce albo czas.

Przysłówek bliżej określa:

- 1) **czasownik** (*ładnie śpiewa, mów głośniej, rano przyjechał*) a) **imiesłów** (*dobrze wychowany, wielce obiecujący*),
- 2) **przymiotnik** (*dość chłodny, trochę ciasny, nieco głośniejszy*),
- 3) **inny przysłówek** (*bardzo dobrze, zbyt dużo, strasznie miło*).

Nazwa przysłówek pochodzi od [stać] przy słowie, czyli przy czasowniku. (Pamiętamy, że dawniej czasownik nazywał się słowem).

Podział i pytania przysłówków

Następujące pytania odnoszą się do:

1) **przysłówka sposobu: jak?, w jaki sposób?**

np. (*ciepło, ładnie, po polsku, poprawnie*)

2) **przysłówka miejsca: gdzie?, skąd?, dokąd?, którą?**

np. (*daleko, z dołu, do góry, polami*)

3) **przysłówka czasu: kiedy?, jak długo?, odkąd?** np. (*dzisiaj, do jutra, od wczoraj*)

4) **przysłówka stopnia i miary: jak bardzo?, ile razy?**

np. (*bardzo, ledwie, trzykrotnie*).

Najważniejsze pytania to oczywiście **jak?, gdzie?, kiedy?**

Niechaj zapamięta każda mądra główka, że jak?, gdzie?, kiedy? - to pytania przysłówka.

Przysłówki odprzymiotnikowe stopniują się podobnie jak przymiotnik:

1) **regularnie**

— st. równy:	-	<i>blisko</i>	<i>ładnie</i>
— st. wyższy:	-ej	<i>bliżej</i>	<i>ładniej</i>

— st. najwyższy: **naj-** + st. wyższy *naj-bliżej naj-ladniej*

2) nieregularnie (zmiana jednostki leksykalnej)

— st. równy: *dobrze źle dużo mało*

— st. wyższy: *lepiej gorzej więcej mniej*

— st. najwyższy: *najlepiej naj-gorzej naj-więcej naj-mniej*

3) opisowo

— st. równy: — *gorzko*

— st. wyższy: **bardziej** *bardziej gorzko*

— st. najwyższy: **najbardziej** *najbardziej gorzko*

8.1. ПРИСЛІВНИК

Прислівник у польській мові утворюється від якісних прикметників за допомогою суфіксів -e, -o: *dobry - dobrze, zły - źle, biały - biało, wysoki - wysoko*.

Від прикметників, основи яких закінчуються на м'який приголосний або ^тверділий, утворюються прислівники за допомогою суфікса -o: *obcy - obco, tani - tanio, duży - dużo*.

Від прикметників, основи яких закінчуються на твердий при-гłosний, утворюються прислівники за допомогою суфіксів -o, -e: *silny - silnie, dobry - dobrze, popularny - popularnie, ciemny - ciemno, suchy - sucho, ludowy - ludowo, bogaty - bogato, mokry - mokro*.

9. PRZYIMEK

Przyimek jest to wyraz nieodmienny i niesamodzielny, który wskazuje na związki zachodzące między wyrazami samodzielnymi.

Nazwa **przyimek** pochodzi od [*stać*] przy imieniu, czyli przy odmiennej przez przypadek części mowy. Owym *imieniem* jest najczęściej rzeczownik lub zaimek rzeczowny.

Przyimek (niech to zostanie między nami), choć mały jak pchła, rządzi przypadkami. Wyłącznie to jego ta diabelska sztuczka, że piszesz: o wnuczku, z wnuczkiem, ale: dla wnuczka.

Lista najważniejszych przyimków łączących się z

1) dopełniaczem: **bez, blisko, dla, do, dookoła, dookoła, koło, mimo⁸⁾, naokoło, naokół, naprzeciw** (*gdzie? naprzeciw sklepu*), **naprzeciwko, na wprost, na zewnątrz, niedaleko, nie opodal, obok, od (ode), około, oprócz, podczas, podług, pomimo, pośród, prócz, spod (spode), spomiędzy, sponad, spośród, spoza, sprzed, środkiem, śród, u, w ciągu, w czasie, wedle, według, wewnątrz, wobec, wokół, wokół, w pobliżu, w poprzek, wprost, wskutek, wśród, wzdłuż, względem, z (ze) (*skąd? ze mnie, z głowy*), *za* (*kiedy? za króla Jana*), **zamiast, znad, zza, z zewnątrz;****

2) celownikiem: **dzięki, ku, naprzeciw** (*czemu? przeznaczeniu*), **przeciw, przeciwko, wbrew;**

3) biernikiem: **między** (*dokąd? między zarośla*), **na** (*dokąd? na stół*), **nad (nade)** (*dokąd? nad rzekę*), **o** (*o co? o podłogę*), **po** (*jak? po uszy*), **pod (pode)** (*dokąd? pod kołdrę*), **pomiędzy** (*dokąd? pomiędzy drzewa*), **ponad** (*dokąd? ponad chmury*), **poprzez, poza** (*dokąd? poza plac*), **przed** (*dokąd? przed dworzec*), **przez (przeze), w (we)** (*dokąd? w góry*), **za** (*dokąd? za drzwiami*);

4) narzędnikiem: **między** (*gdzie? między zaroślami*), **nad (nade)** (*gdzie? nad rzekę*), **pod (pode)** (*gdzie? pod kołdrę*), **pomiędzy** (*gdzie? pomiędzy drzewami*), **ponad** (*gdzie? ponad chmurami*), **poza** (*gdzie? poza placem*), **przed (przede)**

(gdzie? przed dworcem), **z** (ze) (z kim? z czym? ze mną, z głową), **za** (gdzie? za drzwiami);

5) miejscownikami: **na** (gdzie? na stole), **o** (o czym? o podłodze), **po** (po czym? po uszach), **przy**, **w** (**we**) (gdzie? w górach). Uwaga: Żaden z przyimków nie łączy się z mianownikiem ani wołaczem.

Przyimki możemy podzielić na

- 1) **proste**, np. *dla, do, na, o, od, po, przed, przy, w, z, za*;
- 2) **złożone**, np. *poprzez* (po + przez), *spoza* (z + po + za), *sprzed* (z + przed), *znad* (z + nad), *zza* (z + za);
- 3) **rzeczownikowe**, np. *celem, skutkiem, środkiem, względem*;
- 4) **przysłówkowe**, np. *blisko, niedaleko, (nie) opodal, mimo*;
- 4) **wyrażenia przyimkowe**, np. *na podstawie, na rzecz, na wprost, pod względem, przy pomocy, w celu, w czasie, w kierunku, wskutek, w stosunku do, ze strony*.

9.1. ПРИЙМЕННИК

У сучасній польській мові прийменники поділяються за формою на прості (**w, do, na, bez, przed**) і складні (**naprzeciw, ponad, poprzez**). Деякі прийменники мають паралельні форми: **pod/pode, z/ze, w/we, od/ode, spod/spode**. Форми з -e вживаються із займенником 1. особи: *pode mną, ze mnie, ze mną, ode mnie, spode mnie* тощо. Прийменники **w, z** вживаються у розширеному варіанті лише перед словами, які починаються подібною приголосною: *we własnym domu, z własnego domu, ze swoim domem, w swoim domu*. З назвами днів тижня можуть бути варіанти: *w środę ~ we środę*.

Складні прийменники не отримують додаткового -e, навіть якщо це веде до ускладненого промовляння групи: *sprzed wstrzymania, znad chrzcielnicy, spod strzechy (ale spode mnie, sprzede mnie)*,

Прийменники можна класифікувати і за кількістю відмінків, у яких вони використовуються. Лише у **знахідному відмінку** вживаються прийменники: *bez, beze, do, oprócz, od, ode, dla, koło, około, dookoła, obok, według, prócz, u, wśród, spośród, znad, znade, zza, spod, spode, spoza, sprzed, sprzede, z, ze*.

Наприклад: *Włodek je chleb bez masła. Jadę do Zakopanego. Ten ołówek dostałem od kolegi. Mam dla ciebie niespodziankę. Kolo mojego domu jest przystanek tramwajowy. Bluzka ta kosztowała około stu złotych. Dokolo ogrodu jest las. Obok mnie siedzi ładna dziewczyna. Według opinii lekarzy, Jan niedługo będzie zdrow. Nie kocham nikogo prócz ciebie.*

Прийменники, які **вживаються** у двох відмінках:

Прийменники **nad, ponad, pod, przed, między** вживаються у **знахідному та орудному** відмінках. Порівняйте приклади речень, у яких можна поставити питання (dokąd? gdzie?).

1. **Nad** - Czy jedziecie w tym roku nad morze? Samolot leci nad miastem.
2. **Ponad** - Balon wzniósł się ponad pola. Helikopter przeleciał ponad ogrodami.
3. **Pod** - Górnicy zjeżdżają do pracy pod ziemię. Górnicy pracują pod ziemią.
4. **Przed** - Przed dom Karola zajechała wczoraj limuzyna. Przed biblioteką znajduje się piękny skwer.
5. **Między** - Wejdz między drzewa. Między drzewami mignęło światło.

Прийменники **na, o, po, w** (**we**) вживаються у **знахідному та місцевому** відмінках. Порівняйте приклади речень, у яких можна поставити питання (dokąd? o co? kiedy? po co? w jakim kierunku? gdzie?)

1. **Na** - Czy pójdziecie z nami na spacer? Wczoraj byłam na doskonałym przedstawieniu w teatrze.
2. **O** - Walczymy o trwałą pokój. Wychodzę z domu o godzinie szóstej.
3. **Po** - Czy Janek wyszedł po gazetę do kiosku? Chciałbym się przejść po Starym Mieście.
4. **W** (**We**) - Kapelusz upadł mi w błoto. Mój przyjaciel pracuje w teatrze.

ПРИЙМЕННИК за

Прийменник **за** вживається у трьох відмінках: **родовому, орудному та знахідному**. Порівняйте деякі із значень прийменника **за** у наступних реченнях.

1. Kiedy? - Za mojej młodości było lepiej.
2. Gdzie? - Usiądźcie za stołem.
3. Dokąd? - Słońce ukryło się za chmurę., On szybko spojrzął za siebie.

ВПРАВИ

1. У наступних реченнях вставити слова відповідно в однині чи множині давального відмінку:

1. Wracaj do (dom).
2. Nie można iść po zakupy bez (pieniądze).
3. Dla (kto) kupiłeś ten upominek?
4. Dowiedziałem się od (Jurek), że jutro wyjeżdża na urlop.
5. Koło (park) jest przystanek autobusowy i tramwajowy.
6. Zapłaciłam za tę suknię około (tysiąc).
7. Wśród (moi znajomi) jest wielu lekarzy.
8. Według (najnowsze opinie) uczonych planeta Mars jest może zamieszкана przez istoty żywe.

2. У наступних реченнях поставити іменнику знахідному відмінку (відповідь на питання - dokąd?,)

1. Po obiedzie idę na spacer nad (rzeka).
2. Karetka pogotowia podjechała pod (szpital).
3. Jan miał ochotę zapaść się ze wstydu pod (ziemia).
4. By zdobyć doświadczenie życiowe trzeba iść między (ludzie).
5. Wiatr porwał nam gazetę, która poleciała ponad (drzewa).
6. Padał deszcz, trzeba więc było wrócić pod (dach).

3. У наступних реченнях поставити іменник в орудному відмінку (відповідь на питання - gdzie?,)

1. Odrzutowiec zawarczał nam nad (głowy).
2. Ktoś rozpałił ognisko pod (las).
3. Czyj to pies stoi tam pode (drzwi).
4. Ptak ukrył się między (gałęzie).
5. Gospodarz powitał miłych gości przed (dom).
6. Ponad (ogród) przeleciało stado gołębi.

10. SPÓJNIK

Spójnik jest to wyraz nieodmienny i niesamodzielny, który łączy zdania lub wyrazy, nie wpływając na ich końcówki.

Niechaj nikt za to spójnika nie laja, że sam nic nie znaczy, lecz tylko spaja.

Spójnik a przyimek

Niektórym uczniom nastręcza trudności rozróżnianie spójnika od przyimka.

Przeto zapamiętajmy:

— **od przyimka zależy przypadek rzeczownika**, np. *ojciec z synem* /N./, *ojciec o synu* /Ms./, *ojciec dla syna* /D./ (gdy zmienia się przyimek, zmienia się też przypadek następującego po nim wyrazu);

— **od spójnika nie zależy przypadek rzeczownika**, np. *ojcu i synowi*, *ojcu albo synowi*, *ani ojcu*, *ani synowi* ('choć zmienia się spójnik, nie zmieniają się końcówki następującego po nim wyrazu).

1) czasu: *gdy, podczas gdy, skoro, dopóki*

2) przyczyny: *bo, bowiem, albowiem, ponieważ, gdyż*

3) celu: *aby, by, żeby, ażeby, iżby*

4) warunku: *jeśli, jeżeli, jeśliby, jeżeliby, gdyby*

5) przyzwolenia: *choć, choćby, chociaż, chociażby*

6) dopełniające: *że, iż*

Uwaga: W roli spójnika podrzędnego może wystąpić też zaimek, np. *jak, kiedy, gdzie, który, ile*.

Spójniki podwojone

Oprócz wyżej wymienionych spójników pojedynczych, używane są również w pewnych utartych zespołach tzw. spójniki podwojone, np.

zarówno..., **jak...**

nie tylko..., **lecz...**

dlatego..., **że...**

o ile... , o tyle...

10.1. СПОЛУЧНИК

Сполучники і сполучні слова польської мови (подібно як і в інших слов'янських мовах) діляться на:

1. сурядні - і, а, oraz, a także, ale, zaś, lub, bądź, albo, czy, zatem, więc, to jest, to znaczy, mianowicie, ani, ni etc.

2. підрядні - że, iż, dlatego, ponieważ, po to, aby, by, bo, gdzie, kiedy etc.

Використання польських сполучників залежить від стилю тексту.

Книжковим сполучникам **lub, lecz, iż, natomiast, oraz, ponieważ, zatem, bądź** відповідають у поточному мовленні сполучники **albo, ale, że, zaś (=za to), i, bo, więc, czy**. Застосування сполучників **jako że, tudzież, atoli, wszelako, ni, tedy** надає висловлюванню архаїзований, піднесений або ж жартівлий характер.

Польська мова має т.зв. **корелятивні сполучники**. В літературній мові вони мають постійну структуру, яка жодним чином не може бути змінена:

- nie tylko..., lecz także.. (вживання *nie tylko..., ale i...* вважається помилковим),

- dlatego..., że... (помилковим є - dlatego..., bo...), -o ile..., o tyle... (помилковим є -o ile..., to...),

- zarówno..., jak i... (помилковим є - zarówno..., i..., a także tak..., jaki...).

Існують вирази, які виконують роль прийменників, хоча формально є ідентичні з іншими частинами мови:

- іменники: śladem, względem, celem, kosztem, skutkiem, wzorem,

- прийменникові сполучення: na podstawie, w celu, na wypadek, z powodu, za pomocą, przy pomocy, za namową, za sprawą, na skutek, na rzecz, pod kątem, pod względem, pod groźbą, w obliczu, w następstwie, w wyniku, w razie, w myśl, w rezultacie, w związku z, ze względu na,

- прислівники: blisko, dokoła, mimo, niedaleko, obok, wokół.

11. PARTYKUŁA

Partykuła jest to nieodmienna część mowy, która modyfikuje (czyli zmienia) lub wzmacnia znaczenie innego wyrazu.

Nazwa **partykuła** pochodzi od łacińskiego wyrazu *particula* ('cząsteczka') ze względu na szczątkowy charakter dawnych wyrazów, np. *bodaj* pochodzi od *Bóg daj, niech* — od dawnego trybu rozkazującego *niechaj* (to samo co dzisiejsze 'pozwól').

Podział partykuł

Partykuły dzielą się na:

1) modyfikujące

- a) **pytające** *czy, -li* (*Znaszli ten kraj?*)
- b) **twierdzące** *tak, wszak, zaiste, no* (gwar., *Chcesz jeść? No*)
- c) **przeczące** *nie*
- d) **przypuszczające** *by, bym, byś, byśmy, byście*
- e) **rozkazujące** *niech, niechaj, oby, bodaj* (*Bodaj cię gęś kopnęła!*)
- f) **osłabiające** *chyba, może, bodaj* (*Stało się to bodaj dwa dni temu*) g)
- ograniczające** *tylko, jedynie, jeno, choć* (*Dalbyś choć grosik,*

choćby, przynajmniej

-) **nieokreślone** *bądź (co bądź), byle (byle jak), lada (lada chwila), -kolwiek (czykolwiek), -ś (czyjś)*

- 2) **wzmacniające** *-że (przed spółgłoską, np. *chodźże*), -i (przed samogłoską, np. *ileż, to (czemu to nie pracujesz?), no (słuchaj no!), ci (a to ci dopiero historia!)*.*

-LI, CZY, NO, -ŻE, NIECH, BY, NIE liczył, to być MOŻE ktoś BY się z nim policzył.

11.1. ЧАСТКА

Частки - це слова, які дозволяють модифікувати значення слова, висловлювання. **Наприклад: *że, to, no, oby, nie***. У загальних питаннях використовується частка ***czy*** (*Czy to jest Tomek? - To jest Tomek*).

В усному мовленні часто вживається частка ***-że*** (вона пишеться разом з попереднім словом). Після голосної вона має форму ***-ż***. Займенники *кто, со, кого, czego*, поєднуючись із *że* мають форму ***któż, cóż, kogóż, czegóż***. Замість частки *że* можна вжити частку ***po*** або займенник-частку ***to***. **Наприклад:** *daj po noża = dajże noża; weźże to; czemu to milczycie = czemuż milczycie; ileż ludzi!; któż to wie; ależ cię kocham! tegoż dnia*.

Польська мова має заперечну частку ***nie***, яка може поєднуватися з усіма відмінюваними частинами мови. Польській, як і іншим слов'янським мовам, притаманне подвійне заперечення: *Czy jesteś głodny? - Nie, nie jestem*.

12. WYKRZYKNIK

Wykrzyknik jest to nieodmienna część mowy, która wyraża uczucia lub wole mówiącego bądź też naśladuje naturalne dźwięki. Uwaga: Wykrzyknikiem nazywa się również znak interpunkcyjny „!” (inaczej: znak wykrzyknienia) używany po okrzykach, zawołaniach, rozkazach itp.

Podział wykrzykników

Wykrzykniki możemy podzielić na:

1) wyrażające uczucia

a) pożądane (np. radość, zadowolenie): *a! cha, cha! chi, chi! ha, ha! hi, hi! hej! hejże! hola! hura!*

b) niepożądane (np. ból, rozpacz, smutek): *aaa, ach, aj, au, o, och, ojej, ojejku, olaboga*

c) neutralne (np. zdziwienie): *hmm, hę, ej, ooo, uff, o, la, la, o rety*

2) wyrażające wolę

a) powitania: *cześć! serwus! halo! się ma!*

b) „rozmowy” ze zwierzętami (nawoływanie, straszenie, kierowanie zwierzętami itp.): *cip, cip! a sio! wio! wista! prr! won!*

3) dźwiękonaśladowcze: *bach, bęc, bim, bam, brzdęk, buch, bum, bzzz, cap, chap, chaps, chlap, chlast, chlust, ćwir, ćwir, frr, gę, gę, gul, gul, hau, hau, hop, hyc, kap, kap, ko, ko, kukuryku, kwa, kwa, lu, pff, pi, pi, sss, stuk-puk, szur, szur, tfit, tik-tak, trrr, tra, ta, ta, trach wit, wit, wrrr*

4) apele: *Ratunku! Na pomoc! Pomocy! Gwałtu! Stop!*

OLABOGA! GWAŁTU! RETY! (TFU, tak było niestety) CHA, CHA! HI, HI! ACH! OCH! Jadł kapustę, a czuć od niego groch!

Po wykrzykniku jako części mowy stawiamy najczęściej wykrzyknik (znak wykrzyknienia) lub przecinek. Przy wykrzyknikach oznaczających zdziwienie całkiem nierzadko spotyka się znak zapytania.

Wykrzyknik jest samodzielną częścią mowy. W zdaniu bywa nawet w funkcji orzeczenia, np. *Podeszła do psa, a on chap ją za nogę.*

14. CZYTANIE

Zdania

1. Czarna krowa w kropki bordo gryzła trawę, kręcąc mordą.
2. Czwartego czerwca jadę na wczasy do Szczecina.
3. Do brzydkiego kaczątka płyną białe łabędzie.
4. Druha Hania hušta się w hamaku, a druh Henryk wesoło hasa i hałasuje, aż echo niesie.
5. Eukaliptus rośnie w Australii.
6. Jerzy nie wierzy, że na wieży jest dużo jeży i nietoperzy.
7. Król Karol kupił królowej Karolinie korale koloru koralowego.
8. Lepszy wróbel w rękę, niż gołąb na sęku.
9. Lubię drożdżowe ciasto.
10. Mamusia kupiła śmietanę, śledzie, śliwki.

Teksty poetyckie

Abecadło

Abecadło z pieca spadło,
O ziemię się hukło,
Rozsypało się po kątach,
Strasznie się potłukło:
I – zgubiło kropeczkę,
H – złamało kładeczkę,
B – zbiło sobie brzuszki,
A – zwichnęło nóżki,
O – jak balon pękło,
aż się P przelękło.
T – daszek zgubiło,
L – do U wskoczyło,

Julian Tuwim

S – się wyprostowało,
R – prawą nogę złamało,
W – stanęło do góry dnem
i udaje, że jest M.

Kochać

Kochać - jak to łatwo powiedzieć
Kochać - to nie pytać o nic
Bo miłość jest niepokojem
nie zna dnia, który da się powtórzyć.

Nagle świat się mieści w Twoich oczach
Już nie wiem czy Ciebie znam
Chwile - kolorowe przeźrocza
wiedną, szybko zmienia je czas.

Kochać - jak to łatwo powiedzieć
Kochać - tylko to, więcej nic...
W tym słowie jest kolor nieba
Ale także rdzawy pył gorzkich dni.

Jeszcze obok Ciebie moje ramię,
A jednak szukamy się.
Może nie pójdziemy już razem,
Słowa z wolna tracą swój sens.

Kochać - jak to łatwo powiedzieć
Kochać - to nie pytać o nic
Bo miłość jest niewiadomą,
Lecz chcę wiedzieć czy wiary starczy mi.

Danuta Wawilow

Nie wiem kto

Pewnego razu Nie Wiem Kto
raniutko wstał z pościeli,
na głowę włożył Nie Wiem Co,

na nogi włożył Nie Wiem Co,
do torby włożył Nie Wiem Co –
i tyle go widzieli!
I wcale mu nie było źle,
gdy się tak włóczył Nie Wiem Gdzie,
na słońcu, w deszczu, w cieniu –
obiady jadał albo nie,
odpocząć siadał albo nie
i wcale tym nie martwił się
i grywał na grzebieniu...
I od tej pory Nie Wiem Jak
odnaleźć go na świecie...
I nie wie ryba ani rak,
i nie wie zwierzę ani ptak,
i pewnie wy nie wiecie!

Wanda Chotomska

Literki

Raz literki w abecadle chciały się zabawić
i kłóciły się zajadle,
jak by się ustawić.
A krzycało: – Chcę być pierwsze!
ale B nie chciało,
C i D zgubiły wiersze,
E pod stół wleciało.
O toczyło się, toczyło, aż w kałamarz wpadło.
tak o miejsce się kłóciło całe abecadło.
Nagle słyhać głosik Anki:

«Cicho mi w tej chwili!
Marsz literki do czytanki jak was ustawili!»

Ludwik Jerzy Kern

Na kanapie

Kto to chrapie
na kanapie?
Kto się w ucho
Przez sen drapie?
Kto, gdy zły,
To szczyrzy kły?
Kogo czasem
Gryzą pchły?
Komu głowie
□ gle?
Psoty?
Kto gołębie goni?
Koty?
Kto panto□e
Gryzie pana?
Na mleczarkę
Szczeka z rana?
Kto się z dziećmi
Bawi zgodnie?
I złodzieja cap!
Za spodnie?
Wiecie, kto to?
No, to sza!
Po co budzić

Ze snu psa...

Dzik

Dzik jest dziki, dzik jest zły
Dzik ma bardzo ostre kły.
Kto spotyka w lesie dzika
Ten na drzewo szybko zmyka.

Pociąg

Pociąg, pociąg, pociąg pędzi
Pędzi w świat wesoło,
Wciąż się kręci, kręci, kręci
Rączę śpiewne koło.
Koła ciągle w berka grają
Złączyć się nie mogą
Gonia, gonia, umykają
Swoją srebrną drogą.

Paw

Chodził paw po trawie
Zgubił pióro pawie.
Pewnie pióro wpadło w staw,
Więc nad stawem stanął paw.
Patrzy jak po stawie
Pływa pióro pawie.

O wężu

Wąż – począwszy od głowy
stale się trochę zwęża...

A gdy się skończy zwęzać –
no, to już – koniec węża.

Marek Pękala

SzSZSZSZSZ...

Słyszysz, szeleści szary szelest,
szybko po szybach też się ściele,
Skacze jak sprytny chrząszcz po sułku cie,
szszsz, szszsz - jeszcze chce syczeć.
Szelest nie syczy tylko szeleści
szelest w szeleście musi się zmieścić
więc szuka szuka wzdłuż i w szerz
co by tu trzeba jeszcze zjeść.

Wiersze miłośne

PYTANIA

Za wcześniej, aby pytać serce... Co czujesz?
Za późno, aby pytać rozum - Czy wolno, czy warto?
Za wcześniej, aby pytać - Jak będzie, co dalej?
Za późno, by zapomnieć i po prostu pójść przed siebie.
Dla M...

(((

Zaproś mnie do swego stołu,
tam, gdzie cztery pory roku
przysiadają w każdym rogu
i gdzie gości święty spokój.

Zaproś mnie do swojej duszy

na herbatkę malinową,
pod opieką dzikiej róży
zabawimy się rozmową.

W twym salonie niebo jasne,
śpiew skowronka, szum strumyka...
Może to są myśli nasze
lub wiosennych serc muzyka?

Zaplecimy ciepłe dłonie
na obrusie w słoneczniki,
z piernikowych serc zrobimy
małe uczuć wagoniki.

Nakarmimy głodne usta,
pozbieramy serc okruszki
i odejdę, skąd przybyłam
pisać wiersze do poduszki.

Niezapominajki

Napisz mi miłości najpiękniejsze słowo,

Drżące obietnicą, uśmiechnięte majem,
Wpisz je srebrną rosą w zielen szmaragdową,
I w błękitne płatki niezapominajek.

Darowane szczęście nazwij po imieniu,
Niech w wiosenne niebo marzeniem pofrunie,

Niosąc na złocistym, słonecznym promieniu,
Niezapominajek modry pocałunek.

Kiedy w błękit wspomnień sen miłości wprzędziesz,
To czas przemijaniem nie zdoła jej zatrzeć,
Bo ciągle, jak feniks, odradzać się będzie,
W niezapominajkach zostając na zawsze.
- Jan Lech Kurek

Przebudzona

Miłość?
Nie wiedziałam co to jest.
Zazdrość?
Taki chyba zwykły dreszcz.
A namiętność pocałunki
na nic wszystkie te gatunki,
gdy uczucia we mnie nie ma
wtedy trzeba przebudzenia.
By krew w żyłach się wzburzyła
całe ciało wypełniła.
By móc tak gorąco kochać
dostać spazmów nawet szlochać.
By całować się namiętnie,
drzeć z rozkoszy umiejętnie.
By był orgazm bez wytchnienia,
trzeba tylko nam jednego,
prawdziwego PRZEBUDZENIA.

Kasztany

Spójrz, aleje znów zakwitły kasztanami,
Bielą kwiatów rozświetlając jasną zielen,
Tak jak wtedy, gdy miłością kołysani,
Poculiśmy, co jest w życiu naszym celem.

Tyle wiosen już minęło od tej chwili,
Tyle majów kasztanami zakwitało,
A nam każdy dzień czułością w duszy kwili,
I miłości naszym sercom wciąż za mało.

Spójrz, już wieczór zmierzchem kładzie się na drzewa,
I księżycem znów zaplątał się w kasztany,
By postuchać, jak miłością słowik śpiewa,
Jak ja, nadal bez pamięci zakochany.

- Jan Lech Kurek

Nie chowajmy się za wiekiem,
nie zwalajmy na trudności,
takim każdy jest człowiekiem,
ile w nim miłości.

Pozdrowienia

Miłośnie

Z dzisiejszymi pozdrowieniami
przesyłam Tobie uśmiech radosny
bo dni są coraz dłuższe...
a to znak, że coraz bliżej do wiosny!

Tak mocno cie ściskam na przywitanie,
tak mocno ściskam na pożegnanie,
tak długo czekam na nasze spotkanie,
wszystko dla Ciebie, Kochanie:*

Hej Misiaczkę mój pluszowy!
Daj znać czy Ty jesteś zdrowy,
czy Ci humor dopisuje,
i gardelko nie szwankuje?

Z daleka do Ciebie snuję marzenia,
z daleka do Ciebie ślę pozdrowienia.
Gdzie tylko jestem, co tylko robię,
zawsze o Tobie myślę kochanie.

Czasem marzę sobie w nocy, aby spojrzeć w Twoje oczy. Noc jest długa na marzenia, więc przesyłam pozdrowienia :)

Pozdrowienia wyszły z mody, więc wyrzucam je do wody. Ja wybieram inny kierunek i przesyłam pocałunek.

Idą spać misie. Oczka im się kleją. Choć są bardzo śpiące do Ciebie się śmieją.

Wiatr tutejszy mocno dmucha, szepcze sercu coś do ucha, a me serce nie z kamienia więc przesyłam pozdrowienia.

Choć czasem świeci słońce, choć czasem pada deszcz, pozdrowienia, ale gorące śle kto? - chyba wiesz.

Boże Narodzenie

Mikołaja bogatego,
choinki pachnącej
i gwiazdki błyszczącej.
Minimum stresu,
maksimum miłości
i tyle radości
ile karp ma kości!

Wiele jest pięknych miesięcy,
ale najlepszy jest grudzień,
ten miesiąc mocno kochają ludzie,
bo przecież już są prezenty, choinka,
można z górki pojeździć na sankach
lub na podwórku ulepić bałwanka.

Ale jedyne i niepowtarzalne są święta Bożego Narodzenia,
kiedy cała rodzina składa sobie piękne życzenia.
Dużo zdrowia i słodczy dziś ... życzy.

Dziś anioły latają po niebie
i ogłaszają Boże Narodzenie
A gdy gwiazdka betlejemka zabłyśnie,
to życzenia spełni wszystkie.
Życzę wszystkiego co najlepsze,
Zdrowia, szczęścia i miłości,
A to wszystko resztę wynagrodzi.
Wesołych i ciepłych z rodziną spędzonych świąt.
Życzy ho hoo hooo!!!

Idą Święta, widać gości,
wydłub z karpia wszystkie ości
Powyjadaj z barszczu uszy,
a gdy cię za bardzo suszy,
siądź wygodnie z flachą wina
i obejrzyj dziś Kewina!:]
Wesołych Świąt ;)

Wszystkiego najlepszego z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Dużo uśmiechu, siły i wytrwałości w dążeniu do celu, sukcesów w pracy, tylko słonecznych dni, przyjaźni, miłości i wielu buziaków, i aby ten Nowy Rok 2013 był dla Ciebie najlepszym...

Wśród nocnej ciszy posłuchaj głosu łamanego opłatka. To w nim Boże Dziecię zsyła Tobie radość, życzliwość i wzajemne zrozumienie na Święta i Nowy Rok.

Ogrzejemy Go ciepłem naszych serc, niech nie drży z zimna w kolebce. Jezus mały dobrą nowiną jest dla tych, którzy na niego czekali. Niech więc opłatek dziś - symbol pojednania - zamrożenie uczucia miłości obudzi i poderwie do góry rąk las, w podzięcie za to, że jest Bóg co kocha nas.

Fantastycznych, mroźnych świąt Bożego Narodzenia, prawdziwej zimy za oknem i ciepła rodzinnego, niepowtarzalnych wzruszeń i zaskakujących prezentów.

Serdecznych świąt otulonych śniegiem i ciepłem rodzinnym oraz wiele szczęścia w Nowym Roku...

Z okazji Świąt Bożego Narodzenia składam Świąteczne życzenia: dużo zdrowia, szczęścia, pomyślności oraz pogodnych dni w nadchodzącym Nowym Roku.

Jest taki dzień bardzo ciepły choć grudniowy w którym czujesz ciepło nawet w śniegu i nie patrzysz co będzie jutro tylko myślisz o nas wszystkich czyli całej rodzinie i o Jezusku na sianku w Betlejem

To Święta gromadzą ludzi przy stole znanych i mniej znanych. To opłatek jednoczy Boży, pojednanie na Nowy Rok. Wszystkim szczęścia gwiazdka życzy, na choince bombki śmieją się. Melodia wszystkiego co najlepsze, kolęda śpiewa nam, otuchy ciepła na lepsze dni wciska nam. Wszyscy życzenia składają wokoło i ja pragnę złożyć też. By Bóg szedł z Wami jedną drogą a światło Pana oświetlało każdy ciemny kąt. By serce nie płakało gdy w życiu chwile złe, by pamiętać, że są wokół Ciebie przyjaciele, którzy ochronią Cię. Podzielę się opłatkiem, który przesyłam przez te życzenia, błogosławiąc dalsze dni. Aby przyjęło mnie Twoje serce, a opłatek skrócił

drogę która dzieli nas. Żebyśmy mogli wspólnie się cieszyć ze świątecznych chwil!

Dla przyjaciela

Gdzie na ciebie czeka miłość,
tam prowadzi serca głos.

Gdzie na ciebie czeka przyjaźń,
niech zanieś cię tam los.

Wszystko na świecie takie niestałe,
lecz przyjaźń prawdziwa trwa wieki całe.

Gdy się kogoś polubi szczerze
czy można zapomnieć?

Ja w to nie wierzę!

Dziękuję za wszystko,
Za Twój radosny uśmiech,
Twoją obecność, każdego dnia,
Dziękuję za przyjaźń,
Płynącą prosto z serca.

Gdy nad Tobą parasol z gwiazd rozbłyśnie,
i świat uśmiechnie się magicznie,
pamiętaj, że do Ciebie myślą biegnę
jestem tutaj i będę!

Nad pewnym strumykiem i to bardzo blisko
z kamyków układam twe imię

na ... się zaczyna
na ... się kończy
a naszej przyjaźni nikt nie rozłączy

Chciałabym bardzo dosięgnąć chmur
i złotych gwiazdek nazbierać sznur.
Dałabym Tobie gwiazdki w prezencie
to jest przyjaźni mojej zaklęcie.

- Zatańczysz
- - Jestem zmęczona...
- -Ale z nim tańczyłaś?
- - Bo nie jest moim przyjacielem..
- Odszedł smutny. Zatrzymała go chwytając za rękę:
- - Jesteś moim przyjacielem, w stosunku do Ciebie mogę być szczerą, dla niego muszę być miłą.
- Dobranoc przyjacielu*

Kiedy spotkasz kogoś niezwykłego,
a w sercu poczujesz coś wspaniałego,
kiedy z niecierpliwością czekasz,
aż coś się wydarzy.
Nie obawiaj się!
Przyjaźń nie ogień - nie oparzy.

Przyjaźń jest jak chleb, nawet czerstwy, zaspakaja głód.
Przyjaźń jest jak woda, zimna czy gorąca, gasi pragnienie.
Przyjaźń jest jak sen, bez niego nie przeżyjesz.

Tak jest z przyjaźnią.
Choć daleko, to jednak blisko.
Choć nie zawsze mówi, to ją słyszysz.
Choć nie zawsze cię dotyka, to ją czujesz.

Moja cicha, droga przyjaciółko
Takich, jak Ty, jest niewiele.
Jesteś jak pączek dzikiej róży,
taki nie za mały, nie za duży.
Jesteś jak promyczek słońca o świcie,
który człowiekowi i zwierzakom rozwesela życie.
Świat bez Ciebie byłby bardzo nudny,
a każdy problem bardzo trudny.

Dzień matki

Kochana mamó w dniu twojego święta chcę byś była uśmiechnięta.
Żeby dobrze Ci się żyło
z roku na rok lepiej było.
Chcę byś minę uśmiechniętą miała
i żebyś radosna była cała,
także by były piękne twe dni
tego właśnie życzę Ci.

Mamo -Ty mnie życia uczyłaś,
wszystko co miałaś mi poświęciłaś,
nikt nie ofiaruje mi nigdy więcej,
dziś Ci więc daję serce w podziękę!
Twoja kochana (imię)!

Nie jestem wielkim malarzem,
nie jestem wielkim poetą,
ale za to jestem synkiem twoim,
który szczerze kocha Cię
i dziś za wszystko dziękuje Ci.

M- oznacza miłość,
A-dobroć anioła,
T-troska codzienna,
K-krzyż w pocie czoła,
A-które kończy to piękne nazwanie,
to jest święte, boże apostołowanie.

Już od lat tę rolę znasz,
Bo swych dzieci trójkę masz,
Kochasz, uczysz no i dbasz,
Zawsze dobre serce masz.

Dziś już sama uczę się,
Jak przeżywać każdy dzień,
y "To" słowo miało sens,
Zawsze brzmiało z głębi serc.

Mama - jak to dumnie brzmi,
I nie tylko w takie dni,
Dziś wyszeptać pragnę Ci
Że Cię kocham, uwierz mi.

Jest jedno słowo, słowo jedno,
przy którym wszystkie inne słowa błędą!
Słowo jak słońce jaśniejące,
o wszystkie inne słowa gasi!
Słowo z muzyki i uśmiechu,
z zapachu kwiatów i nut ptasich.
słowo, co nigdy nie zawodzi!
Wiernie i czule do ostatka!
Jedno, jedyne słowo:
Matka!

Moja mama
zapracowana, stanowcza, wymagająca
Roześmiana jak promień słońca

Moja mama
Szczera, odważna, zaskakująca
I będzie taka zawsze, bez końca

Moja mama
Delikatna, czuła, uśmiechnięta
zawsze o wszystkim pamięta

Moja mama
piękna, radosna, jasnooka
Nie za niska, nie za wysoka

Moja mama
Przyjazna, ofiarna, cierpliwa

zawsze uczciwa

Moja mama

Bez niej świat byłby obcy

Moja mama

Jest przy mnie nawet w nocy

Moja mama zawsze mnie rozumie

Moja mama

KOCHAM JĄ NAJMOCNIEJ JAK UMIEM!!!

Mamo tylko ty mnie pilnujesz jak nikt,

Ty tylko martwisz się o mnie tak bardzo.

W dniu matki daję ci moje serce w podzięce,

Za wszystko co dla mnie zrobiłaś i że mnie nie zostawiłaś

Składam Ci te życzenia: zdrowia, szczęścia i pomyślności!

Jesteś dla mnie drogą, którą widać nocą.

Jesteś dla mnie przewodnikiem, który mnie oprowadzi po lesie.

Kiedy zasnąć nie mogę ty mnie przytulisz i powiesz "nie bój się".

Pamiętam dni, którymi byłaś ty i ja. Dla ciebie jest bez, co kwitnie pod oknem.

Życzę ci wszystkiego naj, najlepszego.

W zielonych oczach matki świeci wiosenna łąka

Słońce na drzewach śpiewa i budzi kwiaty w pąkach

W błękitnych oczach matki pogodne niebo fruwa

Kiedy zasypiasz – matka jak gwiazda nad snem czuwa.

W niebieskich oczach matki szepcze kwitnący strumień

Tak opowiadać bajki to tylko mama umie.

A w czarnych oczach matki noc od samego świtu

pokrywa cię skrzydłami ze srebra i błękitu.

Wielkanocne

Zmartwychwstał Jezus Chrystus,

uczniom się ukazał,

Wszystkim wiernym dobrą ścieżkę wskazał.

A jako symbole, swojego odrodzenia,

Jajka i kurczaczki przysyła nam z nieba.

Oczywiście, jadła zabraknąć nie może,

więc usiądziemy przy zapełnionym stole,

Aby odegnać chłód dawnej zimy,

Do Pana Boga się pomodlimy.

Ślemy życzenia, tutaj, z Tanowa,

więc wysłuchajcie, oto te słowa:

Pełnego stołu, pysznej święconki,

zdrowia, urody i wszelkiej radości!

Idą święta wielkiej nocy,

małuj jajca bez pomocy,

jedno czarne drugie białe

i miej życie doskonałe,

Idź je święcić jak co roku,

te w koszyku nie te w kroku,

A gdy wszystko już będzie przygotowane,
to święta na pewno będą udane.

Z okazji zbliżających się Świąt życzę rodzinie, krewnym i znajomym:
zdrowych, pogodnych Świąt Wielkanocnych,
pełnych wiary, nadziei i miłości
Radosnego, wiosennego nastroju, serdecznych spotkań w gronie rodziny i wśród
przyjaciół oraz wesołego Alleluja.

Kolejna Wielkanoc, kolejne żonkile
kolejne życzenia, lecz specjalne, miłe!
Radosnych, pogodnych świąt spędzonych wśród bliskich.

Z okazji zbliżających się świąt Wielkanocnych życzę tobie wszystkiego
najlepszego. Dużo szczęścia i słodczy mały kurczak tobie życzy. Aha, i
mokrego śmigusa-dyngusa!

Z okazji świąt Wielkanocnych dużo radości, której moc przestoni troski
codziennosci. Miłej atmosfery oraz mokrego dyngusa :)

WESOŁEGO ALLELUJA

Radosnych świąt Zmartwychwstania Pańskiego oraz Błogosławieństwa Bożego.
Niech Zmartwychwstały Chrystus obudzi w nas to, co uspięne, ożywi to, co
jeszcze martwe i niech światło Jego słowa prowadzi nas przez życie w radości i
pokoju.

Z całego serca życzę Wam Świąt pogodnych, spokojnych, wszystkimi barwami
teczy malowanych kraszane, niech radość i szczęście pozostaną z Wami, a

wiosenne motyle niech tancem cieszą Wasze oczy przez rok cały. Lany
poniedziałek niech przyniesie deszcz wszelkiego bogactwa dla...

Ciepłych, pełnych radosnej nadziei Świąt Zmartwychwstania Pańskiego, a także
kolorowych spotkań z budzącą się do życia przyrodą. Zdrowia, szczęścia,
humoru dobrego, a przy tym wszystkim stołu bogatego. Mokrego dyngusa,
smacznego jajka i niech te święta będą jak bajka. Na tę Wielkanoc życzyć Ci
wypada ciepła domowego, miłości bliźniego, placka wybornego i spokoju
świętego.

Wesołego jajka, kurczaków, baranka, ciasta z rodzynekami, ostrego chrzanu,
tęczowych mazurków, mokrego dyngusa i ode mnie całusa!

Życzenia Radosnych Świąt Wielkanocnych wypełnionych nadzieją budzącą się
do życia wiosny i wiarą w sens życia.

Pogody w sercu i radości płynącej z faktu Zmartwychwstania Pańskiego oraz
smacznego Święconego w gronie najbliższych osób szczerze życzy...

Niech Króliczek przyniesie Ci w prezencie, to czego najbardziej pragniesz. To
"coś" nie musi być ani widoczne, ani dotykalne, może nawet nie pachnieć ale
niech będzie czymś bez czego nie można żyć.

Aforyzmy

Miłość

Nie wymagajmy, aby miłość zawsze wiedziała kiedy dawać, a kiedy brać... jest przecież ślepa.

Arkadiusz Irek

Miłość nie może niczego zniszczyć, miłość nie może nikogo zranić. Jeśli się zdradza lub oszukuje, to znaczy, że miłości już dawno nie ma.

Tak łatwo kochać kogoś. Tylko być kochanym jest trudniej.

Miłość boli, gdy druga osoba nie widzi tego, że kochasz!

W tym cholernym życiu potrzebna jest miłość, która męczy, dusi i zabija... bez niej jest wielka pustka.

Wszyscy urodzili się zdolni do miłości. Szkoda, że nie każdy tę umiejętność odnajduje w sobie i w innych.

Największa miłość... to przebaczyć, gdy ukochany niestety odchodzi, usiłując oddać innym to, co przyrzekł tobie.

Miłość bywa najboleśniejszym szczęściem jakiego można doświadczyć.

Miłość jest jak rwąca rzeka. Gdy czujesz, że się zakochasz, nadchodzi fala uczuć, która Cię porywa i topi w tym uczuciu w miłości. Kochasz topiąc się w tej rzece.

Miłość jest jak kryształ. Rozbijesz - nie złożysz.

Jak wyrazić swe uczucia, przez wiersze czy prezenty? Przez wiersze, tam piękne słowa są. Dobro i ciepło, miłość i nadzieja. Wszystko czego dusza i serce chce. Bo człowiek dla wierszy bogiem, a wiersze jak anioły przez boga stworzone.

Fałszywa miłość jest jak żmija - kąsi, dusi i zabija.

Cytaty

Wiele daje ten, kto dając mało, daje z radosną twarzą.

- Talmud Babiloński

Bądź dobry, ponieważ każdy, kogo spotkasz, toczy jakąś ciężką walkę.

- Platon

Bezinteresowna dobroć jest wartością absolutną.

- Zygmunt Mysłakowski

Najlepszym sposobem odświeżenia pamięci o dobrym uczynku, jest powtórzenie go.

- Francis Bacon

Wszyscy chcą waszego dobra. Nie dajcie go sobie zabrać.

Stanisław Jerzy Lec

Gdy jesteśmy szczęśliwi, zawsze jesteśmy dobrzy, ale gdy jesteśmy dobrzy, nie zawsze bywamy szczęśliwi.

Co się dzieje z człowiekiem, kiedy pęka mu serce?

-Nic. Zupełnie nic. Przecież żyję, piję herbatę, biorę prysznic, czytam książki, czasem nawet się uśmiecham.. z tym, że każda z tych czynności nie ma najmniejszego sensu, rozumiesz?

Miłość zaczyna się rozwijać dopiero wówczas, gdy kochamy tych, którzy nie mogą się nam na nic przydać.

- Erich Fromm

Miłość po prostu jest. Bez definicji. Kochaj i nie żądaj zbyt wiele. Po prostu kochaj.

- Paulo Coelho

Miłość czyni meżczyznie ślepym a zaostrza wzrok kobiety.-

Erich Maria Remarque

Gdańsk

To nadmorskie miasto zawdzięcza swój dzisiejszy splendor burzliwej tysiącletniej historii, w której przeplatały się wpływy polskie i niemieckie. Niezwykła starówka z imponującą gotycką katedrą, uznawaną za największy ceglany kościół w Europie, pochodzi z czasów, gdy Gdańsk był jednym z kluczowych miast Hanzy. W XX wieku rozegrały się tu zdarzenia przełomowe w dziejach Polski i Europy – wybuch II wojny światowej, narodziny Solidarności i podpisanie porozumień sierpniowych.

Gdańsk, stolica województwa pomorskiego, tworzy wraz z Sopotem i Gdynią aglomerację, zwaną Trójmiastem. Łączna liczba jej mieszkańców sięga 750 tysięcy, sam Gdańsk liczy 456 tys. W odróżnieniu od Gdyni, która służy głównie jako port, oraz Sopotu – znanego kurortu letniego, Gdańsk jest miastem turystycznym, o pięknej zabytkowej zabudowie, która przyciąga niemal tylu gości, co krakowska starówka.

Gdańsk zawsze cieszył się szeroką autonomią, co miało niebagatelny wpływ na jego prężny rozwój gospodarczy. Złoty Wiek w historii miasta przypada na okres, gdy Gdańsk należał do Ligi Hanzeatyckiej. Dzięki eksportowi zboża w XVI i XVII wieku Rzeczpospolita zyskała miano “spichlerza Europy”, a Gdańsk stał się jednym z jej najbogatszych miast. Dalsze losy nadbałtyckiej metropolii obfitowały w wiele dramatycznych zdarzeń.

Obecnie Gdańsk to nie tylko istotny ośrodek kulturalny i akademicki, ale również dynamiczne centrum gospodarcze, rozwijające się w wielu kierunkach. Obok tradycyjnego przemysłu stoczniowego oraz wyrobu artykułów z bursztynu, Gdańsk postawił także na przemysł paliwowy, elektroniczny oraz telekomunikacyjny. Port morski oraz lotnisko międzynarodowe sprawiają, że Gdańsk to jeden z najważniejszych węzłów komunikacyjnych w kraju.

Kraków

Kraków to niewątpliwie jedno z najciekawszych miast Polski i Europy. Swoją wyjątkowość zawdzięcza wspaniałej architekturze, pochodzącej jeszcze z czasów, kiedy Kraków był stolicą kraju, a Wawel – siedzibą królów. Zwiedzających przyciąga także unikalna atmosfera Kazimierza, dawnej dzielnicy żydowskiej oraz arcydzieła polskiej secesji. Jednak Kraków – to nie tylko zabytki i muzea, ale przede wszystkim miasto tętniące życiem, z licznymi pubami, klubami i restauracjami, w którym każdy znajdzie coś dla siebie.

Kraków, z liczbą mieszkańców wynoszącą 755 000 osób, jest drugim co do wielkości miastem w Polsce. Chociaż w XVI wieku stolicę przeniesiono do Warszawy, Kraków nieprzerwanie odgrywa rolę głównego centrum kulturalnego kraju. Miasto przetrwało cało II wojnę światową, a powojenne betonowe blokowiska budowane były na obrzeżach, dzięki czemu Stare Miasto zachowało swój dawny blask.

Kraków to także ważny ośrodek akademicki. To tutaj powstał pierwszy polski uniwersytet, do dnia dzisiejszego cieszący się uznaniem zarówno w kraju, jak i zagranicą. Jest także najczęściej odwiedzanym przez turystów miastem w Polsce. Do jego największych atrakcji należą oczywiście Wawel i zabytkowe Stare Miasto, otoczone Plantami – parkiem w kształcie pierścienia. W samym sercu Starego Miasta znajduje się ogromny rynek (największy w Europie) z XIV-wiecznymi Sukiennicami – symbolem Krakowa.

Warszawa

Warszawa to miasto pełne kontrastów – w odbudowanej z gruzów po II wojnie światowej stolicy nowoczesne wieżowce rosną jak grzyby po deszczu wśród zrekonstruowanych zabytkowych kamienic i pałaców. Nad centrum

niezmiennie góruje Pałac Kultury, dar Stalina dla bratniego narodu polskiego. Warszawa to nie tylko prawdziwa metropolia, ale także miasto otwarte i przyjazne, które ma wiele do zaoferowania turystom. Warto odwiedzić Starówkę, spacerować się Traktem Królewskim, poszukać śladów getta żydowskiego i odpocząć w zaciszu Łazienek lub Wilanowa.

Warszawa, od XVI wieku stolica Polski, jest największym i najszybciej rozwijającym się miastem w kraju. Obecnie mieszka tutaj 1,71 mln osób, a mieszkańców stale przybywa, gdyż Warszawa przyciąga wieloma możliwościami zdobycia wykształcenia, a także chłonnym rynkiem pracy. Według niektórych źródeł, każdego dnia przeprowadza się tu około 18 osób. Rokrocznie, szczególnie w sezonie letnim, Warszawę odwiedzają również tysiące turystów z całego świata.

O obecnym charakterze miasta zdecydowały trzy czynniki: II wojna światowa, ponad 40 lat systemu komunistycznego oraz transformacja polityczno-gospodarcza po '89 (napływ kapitału zagranicznego, liczne inwestycje). Dzisiejsza Warszawa pełna jest sprzeczności: obok zabytkowych budowli zrekonstruowanych po wojnie znajduje się tu wiele szarych betonowych blokowisk, ale także nowoczesnych biurowców, powstających w ostatnich latach. Zgiełk ruchliwego centrum kontrastuje z kolei ze spokojem i zielenią pięknych parków miejskich.

Lwów, Ukraina

Idea podróży na Ukrainę już dawno kręciła się w mojej głowie, ale zawsze jakoś brakowało czasu i okazji. Ze względu na zbliżone położenie tego kraju, wyprawa stała tylko kwestią czasu. Na Wielkanoc znów wypadł długi weekend, który postanowiłem wykorzystać dla realizacji swojego zamysłu. Podróżować lepiej w kompanii, więc zaproponowałem swojemu przyjaciółowi dołączyć się do mnie, na co on chętnie się zgodził. Nocleg we Lwowie

załatwiliśmy bez kłopotów przez znajomych z Ukrainy. Mieliśmy mieszkać u sympatycznej miejscowej babci, która na dodatek jeszcze okazała się polką.

Do Przemyśla dojechaliśmy pociągiem, po czym przekroczyliśmy granicę przez przejście na piechotę. Na ukraińskiej stronie od razu przy przejściu zawsze są autobusy do Lwowa, jeden z których dowiózł nas do miasta za półtorej godziny. Walutę lepiej wymieniać nie na dworcu gdzie przyjeżdżają autobusy, lecz w małych kantorach przy targowisku, naprzeciwko placu dworcowego. Łatwiej sprzedać dolary, ale złotówki też można było wymienić w co drugim kantorze.

Lwów to dziwna mieszanka kultur i epok. Tu chyba są prawie wszystkie większe religie tej części świata - prawosławne cerkwie ukraińskie oraz rosyjskie, katolickie kościoły, greko-katolickie cerkwie, ormiański sobór, muzułmańska meczet oraz resztki zburzonej przez nazistów synagogi żydowskiej. Można wyśledzić historię miasta od wczesnego Księstwa Galicko-Wołyńskiego, zachodniej części średniowiekowej Rusi Kijowskiej, do Rzeczypospolitej Polski, widać też ślady austriackiego panowania oraz wpływ Związku Radzieckiego i w końcu ostatnie kilkanaście lat historii Ukrainy jako niepodległego państwa.

Ciekawy też jest język ukraiński, bardzo podobny do polskiego słownictwem, lecz do rosyjskiego pisownią oraz gramatyką. Serdeczne i bardzo przyjazne ludzi, ładne i eleganckie dziewczyny, smaczna kuchnia i fajna atmosfera. Więc warto tam pojechać, zobaczyć to miasto.

Oświęcim

To niewielkie miasto, na świecie bardziej znane pod nazwą Auschwitz, było świadkiem jednej z największych zbrodni w historii ludzkości. W czasie II wojny światowej, w znajdującym się tu wówczas niemieckim obozie koncentracyjnym, znalazło śmierć około 1,5 miliona osób. Odwiedziny w

muzeum założonym w miejscu dawnego obozu zmuszają do refleksji nad istotą człowieczeństwa i godnością jednostki ludzkiej.

Obecnie Oświęcim to ważny ośrodek handlowy i gospodarczy (rozwinięty przemysł mechaniczny i chemiczny), zamieszkały przez około 45 tysięcy osób. Tym niemniej, to właśnie ponura przeszłość Oświęcimia i pamięć o tamtejszym obozie koncentracyjnym sprawia, że jest to jedno z najczęściej odwiedzanych miejsc w Polsce. Warto tam jednak pojechać nie tylko ze względu na jego tragiczną historię tego miejsca.

Mieszkańcy miasta podkreślają, że mieszkają w Oświęcimiu, nie Auschwitz, mieście, które wprawdzie zostało naznaczone przez historię, ale w którym życie toczy się dalej. Świadczą o tym chociażby działające tutaj liczne organizacje kulturalne.

Jedną z najważniejszych i najaktywniejszych jest Centrum Żydowskie, ośrodek edukacyjno-kulturalny, przy którym działa także muzeum i synagoga. Centrum nie tylko zajmuje się upamiętnieniem ofiar Holocaustu, ale także umożliwia zwiedzającym poznanie kultury i historii polskich Żydów. Tutejsza synagoga jako jedyna zdołała przetrwać czasy wojny, aby następnie stać się pierwszym uruchomionym po wojnie miejscem kultury Żydów. Warto odwiedzić również Centrum Dialogu i Modlitwy.

Tutejsze Stare Miasto, z kilkoma zabytkowymi kościołami i ruinami zamku, urzeka spokojem. To idealne miejsce do refleksji po wstrząsającej wyprawie do obozu. Osobom, które mogą zatrzymać się w Oświęcimiu na dłużej, polecamy wycieczkę do pobliskiej Pszczyny - jednej z najstarszych osad na Śląsku, oraz do Wieliczki - zabytkowej kopalni soli. Niedaleko stąd znajduje się również Kalwaria Zebrzydowska, znana ze względu na znajdujące się tu sanktuarium pasyjno-maryjne.

Tatry

Tatry, część łańcucha Karpat, to najwyższe góry między Alpami a Kaukazem. Skaliste szczyty z pasmami wiecznego śniegu, ostre granie, rozległe doliny i malownicze stawy tworzą prawdziwie alpejski, zapierający dech w piersiach krajobraz. Przez Tatry wiedzie wiele szlaków pieszych o łącznej długości 250 km. Zróżnicowane stoki sprawiają, że rejon ten jest też ulubionym miejscem narciarzy. Wszystkim, którzy chcieliby nacieszyć się pięknymi widokami i poznać oryginalny folklor góralski, polecamy pobyt w Zakopanem.

Tatry zostały uformowane w tym samym czasie co Alpy – ostre, skaliste kształty gór świadczą o tym, że są to młode góry. Najwyższym szczytem po polskiej stronie są Rysy, wznoszące się na wysokość 2 499 m n.p.m. Rejon Tatr zamieszkuje wiele dzikich zwierząt, w tym rysie, orły, kozice, świstaki i niedźwiedzie brunatne. Aby chronić tatrzańską przyrodę, cały obszar gór został objęty ochroną jako park narodowy i rezerwat biosfery UNESCO.

Tatry położone są wzdłuż południowej granicy Polski. Całe ich terytorium jest podzielone między Polskę a Słowację – większa część znajduje się poza polskimi granicami. Większość turystów wybierających się w Tatry zatrzymuje się w Zakopanem, 30-tysięcznym mieście leżącym u stóp gór. Najłatwiej dotrzeć tu z Krakowa, który znajduje się zaledwie 110 km od Zakopanego. Jazda samochodem zajmuje około 2 godzin, podobnie jak podróż autobusem. Nieco dłużej trwa dojazd pociągiem. Inne duże miasta położone stosunkowo blisko Zakopanego to Katowice (około 200 km) i Częstochowa (około 250 km). Przejście graniczne ze Słowacją w Łysej Polanie znajduje się 23 km od Zakopanego. Łatwo stamtąd dotrzeć do popularnych słowackich kurortów, takich jak Tatrzańska Łomnica czy Stary Smokowiec, a także do Popradu i Kieżmarku.

WROCLAW

Położony u stóp Sudetów Wrocław to jedno z najstarszych i najpiękniejszych miast w Polsce, z burzliwą ciekawą historią, w której splatały się wpływy zarówno niemieckie i austriackie, jak i czeskie. Miasto przyciąga wielu turystów polskich i zagranicznych swoją unikalną architekturą, a także licznymi festiwalami i bujnym życiem nocnym. Na szczególną uwagę zwiedzających zasługuje wrocławski Rynek, jeden z największych w Europie. Warto pospacerować po Starym Mieście, zbudowanym na kilku wyspach połączonych ponad setką mostów.

Wrocław to główny ośrodek gospodarczy i kulturalny województwa dolnośląskiego, usytuowany niedaleko granicy z Niemcami i Czechami. Jest czwartym co do wielkości miastem w Polsce, z liczbą ludności wynoszącą 632 tysięcy.

Wrocławska Starówka nie ustępuje urodą nawet względem krakowskiej. Do jej najcenniejszych zabytków należą gotycka katedra p.w. św. Jana Chrzciciela, renesansowe kamienice na Rynku, barokowy gmach Uniwersytetu Wrocławskiego oraz wiele przykładów secesji i funkcjonalizmu.

Przez miasto przepływa Odra i jej liczne dopływy, dzieląc miasto na kilkanaście wysp, połączonych malowniczo mostami. Malownicze położenie i piękna Starówka od dawna przyciągały tu turystów, a w ostatnich latach stolica Dolnego Śląska przeżywa prawdziwy boom turystyczny. Mimo, że Wrocław przegrał z Paryżem w konkurencji o organizację targów Expo, intensywna promocja miasta przyniosła rezultaty – w 2005 roku odwiedziło go ponad milion turystów z Europy (w 2004 roku Wrocław był szóstym najchętniej odwiedzanym polskim miastem, w 2005 – już trzecim).

O wyjątkowości miasta decyduje także jego długa historia. Wrocław znajdował się zarówno pod rządami Czech, Austrii, jak i Niemiec – przez wiele lat nosząc nazwę Breslau – aby ostatecznie powrócić do Polski. Po wojnie miejsce ludności niemieckiej zajęli Polacy, głównie przesiedleni ze Lwowa, sprowadzając ze sobą wiele znakomitych instytucji o długiej tradycji (kadry lwowskiego Uniwersytetu Jana Kazimierza zasiliły Uniwersytet Wrocławski, przeniosło się tu także Ossolineum). Dziś Wrocław to istotny ośrodek kulturalny i akademicki, a dzięki tysiącom studentów kwitnie tu życie nocne.

Nesebyr – miasto zatrzymane w czasie.

Nesebyr (bułg. Несебър) – Małe miasteczko, położone w Bułgarii. Znajduje się na niewielkim półwyspie, otoczonym wodami Morza Czarnego. Odległość od Burgas, trzeciego co do wielkości miasta w Bułgarii to około 70 km. Wpisane jest na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Jest także rezerwatem archeologicznym i architektonicznym. Najstarsze zachowane obiekty pochodzą z V wieku.

Jeden z najpiękniejszych zakątków Bułgarii, odwiedzany co roku przez dziesiątki tysięcy turystów. Jednym z tych turystów, miałem okazję być także i ja. Już samo dotarcie jest problemem, ponieważ bardzo trudno znaleźć tam miejsce parkingowe. Jadąc wąską uliczką w stronę miasta ujrzymy przepiękny stary, kamienny wiatrak, znajdujący się na bardzo wielu widokówkach. Gdy już przekroczymy „granice” miasta, możemy doznać bardzo przyjemnych widoków.

Wszystkie budynki stojące tam mają w sobie niezwykły urok. Urok spowodowany tym iż w mieście czas zatrzymał się co najmniej 300 lat temu. Znajduje się tam bardzo wiele świątyń, przede wszystkim cerkwi (ponad tuzin), pochodzących z różnych okresów i wybudowanych w przeróżnych stylach. Niestety większość z nich to obiekty dość mocno zniszczone. Wszystkie jednak

mają charakterystyczne elementy takie jak precudowne mozaiki na ścianach wewnętrznych i zewnętrznych. Po tym miasteczku można spacerować samemu, bądź też z przewodnikiem. Gdy jednak podróżujemy samemu, wtedy warto znać język angielski, bądź niemiecki, gdyż przy każdym z ważniejszych zabytków znajdziemy tabliczki z informacjami o nich w tychże językach. Można też w jednym z wielu sklepików nabyć przewodnik w naszym ojczystym języku.

Do podróżowania tam nie przyda nam się mapa, gdyż nie sposób się tam zgubić. Warto mieć ze sobą aparat fotograficzny, dzięki czemu, można zachować pamiątkę. Jeśli jednak nie będziemy go mieli można wybierać z pośród setek widokówek i obrazków. Można tam także znaleźć dzieła sztuki ludowej. Po całym dniu można zjeść w jednej z kilkunastu restauracji, znajdujących się w obrębie tego malowniczego półwyspu. Szczególnie polecam te, znajdujące się blisko morza. Wtedy przyjemnie można zasiąść na tarasie i cieszyć oczy widokiem.

Będąc w Bułgarii, nie można nie odwiedzić Nesebyru.

Zakopane

Zakopane odwiedza w ciągu całego roku około 2,5 miliona turystów. Przyjeżdżają tu zarówno zimą jak i latem. Z tego powodu baza noclegowa w Zakopanem jest bardzo mocno rozbudowana. Mimo tego w szczycie sezonu, który przypada na okres zimowych ferii i letnich wakacji możemy mieć pewne problemy z wybraniem spełniającego wszystkie nasze potrzeby noclegu. Warto zająć się rezerwacją noclegu trochę wcześniej żeby mieć większe pole wyboru

Dobrym okresem na poszukiwanie noclegu jest miesiąc wcześniej. W zależności od terminu, jaki nas interesuje oraz miejsca w którym chcemy się zatrzymać może to stanowić większy lub mniejszy problem. Jeśli jest to popularny hotel lub pensjonat, czas oczekiwania na wolny pokój może się

znacznie wydłużyć. Kwatery w Zakopanem najczęściej posiadają sporo wolnych miejsc jednak różnią się od siebie standardem.

W jednych miejscach można mieć łazienkę w pokoju i dość sporo wyposażenia gastronomicznego w innych dostaniemy pokój ze wspólną łazienką na korytarzu i tv bez satelity. To co w hotelach i pensjonatach stanowi już normę w prywatnych willach nie jest jeszcze obowiązującym standardem. Wille Zakopane są jednak najczęściej ładnie położone z dala od zgiełku miejskiego i czasem ten argument wart jest zastanowienia.

Kolejnym elementem, ważnym dla niektórych osób, jest możliwość zabrania zwierząt, najczęściej psów. W niektórych miejscach gospodarze wyraźnie sobie tego nie życzą. Tu jednak uwidacznia się przewaga pokoi w kwaterach prywatnych, jeżeli dysponuje ona przydomowym ogrodem nie powinno być większych problemów z zabranieniem naszego czworonoga. Jeszcze inną sprawą są małe dzieci. Mówimy tu o naprawdę małych dzieciach, czyli niemowlakach i dzieciach do lat trzech. Warto przed rezerwacją noclegu sprawdzić czy są dogodne ku temu warunki.

Zakopane dysponuje sporą liczbą miejsc noclegowych, wychodząc z dworca PKP lub PKS natykamy się na miejscowych górali, którzy oferują nam nocleg w swoich willach. Możesz znaleźć ofertę zarówno blisko centrum miasta, gdzie znajduje się duża ilość sklepów i restauracji oraz inne atrakcje turystyczne w Zakopanem. Jeżeli wolisz ciszę i spokój możesz poszukać noclegu w oddalonych od centrum dzielnicach Zakopanego. Przemieszczanie w Zakopanem nie stanowi żadnego problemu, wszędzie dostępne są busy prywatne, które rozwożą turystów do poszczególnych miejsc w Zakopcu.

Sydney – największe miasto w Australii

Wielu ludzi mylnie uważa, że Sydney, największe miasto Australii jest jego stolicą. Nie jest to jednak prawda. Stolicą Australii jest Canberra, ale mimo to największą dumą szczyci się jednak Sydney, stolica stanu Nowa Południowa Walia. W mieście tym swoją główną siedzibę ma arcybiskupstwo Kościoła rzymskokatolickiego i anglikańskiego.

Wizytówką tego miasta, znaną na całym świecie jest opera, która przyciąga rzesze turystów, chcących zobaczyć ją na żywo. Ale nie tylko opera sprawia, że Sydney jest najchętniej odwiedzanym miastem w Australii. Miasto, które powstało w 1788 roku, liczy sobie obecnie, około 3,7 mln mieszkańców według danych demograficznych, zaś w rzeczywistości aglomeracja miejsca przekracza 4,3 mln ludności. Jest najważniejszym miastem tego kontynentu, zarówno pod względem handlowym, transportowym, finansowym, jak i kulturalnym. Aglomeracja Sydney to jednak nie tylko miasto, zasięg jej obejmuje również przyległe obszary wiejskie i wielkością przebija tak wielkie aglomeracje jak Tokio, Pekin czy Londyn. Miasto nie posiada jednak osobowości prawnej (jak i inne duże miasta Australii) i jest aglomeracją, która zawiera w sobie 38 niezależnych samorządów lokalnych, w których głównym liderem jest Sydney, na czele z Lordem Burmistrzem, którego władza obejmuje granice jego samorządu, czyli ściśle centrum miasta, liczące około 170 tysięcy ludności. Władzami sprawującymi pieczę nad instytucjami o charakterze ogólnomiejskim są władze stanowe Północne Walii.

Podczas organizacji Igrzysk Olimpijskich w 2000 roku rzesze amatorów sportu i nie tylko miało okazję przekonać się jak wspaniałym miastem jest Sydney i jak wiele można tu zobaczyć.

Jedną z nieocenionych atrakcji jest fakt, że miasto to jest położone na wybrzeżu Pacyfiku i przyciąga wielbicieli wspaniałych plaż, których jest ponad

70 i amatorów sportów wodnych, zwłaszcza surfingu, ze względu na świetne warunki do pływania. W Sydney znajduje się też Port Jackson, zalana przez ocean rzeczna dolina, która weszła bardzo głęboko w piaskowiec, tworząc największy na całym świecie naturalny port, który liczy sobie 55 kilometrów kwadratowych.

Ogromna aglomeracja, jaką jest obecnie Sydney, była kiedyś, według badań archeologicznych i źródeł historycznych, nie wielką osadą rdzennej ludności Australii, Aborygenów, którzy osiedli się tu ponad 20 tysięcy lat temu. Założycielem świeżącego dziś triumfy miasta był Artur Philip. Swoją nazwę zawdzięcza ministrowi T.T Sydney'owi, który w roku jego założenia sprawował władz w mieście.

Potężne dziś miasto do swojej świetności dochodziło jednak powoli, a prawa miejskie otrzymało dopiero w 1852 roku, a w początkowych latach funkcjonowania było kolonią karną. Przywożono tu skazanych z Wysp Brytyjskich. Obecnie jest ono jednym największym i najbardziej zaludnionym miastem Australii, będące kolebką różnych kultur, zwłaszcza emigrantów z Azji i Europy, którzy to stworzyli niepowtarzalny klimat miasta.

Wybierając się do tego miasta powinniśmy przeznaczyć przynajmniej kilka dni na jego choćby powierzchowne zwiedzenie. W mieście znajduje się niezliczona ilość zabytków miejsc, które koniecznie trzeba zobaczyć. Najważniejszymi, bez których zwiedzanie Sydney będzie całkowicie niepełne są: kościół ST. Jamesa oraz mennica, która pochodzi z XIX wieku, a także wymagająca wręcz obaczenia, opera. Wielka i dumna wizytówka miasta z miejscami dla 7 tysięcy osób przyjmująca na swojej scenie najważniejsze gwiazdy muzyki na świecie, (na deskach opery wystąpiły takie osobowości jak: Barbara Streisand, Celine Dion czy Luciano Pavarotti). Opera, zaprojektowana

przez Jøma Utzona, jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych budynków na świecie.

Jednakże Sydney to nie tylko opera i Pacyfik. Przyjeżdżając do Sydney powinniśmy odwiedzić również niezliczone galerie i muzea, w których znajdują się min. pamiątki po zamieszkujących te tereny Aborygenach i mieszkańcach Oceanii. Warto zwiedzić także centrum, które ze względu na swoje nie duże rozmiary można spokojnie obejść na pieszo, oddając się przy tym przyjemności oglądania zabytków. Spacerując uda nam się dotrzeć do The Rocks, starówki położonej nad zatoką „Sydney Cove”, gdzie zobaczyć będziemy mogli stare magazyny. Warto zwrócić też uwagę na fakt, że miasto jest bardzo zróżnicowane architektonicznie. Mimo, iż dumnie rozciągają się nad nim drapacze chmur, pomiędzy nimi dostrzec można małe budynki w zachowanym kolonialnym stylu z pomalowaną ceglaną elewacją. Warto zwiedzić również akwarium, w którym zachwyca ogromnym bogactwem południowo morskiej roślinności.

Dla wielbicieli przyrody ogromną atrakcją będzie również zlokalizowany przy głównym dworcu kolejowym i autobusowym, Circular Quay, przepiękny ogród botaniczny z tysiącem rodzajów różnorodnej roślinności, jak również nie wielkie zoo, w którym podziwiać można sztandarowe zwierzęta tego kontynentu, a mianowicie kangury i niedźwiedzie koala. Aby zobaczyć miasto z góry i zachwycić się jego wspaniałą panoramą, warto wdrapać się na najwyższy punkt widokowy Sydney, a mianowicie na najwyższy budynek o nazwie Sydney Tower. Kiedy zmęczymy się już jednak zwiedzaniem i postanowimy oddać się przyjemności zabawy, miasto będzie stało przed nami otworem. Specjalnie dla turystów powstało centrum rozrywkowe Darling Harbour, w którym mieszczą się restauracje, puby, kawiarnie, kina i inne miejsca, w których na pewno nie można się nudzić. Jeśli więc nie przeraża nas cena wyjazdu do Sydney, która jest dość wysoka, warto wybrać to miasto jako miejsce wypoczynku.

Podróże kształcą

Znane jest chyba wszystkim powiedzenie „podróże kształcą”. Lecz często dobrze nie wiemy, co to znaczy. Powiedzenie to mówi nam, że zwiedzając możemy się wiele dowiedzieć, nauczyć, czyli może to nam przynosić korzyści, z których będziemy korzystać. Ale to może być mylne, jak niektórzy twierdzą. Sądzą, że podróż to żadna korzyść. Wiele męczącego chodzenia, bez żadnych korzyści, przewodnik nie ciekawie opowiada i co tu takiego kształcącego??? Każdy twierdzi inaczej. Zastanawiam się nad tymi obydwoma tezami i rozważam je. Najpierw tą pierwszą... Czynnikiem potwierdzających powyższe powiedzenie jest dużo. Podróż wzbogaca naszą wiedzę. Dodaje nam nowych doświadczeń. Mamy okazję poznać inne kultury, obyczaje i innych ludzi. Możemy zasmakować innych potraw, niż w naszym regionie.

A przede wszystkim, mamy możliwość zwiedzenia ciekawych miejsc, niespotykanych gdzie indziej. Cudownych zamków, pałaców i klasztorów. Każdy budynek jest przecież unikalny, jedyny w swym rodzaju. Każdy skrywa swoją tajemnicę. Mamy możliwość ujrzenia malowniczych widoków. Mieszkając w górach, a jadąc nad morze możemy zobaczyć inną formę krajobrazu. Wielkim plusem jest dobry przewodnik. Jeżeli przewodnik opowiada zachęcająco, wtedy mamy chęć zwiedzania i poznawania nie znanych nam miejsc. Wyjeżdżając zagranicę możemy „podszlifować” język. A teraz rozmyślałam o tej drugiej tezie, „podróże nie kształcą”. Tych czynników jest o wiele mniej niż potwierdzających zgodność z treścią powiedzenia. Przedstawiam je... Przewodnik opowiada nie ciekawie. Sam dobrze nie wie gdzie, co się znajduje, nie potrafi niczego dokładnie opisać. A gdy my mu zadajemy pytanie staje w rumieńcach, nie znając odpowiedzi.

A gdy wyjedziemy zagranicę, twierdzimy, że to tylko zwiedzanie a potem powrót do kraju. Plotki, np. o Szkotach, że są skąpi zniechęcają nas do

odwiedzenia tego kraju, twierdząc że co może nas nauczyć ta podróż??? Więcej przykładów nie podaję. Warto zastanowić się nad tymi. Ja przychyliam się do tego, że „podróże kształcą”. Osobiście jeżdżąc na wycieczki nauczyłam się wiele. Teraz moją wiedzę mogę wykorzystywać. Warto jeździć na wycieczki, podróżować, mam nadzieję, że większość tak myśli, Ci którzy są przeciwni, może kiedyś się przekonają do „kształcących podróży” odbywając właśnie taką podróż.

15. Słowniczek

Тематичний список найнеобхідніших польських іменників

Іменички 1		Іменички-2	
	<u>Дні тижня</u>		<u>природа</u>
Poniedziałek	понеділок	przyroda, natura	природа
Wtorek	вівторок	ziemia	земля
Środa	середа	słońce	сонце
Czwartek	четвер	księżyc	місяць
Piątek	п'ятниця	gwiazda	зірка
Sobota	субота	planeta	планета
Niedziela	неділя		
	<u>Місяці</u>		
styczeń / luty / marzec	січень / лютий / березень	pogoda	погода
kwiecień / maj / czerwiec	квітень / травень / червень	klimat	клімат
lipiec / sierpień / wrzesień	липень / серпень / вересень	mróz	мороз
październik / listopad / grudzień	жовтень / листопад / грудень	upał	спека
	<u>Пори року</u>	śnieg	сніг
zima / lato	зима / літо	deszcz	дощ
jesień / wiosna	осінь / весна	ulewa	злива
zimą, w zimie / latem, w lecie	взимку / влітку	wiatr	вітер
jesienią, na jesieni / wiosną, na wiosnę	навесні / навесні	lód	лід
wiosnie		chmura	хмара
		mgła	туман
		nawalnica	гроза

150

	<u>час</u>		
sekunda / minuta, chwila	секунда / хвилина	grzmot	грим
Godzina	година	burza	буря
Niedziela	тиждень	błyskawica	блискавка
miesiąc / rok	місяць / рік	ćmęza	веселка
Wiek	століття		
dzień / noc	день / ніч	góra	гора
rano / wieczór	ранок / вечір	rzeka	річка
	<u>Сім'я</u>	jezioro	озеро
Rodzina	Сім'я	bagno	болото
mężczyzna / kobieta, niewiasta	мужчина / жінка	morze	море
mąż / żona	чоловік / дружина	ocean	океан
brat / siostra	брат / сестра	dno / powierzchnia	дно / поверхня
Rodzice	батьки	brzeg	берег
krewny (-a)	родич (-ка)	wyspa	острів
dziecko / dzieci	дитина / діти		
chłopiec, chłopak, chłopczyk	/хлопчик / дівчинка	las	ліс
dziewczynka		pole	поле
chłopiec, chłopak / panna, mol. людина/дівчина		dolina	долина
dziewczyna		ogród	сад
ojciec / matka	батько / мати		
syn / córka	син / дочка	łąka	луг
dziadek / babcia	дідуся / бабуся	wzgórze	Пагорб
wnuk / wnuczka	внук / внучка		
siostrzeniec, bratanek /	племінник (-ця)		<u>Тварини і рослини</u>
		pies	Собака

151

(-nica, -nica)	
kuzyn / kuzynka	кузен / кузина
stryj, wuj / ciotka	дядько / тітка
żonaty / zamężna	одружений / одружена
pobrać się	одружуватись
	частини тіла
ciało ludzkie	людське тіло
Człowiek	людина
Narząd	organ
Ręka	рука
Noga	нога
Głowa	голова
Twarz	obliczja
Brzuch	живіт
Plecy	спина
Bok	бік
Ramię	плече
szyja, kark	шия
Gardło	горло
Kolano	коліно
Lokieć	лікоть
Dłoń	долоня

kot, kocur / kotka, kocia	кіт / кішка
świnia, prosię	Свиня
krowa	Корова
byk, buhaj	Бик
koń	Кінь
osioł	Осел
owca	Вівця
koza / kozioł	коза/ козел
wielbłąd	Верблюд
lew	Лев
tygrys	Тигр
słoń	Слон
niedźwiedź	Ведмідь
wilk	Вовк
lis	Лисиця
zając / królik	заяць / кролик
małpa	Мавпа
mysz / szczur	миша / щур
wieloryb	Кит
ptak	Птах
kogut / kura	півень / курка
gęś / kaczka	гуска / качка
orzeł	Орел
sokół	Сокіл

152

Palec	палець
Paznokieć	ніготь
Włosy	волосся
Wąsy	вуса
Broda	борода
Czoło	чоло
Oko	око
Nos	ніс
Usta	рот
Ucho	вухо
ząb (pl zęby)	зуб
Warga	зуба
Policzek	щока
Język	язик
Brew	брови
Rzęsy	віії
Szkielet	скелет
Kość	кістка
Kręgosłup	хребет
Czaszka	череп
(górną / dolną) szczęką	(верх./ниж.) щелепа
Łopatka	лопатка
Żebro	ребро
Szкіóra	шкіра

goląb	Голуб
wrona	Ворона
wróbел	Горобець
jaskółka	Ластівка
papuga	Папуга
ładędź	Лебідь
indyk	Індик
słownik	Соловей
sowa	Сова
mewa	Чайка
ryba	Риба
rekin	акула
żmija	Змія
krokodył	Крокодил
żółw	Черепашка
żaba	Жаба
pająk	Павук
komar	Комар
mucha	Муха
pszczoła	Бджола
mrówka	Мураха
pasikonik	Коник

153

Mięśnie	<i>м'язи</i>
Wiązadło	<i>зв'язки</i>
Krew	<i>кров</i>
Wątroba	<i>печінка</i>
Serce	<i>серце</i>
Mózg	<i>мозок</i>
Płuco	<i>легеня</i>
Jelita	<i>кишечник</i>
Nerka	<i>нирка</i>
Żołądek	<i>шлунок</i>
Nerw	<i>нерв</i>
Zwierzę	<i>тварина</i>
Ogon	<i>хвіст</i>
Skrzydło	<i>крило</i>
Pióro	<i>перо</i>
Sierść	<i>шерсть</i>
	<u>харчі</u>
pokarm, jadło, żywność	<i>харчі</i>
Jedzenie	<i>їжа</i>
Śniadanie	<i>сніданок</i>
Obiad	<i>обід</i>
Kolacja	<i>вечеря</i>

zrak	<i>Жук</i>
motyl	<i>Метелик</i>
dzdzownica	<i>Черв</i>
roślina	<i>Рослинае</i>
drzewo	<i>Дерево</i>
gąszcz	<i>Кущ</i>
trawa	<i>Трава</i>
brzoza	<i>Береза</i>
topola	<i>Тополя</i>
dąb	<i>Дуб</i>
lipa	<i>Липа</i>
sosna / świerk	<i>сосна / ялина</i>
jabłoń	<i>Яблуня</i>
grusza	<i>Груша</i>
liść	<i>Листок</i>
kora	<i>Кора</i>
pień	<i>Стовбур</i>
gałązka	<i>Гілка</i>
korzeń	<i>Корінь</i>
kwiat	<i>Квітка</i>
frukt	<i>Плід</i>
	<u>Транспорт</u>

154

napój	<i>напій</i>
herbata	<i>чай</i>
kawa	<i>кава</i>
sok	<i>сік</i>
mleko	<i>молоко</i>
zupa	<i>суп</i>
jajecznicza	<i>яєшня</i>
makaron nitki	<i>вермішель</i>
jarzyny, warzywa	<i>овочі</i>
owoce	<i>фрукти</i>
jagody	<i>ягоди</i>
mięso	<i>м'ясо</i>
kiełbasa	<i>ковбаса</i>
parówka	<i>сосиска</i>
jajko (jaja)	<i>яйце (яйця)</i>
chleb	<i>хліб</i>
masło	<i>масло</i>
olej, oliwa	<i>олія</i>
ser	<i>сир</i>
twaróg	<i>творог</i>
śmietana	<i>сметана</i>
sól	<i>сіль</i>
cukier	<i>цукор</i>

samochód	<i>Машина</i>
autobus	<i>Автобус</i>
ciężarówka	<i>Вантажівка</i>
taksówka	<i>Таксі</i>
rower	<i>Велосипед</i>
motocykl	<i>мотоцикл</i>
pociąg	<i>Потяг</i>
metro	<i>Метро</i>
wagon	<i>Вагон</i>
kolej	<i>залізниця</i>
	<u>матеріал, речовини</u>
substancja	<i>Речовина</i>
materia	<i>Матеріал</i>
energia	<i>Енергія</i>
elektryczność	<i>Електрика</i>
woda	<i>Вода</i>
powietrze	<i>Повітря</i>
ogień	<i>Вогонь</i>
drewno	<i>Дерево</i>
metal	<i>Метал</i>
kamień	<i>Камінь</i>
szkło	<i>Скло</i>
grunt	<i>грунт, земля</i>
papier	<i>Папір</i>

155

herbatniki	печиво
tort	торт
pieróg, ciasto	пиріг
ciastko	містечко
kanapka	бутерброд
lody	мороиво
kasza	каша
ryż	рис
maliny	малина
truskawki	полуниця
ziemniaki, kartofle	картопля
pomidor	помідор
kapusta	капуста
ogórek	огірок
burak	буряк
marchew	морква
cebula	цибуля
czosnek	часник
jabłko	яблуко
gruszka	груша
wiśnia	вишня
śliwka	слива
morela	абрикоса

mieszkanie
paróid
ludzie
ludność
kraj
miasto
wieś
obwód, obszar
rejon, dzilnica
ulica
piętro
parter
pierwsze piętro
podwórze
winda
schody
adres
dom
gmach, budynek
mieszkanie
pokój
przedpokój
pokój gościnny, salon

Житло

Житло
народ
Люди
Населення
Країна
Місто
Село
район, область
Район
Вулиця
Поверх
1 ^а поверх
2 ^а поверх
Двір
Ліфт
Сходи
Адреса
Дім
Будинок
Квартира
Кімната
передпокії
Вітальня

156

pomarańcza	апельсин
winogrona	виноград
banan	банан
cytryna	лимон
brzoskwinia	персик
arbuz	кавун
melon	диня

okno	Вікно
szyba okienna	Скло
drzwi	Двері
ściana	Стіна
podłoga	Підлога
sufit	Стеляк
prysznic, natrysk	Душ
toaleta	Туалет
książka	Книга
długopis	Ручка
ołówek	Олівець
telewizor	Телевізор
lodówka	Холодильник
zegarek	Годинник
lampa	Лампа
szafa	Шафа
szuflada	Шухляда

sypialnia	Спальня
kuchnia	Кухня
wanna	Ванна
korzytarz	Корридор
kąt	Кут
balkon	Балкон
dach	Дах
lustro	Дзеркало
firanka	Фіранка
gazeta, dziennik	Газета
czasopismo	Журнал
list	Лист
widelec	Виделка
łyżka (łyżeczka)	ложка (чайна ложка)
nóż	Ніж
talerz	Тарілка
filizanka	чашка
szklanka	Склянка
czajnik, imbryk	Чайник
butelka	Пляшка
stół, stoik; bańka	Банка
puszka	консервна банка

157

obraz	Картина
stół	Стіл
krzesło	Стілець
fotel	Крісло
łóżko	Ліжко
kanapa	Диван

Тематичний список найнеобхідіших польських прикметників та числівників

Прикметник		Числівники		
najlepszy	найкращий	<i>кількісні</i>	<i>порядкові</i>	
najgorszy	найгірший	1	jeden	Pierwszy
największy	найбільший	2	dwa	Drugi
najmniejszy	найменший	3	trzy	Trzeci
wyższy	найвищий	4	cztery	Czwarty
najniższy	найнижчий	5	pięć	Piąty
duży, wielki / mały	великий / маленький	6	sześć	Szósty
długi / krótki	довгий / короткий	7	siedem	Siódmy
wysoki / niski	високий / низький	8	osiem	Ósmy
daleki / bliski	далекий / близький	9	dziewięć	Dziewiąty
nowy / stary	новий / старий	10	dziesięć	Dziesiąty
szybki / powolny	швидкий / повільний	11	jedenaście	Jedenasty
gorący / zimny	гарячий / холодний	12	dwanaście	Dwunasty

158

ciepły / chłodny	теплый / прохолодний	13	trzynaście	Trzynasty
szeroki / wąski	широкий / вузький	14	czternaście	Czternasty
silny / słaby	сильний / слабкий	15	piętnaście	Piętnasty
twardy, mocny / miękki	твердий / м'який	16	szesnaście	Szesnasty
głęboki / płytki	глибокий / мілкий	17	siedemnaście	Siedemnasty
lekki / ciężki	легкий / важкий	18	osiemnaście	Osiemnasty
prosty / krzywy	прямий / кривий	19	dziewiętnaście	Dziewiętnasty
bogaty / biedny	багатий / бідний	20	dwadzieścia	Dwudziesty
piękny, ładny	красивий	21	dwadzieścia jeden	dwudziesty pierwszy
dobry / zły	хороший / поганий	22	dwadzieścia dwa	dwudziesty drugi
dobry / zły, złośliwy	добрий / злий			
pełny / pusty	повний / пустий	30	trzydzieści	Trzydziesty
drogi / tani	дорогий / дешевий	40	czterdzieści	Czterdziesty
zdrowy / chory	здоровий / хворий	50	pięćdziesiąt	Pięćdziesiąty
głośny / cichy	голосний / тихий	60	sześćdziesiąt	Sześćdziesiąty
ostry / tępy	гострий / тупий	70	siedemdziesiąt	Siedemdziesiąty
czysty / brudny	чистий / брудний	80	osiemdziesiąt	Osiemdziesiąty
suchy / mokry	сухий / мокрий	90	dziewięćdziesiąt	Dziewięćdziesiąty
radosny / smutny	радісний / сумний			
szczęśliwy	щасливий	100	sto	Setny
gruby / cienki	товстий / тонкий	200	dwieście	Dwóchsetny
szczyły	худий	300	trzysta	Trzechsetny
mądry / głupi	розумний / дурний	400	czterysta	Czterechsetny
żywy / martwy	живий / мертвий	500	pięćset	Pięćsetny
słodki / kwaśny	солодкий / кислий	600	sześćset	Sześćsetny

159

przyszły / ubiegły	майбутній / минулий
wczesny / późny	втомлений
zmęczony	голодний
głodny	густиий
gęsty	зручний
wygodny	смачний
smaczny	надзвичайний
dziwny	цікавий
ciekawy	загальний
ogólny	Кольори
biały / czorny	білий / чорний
czerwony / brązowy	червоний / коричневий.
żółty / zielony	жовтий / зелений
niebieski, błękitny / granatowy , szary / ciemny	granatowy , szary / ciemny
modry	фіолетовий / рожевий
fiioletowy / różowy	сірий / orangeowy
szary / pomarańczowy	szary / ciemny
jasny / ciemny	

700	siedemset	Siedemsetny
800	osiemset	Osiemsetny
900	dziewięćset	Dziewięćsetny
1000	tysiąc	Tysięczny
1000000	million	Milionny

Tak!	так!
Nie!	ні!
Dzień dobry!	Добрый день!
Dobry wieczór!	Добрый вечер!
Cześć!	Привіт!
Do widzenia!	До побачення!
Na razie! Do widzenia!	Побачимось!
Jak ma pan(i) na imię. (Jak się nazywasz?)	Як Вас звати? / Як Ваше прізвище?
Mam na imię... (Nazywam się...)	Мене звати...
Ile pan(i) ma lat?	Скільки Вам років?
Mam ... lat.	Мені ... років.
To jest pan(i)...	Це пан, пані...
(Bardzo) dziękuję!	(Дуже) дякую!
Proszę!	Будь ласка!
Przepraszam! Proszę mi wybaczyć!	Вибачте!
Nic nie szkodzi!	Нічого (страшного)!
Szkoda!	Шкода.
Jak się masz?	Як справи?
Dziękuję, dobrze. (Świetnie.) A ty?	Дякую, добре. А у Вас?
Rozumiem.	Розумію.
Nie rozumiem.	Не розумію.
Czy pan(i) mi rozumie?	Ви мене розумієте?
Czy pan(i) mówi po polsku?	Ви розмовляєте польською... ?
Mówię trochę (dość dobrze) po polsku.	Я трохи (досить добре) розмовляю польською...
Ile to kosztuje?	Скільки це коштує?
Chciałbym / -łabym...	Я хотів (хотіла) б...
Bardzo mi przyjemnie poznać pana (panią)!	Дуже приємно познайомитись!
Skąd pan(i) przyjechał(a)?	Звідки Ви приїхали?
Jestem z...	Я живу в... Я з....
Gdzie się znajduje sklep?	Де знаходиться магазин?
Sklep znajduje się na lewo.	Магазин знаходиться зліва.

Bibliografia

1. Antologia współczesnych polskich opowiadań. Autor: Praca zbiorowa. Seria: Kwadrat. Wydawnictwo: Forma. Data wydania: 10/2008. 298 s.
2. Mickiewicz Adam. Wiersze. Dzieła. Tom II, wydawnictwo: Czytelnik, rok wydania: 1999. 620 s.
3. 180000 kilometrów przygody. Autor: Tony Halik, wydawnictwo: Bernardinum, 2006.:306 s.
4. Biały delfin. Nowy wybór wierszy: wydawnictwo: Nowy Świat, 2009, 272s.
5. Brzechwa Jan. Poezje. Wydawniczw: Czytelnik, 2005, 125 s.
6. Słowacki Juliusz. Biblioteczka Opracowań Poezje Juliusza Słowackiego. Polańczyk Danuta (oprac.). Wydawnictwo: Biblios, 2006 r. 148 s.
7. <http://www.klamerka.pl>.
8. <http://www.alterbox.net>.

НБ ПНУС

794077